

EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

Ghidul
profesorului

Clasa a VI-a

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

EDUCAȚIE PENTRU ' SOCIETATE

**Ghidul
profesorului**

Clasa a VI-a

Chișinău 2020

Ghidul profesorului la disciplina „Educație pentru societate” a fost elaborat și tipărit cu suportul proiectului Consiliului Europei „Educație pentru democrație în Republica Moldova” în baza Memorandumului de colaborare între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC) al Republicii Moldova, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Consiliul Europei (CoE) și Fondul Națiunilor Unite pentru Populație în Republica Moldova pentru perioada ianuarie 2019 – noiembrie 2022. Proiectul „Educație pentru democrație în Republica Moldova” este realizat de Consiliul Europei cu suportul financiar al Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare în cadrul programului „Moldova: Promovarea Implicării Civice Active”. Scopul proiectului este de a contribui la o societate incluzivă, pașnică și democratică în Republica Moldova prin consolidarea capacității sistemului de învățământ din Republica Moldova de a dezvolta cunoștințele și competențele necesare elevilor pentru a deveni cetățeni angajați civic.

Autori:

Galina Gumen
Petru Golban
Natalia Popov
Călin Rus
Oana Nestian-Sandu

Coordonatori:

Corina Lungu (MECC)
Dumitru Lazur (CoE)

Redactor: Aliona Zgardan-Crudu

Design și machetare: Bons Offices

Acest ghid este distribuit gratuit.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Educație pentru societate: Ghidul profesorului:
Clasa a 6-a / Galina Gumen, Natalia Popov, Petru Golban
[et al.]; coordonatori: Corina Lungu, Dumitru Lazur;
Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii
Moldova, Consiliul Europei. – [Chișinău] : S. n., 2020
(Tipogr. „Bons Offices”). – 120 p. : fig., fot., tab.

2100 ex.

ISBN 978-9975-87-714-5.

373.4.017(072)

E 19

Apare cu sprijinul financiar al Agenției Elvețiene
pentru Dezvoltare și Cooperare.

Acest ghid constituie proprietatea
Ministerului Educației, Culturii și Cercetării
al Republicii Moldova și a Consiliului Europei.

© Consiliul Europei

© Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
al Republicii Moldova

Cuprins

CUVÂNT INTRODUCATIV	4
INTRODUCERE	6
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: DEMNITATEA UMANĂ ȘI DREPTURILE OMULUI	19
Lecția introductivă. Suntem o echipă eficientă! În acest an școlar, vom învăța... (Ce? Cum? De ce? Pentru ce?)	19
Lecția 1. Drepturile copilului	22
Lecția 2. De ce sunt drepturile importante?	29
Lecția 3. Demnitatea umană și egalitatea în drepturi	33
Lecția 4. Incluziunea socială	36
Lecția 5. Participarea	39
Lecția 6. Drepturi în conflict	42
Lecția 7. Asumarea responsabilității	47
Lecția de reflecție	51
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: COMUNICAREA ȘI CONFLICTUL	55
Lecția 1. Complexitatea procesului de comunicare. Ascultarea și observarea activă	55
Lecția 2. Comunicarea verbală și nonverbală	58
Lecția 3. Subiecte controversate	61
Lecția 4. Strategii de abordare a conflictelor	64
Lecția 5. Cum reacționăm la limbajul urii	66
Lecția de reflecție	68
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: SOLUȚII LA PROBLEMELE CLASEI – ÎNVĂȚAREA BAZATĂ PE PROIECT	71
Casetă cu informații (pentru toată unitatea)	71
Lecția 1. Identificarea problemelor clasei	75
Lecțiile 2–4. Analiza cauzelor și efectelor problemelor clasei și selectarea problemelor principale	78
Lecțiile 5–7. Documentare și realizarea arborilor soluțiilor	82
Lecția 8. Elaborarea unui sumar de etape/pași/reguli privind soluționarea problemelor clasei	85
Lecțiile 9–10. Organizarea unui eveniment de prezentare	87
Lecția 11. Reflecție	91
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: COMPORTAMENTUL SOCIAL	94
Lecția 1. Reguli de comportament social (1)	94
Lecția 2. Reguli de comportament social (2)	99
Lecția 3. Comportament social și antisocial: manifestare și impact	102
Lecțiile 4–5. Informații veridice și informații false	105
Lecția 6. Riscurile comunicării online	109
Lecția de reflecție	111
Lecția finală de reflecție	113
PROIECTAREA UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE	116
Unitatea de învățare: Demnitatea umană și drepturile omului	116
Unitatea de învățare: Comunicare și conflict	118
Unitatea de învățare: Învățarea bazată pe proiect – soluții la problemele clasei	119
Unitatea de învățare: Comportamentul social	120

Cuvânt introductiv

Dragi colegi,

Consolidarea capacităților sistemului educațional din Republica Moldova în dezvoltarea cunoștințelor și competențelor de care au nevoie elevii pentru a deveni cetățeni activi și responsabili este un proces complex și multidimensional și constituie o prioritate în parteneriatul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării stabilit cu Consiliul Europei și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare în cadrul proiectului „Educație pentru democrație în Republica Moldova”.

Elaborarea *Ghidului profesorului* se înscrie perfect în sincronizarea acțiunilor ce asigură implementarea graduală a disciplinei reconceptualizate „Educație pentru societate” în învățământul general, bazată pe promovarea abordării integrate a cunoștințelor, abilităților, valorilor și atitudinilor, cu accent pe funcționarea democratică a școlilor și integrarea experiențelor civice ale tinerilor în comunitate conform Cadrelor de Referință al Competențelor pentru Cultură Democratică al Consiliului Europei.

Am convingerea că *Ghidul profesorului* constituie un instrument didactic valoros și consistent în organizarea demersului educațional la disciplina „Educație pentru societate” și vine să asigure o deschidere a profesorului la clasă, în formarea și cultivarea culturii cetățenești, a valorilor și principiilor unui stat democratic.

Igor ȘAROV,
Ministru al Educației, Culturii și Cercetării

Dragi profesori,

Rolul educației în promovarea egalității, incluziunii și a cetățeniei democratice are o semnificație sporită în activitatea Consiliului Europei din momentul fondării lui, acum peste 70 de ani, și până astăzi. Pe lângă activitățile de protejare a drepturilor omului și de fortificare a statului de drept, educația este un pilon de bază al strategiei noastre de consolidare a unor democrații durabile.

Consiliul Europei a elaborat un număr de standarde în domeniul educației pentru cetățenie democratică, în special prin intermediul Cartei Consiliului Europei privind Educația pentru Cetățenie Democratică și Educația pentru Drepturile Omului, adoptată în 2010, dar și prin documentul emblematic adoptat recent – Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură Democratică. Obiectivul de bază al Cadrului de Referință este să pregătească tinerii pentru viață în calitate de cetățeni activi într-o societate democratică și incluzivă.

Această inițiativă este revoluționară: în premieră, o organizație interguvernamentală a propus un set comun de abilități și valori în baza unor consultări ample și cercetări empirice, care pot fi adaptate la diferite contexte naționale și aplicate în școli în întreaga Europă. Prin aceste competențe, noi nu urmărim să-i învățăm pe tineri și tinere ce să gândească, dar, mai degrabă, cum să gândească critic și pentru ei înșiși.

În 2018, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova a reconceptualizat curriculumul de educație civică prin noua disciplină „Educație pentru societate” (clasele a V-a – a XII-a), pe care a raliat-o la Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură Democratică al Consiliului Europei. Suntem încântați că am putut colabora în realizarea acestei reforme cu ajutorul experților noștri, care au contribuit la elaborarea și la implementarea curriculumului reconceptualizat.

Proiectul Consiliului Europei „Educație pentru democrație în Republica Moldova”, finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, susține Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în predarea în școală a disciplinei „Educație pentru societate” și promovează standardele Consiliului Europei în domeniul educației civice: o viziune holistică privind cunoștințele, abilitățile, valorile și aptitudinile elevilor, focalizare pe dezvoltarea democratică a școlilor și integrarea experiențelor civice ale tinerilor în comunitate.

Ghidul profesorului are menirea să ajute cadrele didactice în planificarea și organizarea lecțiilor de „Educație pentru societate”. Este un instrument practic, care sperăm să vă fie de folos în activitatea dumneavoastră.

William MASSOLIN,
Șeful Oficiului Consiliului Europei la Chișinău

Introducere

DE LA CURRICULUM LA PRACTICA DIDACTICĂ

Acest ghid reprezintă un instrument de sprijin pentru profesori în aplicarea curriculumului la disciplina reconceptualizată Educație pentru societate, aprobat prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iunie 2018.

Curriculumul precizează, pe lângă competențele specifice disciplinei, în privința cărora sunt prezentate detalii în secțiunea următoare a ghidului, unitățile de competență, unități de conținuturi recomandate, precum și sugestii de activități de învățare și produse școlare realizate.

Având în vedere faptul că, după cum se arată în partea introductivă a curriculumului, este vorba despre un curriculum centrat pe competențe, nu pe conținuturi, este esențial modul în care profesorul planifică, organizează și realizează activitățile didactice.

Curriculumul prezintă, de asemenea, o serie de repere privind strategiile didactice, care sunt completate cu aspecte referitoare atât la conținuturi, cât și la strategiile de predare-învățare, în ghidul de implementare a curriculumului. Rolul principal al acestui ghid este de a facilita activitatea profesorilor, prin oferirea exemplelor de activități de învățare ce corespund cerințelor curriculumului și care să poată fi mai ușor luate ca bază în planificarea didactică. Aceste exemple de lecții reprezintă elementul central al ghidului, dar ele trebuie privite ca sursă de inspirație și adaptate de către profesori la nevoile și situația clasei și școlii, urmărindu-se în permanență modul în care acestea contribuie la dezvoltarea competențelor specifice disciplinei. Exemplele de activități de învățare sunt preluate și adaptate din mai multe publicații ale Consiliului Europei, în special din manualele de Educație pentru Cetățenie Democratică, Repere – Manualul de educație pentru drepturile omului cu tinerii – și Compasito – Manualul de educație pentru drepturile omului pentru copii.

Un alt rol important al acestui ghid este de a sprijini profesorii în aplicarea metodologiei de evaluare prin descriptorii la Educație pentru societate și în asigurarea coerenței între activitățile de învățare și evaluarea competențelor elevilor. Este propusă o structurare a demersului didactic în acord cu metodologia de evaluare care să faciliteze înțelegerea de către elevi și profesori a evaluării ca parte a procesului de învățare și nu ca element separat de procesul de învățare.

COMPETENȚELE SPECIFICE DISCIPLINEI

La disciplina Educație pentru societate, competențele specifice disciplinei sunt preluate din Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică, adoptat de Consiliul Europei. Acestea cuprind 20 de valori, atitudini, abilități și elemente de cunoștințe și înțelegere critică.

Pentru a putea asigura dezvoltarea acestora la elevi, este esențial ca profesorii să aibă o înțelegere clară a elementelor modelului de competențe pentru cultură democratică. În acest sens, în continuare sunt prezentate aceste elemente de competență, cu precizarea unor aspecte ce completează scurta descriere inclusă în curriculum.

VALORI

Valorile sunt convingeri generale despre scopurile dezirabile pe care oamenii ar trebui să se străduiască să le realizeze în viață. Acestea motivează acțiunile și servesc ca principii orientative pentru

luarea unei decizii cu privire la modul de a acționa. Valorile transcend acțiuni și contexte specifice și au o însușire normativă și prescriptivă cu privire la ce s-ar cuveni să se facă sau să se gândească în diferite situații. Fără o precizare a valorilor importante pentru o societate democratică și interculturală, restul elementelor de competență din cadrul modelului ar putea servi multor altor tipuri de ordine politică, inclusiv celor de tip nedemocratic. De exemplu, cineva poate fi un cetățean responsabil, cu bune abilități de comunicare și bine informat din punct de vedere politic într-o dictatură de tip totalitar, dacă ar exista un alt tip de valori la baza judecăților, deciziilor și acțiunilor sale. Astfel, valorile pe care le conține modelul cadrului de referință se află în centrul competenței democratice și sunt esențiale pentru caracterizarea acestui tip de competență.

■ VALORIZAREA DEMNITĂȚII UMANE ȘI A DREPTURILOR OMULUI

Primul set de valori se bazează pe convingerea generală că toate ființele umane au aceeași valoare, aceeași demnitate, au dreptul la același respect, aceleași drepturi ale omului, libertăți fundamentale și ar trebui să fie tratate ca atare. Aceasta presupune convingerea că drepturile omului sunt universale, inalienabile și indivizibile și se aplică tuturor, fără deosebire. Drepturile omului asigură setul minim necesar de mijloace de protecție esențiale pentru o viață demnă și asigură o bază esențială pentru libertate, egalitate, dreptate și pace în lume.

■ VALORIZAREA DIVERSITĂȚII CULTURALE

Al doilea element al modelului de competență se bazează pe convingerea generală că alte afilieri culturale, variabilitatea și diversitatea culturală și pluralismul perspectivelor, punctelor de vedere și practicilor ar trebui să fie privite pozitiv, apreciate și prețuite. Aceasta presupune că diversitatea culturală este un bun al societății, că oamenii pot învăța și beneficia de pe urma perspectivelor diverse ale altora și că diversitatea culturală ar trebui să fie promovată și protejată. Interacțiunea între oameni, indiferent de diferențele culturale percepute, ar trebui bazată pe dialog intercultural, în scopul asigurării conviețuirii ca egali în societate. Există o potențială tensiune între valorizarea drepturilor omului și valorizarea diversității culturale: într-o societate care a adoptat drepturile omului ca valoare fundamentală, valorizarea diversității culturale va avea anumite limite, impuse de nevoia de a promova, respecta și apăra drepturile omului și libertățile altor oameni. Astfel, diferitele credințe și practici culturale ar trebui să fie apreciate doar dacă nu încalcă drepturile omului și libertățile fundamentale.

■ VALORIZAREA DEMOCRAȚIEI, DREPTĂȚII, ECHITĂȚII, EGALITĂȚII ȘI A STATULUI DE DREPT

Al treilea set de valori se bazează pe o serie de convingeri legate de felul în care ar trebui să funcționeze și să fie guvernate societățile. Toți cetățenii ar trebui să poată participa la fel (direct sau indirect, prin reprezentanți aleși) la procedurile prin care sunt formulate și stabilite legile ce servesc pentru a organiza societatea, să se implice activ în procedurile democratice care funcționează la nivelul societății lor (aceasta însemnând inclusiv dreptul de a nu participa în anumite cazuri, din motive ce țin de conștiință sau de situație). Deciziile trebuie luate de majoritate, dar trebuie să fie asigurat și tratamentul corect și echitabil al minorităților de orice fel. Dreptatea socială, echitatea și egalitatea ar trebui să funcționeze la toate nivelurile societății. Statul de drept presupune ca toți membrii societății să fie tratați corect, echitabil, imparțial și la fel, în conformitate cu legile care se aplică tuturor.

ATITUDINI

O atitudine reprezintă orientarea mentală generală pe care o adoptă o persoană față de cineva sau ceva (de exemplu, o persoană, un grup, o instituție, o problemă, un eveniment, un simbol). Atitudinile au, de obicei, patru componente: o convingere sau opinie despre obiectul atitudinii, o

emoție sau un sentiment față de obiect, o evaluare (pozitivă sau negativă) a obiectului și o tendință de a se comporta într-un anumit fel față de obiect.

■ DESCHIDEREA FAȚĂ DE ALTERITATE CULTURALĂ ȘI FAȚĂ DE ALTE CONVINGERI, VIZIUNI ASUPRA LUMII ȘI PRACTICI

Deschiderea este o atitudine, fie față de alte persoane care sunt percepute ca având afilieri culturale diferite de cele proprii, fie față de viziuni asupra lumii, convingeri, valori și practici care diferă de cele proprii. Deschiderea implică sensibilitate față de diversitatea culturală, curiozitate și interes pentru a învăța despre alte orientări, afilieri culturale și alte viziuni asupra lumii, convingeri, valori și practici, precum și dispoziția de a amâna judecarea și neîncrederea în ceea ce este diferit și de a analiza propriile convingeri, valori și practici. Deschiderea presupune, de asemenea, disponibilitatea emoțională de căutare de oportunități pentru dezvoltarea de relații cu alții, care sunt percepuți ca fiind diferiți de sine.

■ RESPECTUL

Respectul este o atitudine de apreciere, recunoaștere și considerație față de cineva sau ceva (de exemplu, o persoană, o convingere, un simbol, un principiu, o practică). Un tip de respect care este deosebit de important în contextul unei culturi a democrației este respectul acordat altor persoane, care sunt percepute ca având afilieri culturale diferite sau convingeri, opinii sau practici diferite de cele proprii. Acest tip de respect nu impune minimalizarea sau ignorarea diferențelor propriu-zise, ce pot exista între sine și celălalt, care uneori pot fi semnificative și profunde, nici nu necesită aprobarea, adoptarea sau „convertirea” la ceea ce este respectat. În schimb, este o atitudine care implică aprecierea demnității și dreptului celeilalte persoane de a avea acele afilieri, convingeri, opinii sau practici, recunoscând și confirmând, în același timp, diferențele care există între sine și celălalt. Atitudinea de respect este necesară pentru a facilita interacțiunea democratică și dialogul cu alți oameni.

Totuși, respectul trebuie să aibă anumite limite: nu trebuie să se manifeste respect față de conținutul convingerilor și opiniilor sau stilurilor de viață și practicilor care încalcă demnitatea, drepturile omului și libertățile altora. Din perspectiva drepturilor omului, dreptul altei persoane la libertatea convingerilor trebuie să fie respectat întotdeauna, dar nu se poate acorda respect conținutului convingerilor care urmăresc să împiedice sau să încalce demnitatea, drepturile omului și libertățile fundamentale ale altora. În cazul convingerilor al căror conținut nu poate fi respectat, restricțiile se aplică nu dreptului de a avea convingerile respective, ci libertății de a manifesta acele convingeri, dacă astfel de restricții sunt necesare pentru siguranța publică, protecția ordinii publice sau protecția drepturilor și libertăților altora (a se vedea Articolul 9 din Convenția europeană a drepturilor omului).

Conceptul de „respect” reflectă mai bine decât conceptul de „toleranță” atitudinea care este necesară pentru o cultură a democrației. Toleranța poate, în unele contexte, să transmită conotația îndurării pur și simplu sau a împăcării cu starea de diferență și o atitudine de superioritate, de la cineva care tolerează la cineva sau ceva care este tolerat. Respectul se bazează pe recunoașterea demnității, drepturilor și libertăților celorlalți și a relației de egalitate între sine și ceilalți.

■ SPIRITUL CIVIC

Spiritul civic reprezintă o atitudine de solidaritate și datorie față de o comunitate sau de un grup social, dincolo de persoanele apropiate din familie sau grupul de prieteni. Există numeroase tipuri de grupuri care pot fi relevante în acest sens, de exemplu, oamenii care locuiesc într-o anumită zonă geografică (cum ar fi un cartier, un oraș, o țară, un grup de țări sau chiar întreaga lume, în cazul „comunității globale”), un grup bazat pe diferite criterii de apartenență (etnia, religia, preferința

pentru anumite activități etc.) sau orice alt fel de grup social sau cultural căruia persoana simte că-i aparține. Fiecare persoană aparține unor grupuri multiple și poate avea spirit civic față de acestea. Desigur, spiritul civic se aplică, în cazul elevilor, în mod special în raport cu clasa din care fac parte și cu școala în care învață.

■ RESPONSABILITATEA

Responsabilitatea este o atitudine față de propriile acțiuni. Aceasta apare atunci când o persoană are obligația de a acționa într-un anumit mod și merită laude sau reproșuri, pentru că a acționat sau nu în acel mod. O persoană responsabilă are capacitatea să reflecteze la propriile acțiuni, să formuleze intenții despre modul de a acționa și să execute acțiunile pentru care a optat. Responsabilitatea poate necesita curaj, în măsura în care luarea unei atitudini pe bază de principii te poate impune să acționezi pe cont propriu, împotriva normelor comunității, sau să contesti o decizie colectivă pe care o consideri greșită. Astfel, poate exista uneori o tensiune între spiritul civic și responsabilitatea morală.

■ AUTOEFICACITATEA

Autoeficacitatea este o atitudine față de sine. Aceasta implică încredere în propria capacitate de a întreprinde acțiuni necesare pentru a realiza anumite obiective. Această încredere necesită, la rândul său, convingerea că poți să înțelegi ceea ce se cere, să formulezi judecăți corespunzătoare, să selectezi metode potrivite pentru a realiza anumite sarcini, să depășești obstacole, să influențezi ceea ce se întâmplă în jurul tău.

■ TOLERANȚA LA AMBIGUITATE

Toleranța la ambiguitate reprezintă o atitudine față de situații în care este perceput un grad semnificativ de incertitudine și în care sunt posibile interpretări multiple, uneori chiar opuse sau incompatibile. Astfel, termenul *toleranță* trebuie înțeles aici, mai degrabă, în sensul său pozitiv, „de a accepta și a primi ambiguitatea”, decât în sensul negativ, de „a îndura sau de a se împăca cu ambiguitatea”. Astfel, toleranța la ambiguitate implică recunoașterea faptului că pot să existe perspective și interpretări multiple ale unei situații și că propria perspectivă poate să nu fie cu nimic mai bună decât perspectivele altora, acceptarea complexității, a contradicțiilor și a lipsei de claritate, precum și disponibilitatea de a-și asuma sarcini și atunci când există numai informații incomplete sau parțiale, printr-o abordare constructivă.

Este important să nu se confunde conceptul de „toleranță la ambiguitate” cu cel de „toleranță”, menționat în definiția respectului.

ABILITĂȚI

O abilitate reprezintă capacitatea de a pune în practică tipare complexe, bine organizate, de gândire sau de comportament, într-o manieră adaptivă, pentru a îndeplini un anumit scop sau obiectiv.

■ ABILITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE AUTONOMĂ

Abilitățile de învățare autonomă sunt abilitățile de care o persoană are nevoie pentru a desfășura, a organiza și a-și evalua activitatea de învățare, în funcție de nevoile proprii, într-o manieră dirijată de sine și după propriile reguli, fără a fi îndemnată de alții. Aceste abilități sunt importante pentru o cultură a democrației, fiindcă le oferă oamenilor posibilitatea să învețe singuri despre aspectele politice, civice și culturale ale vieții, apelând la surse multiple și diverse, la îndemână și nu numai, în loc să se bazeze doar pe agenți din mediul lor imediat, care să le ofere informații despre aceste probleme.

■ ABILITĂȚILE DE GÂNDIRE CRITICĂ ȘI ANALITICĂ

Abilitățile de gândire analitică sunt abilitățile necesare pentru a analiza materiale de orice fel (de exemplu, texte, argumente, interpretări, controverse, evenimente, experiențe), în mod sistematic și logic, prin acțiuni precum: descompunerea materialelor și elementelor constitutive; interpretarea semnificației fiecărui element; examinarea elementelor în raport cu alte elemente; identificarea contradicțiilor și discrepanțelor; extragerea rezultatelor analizei pentru a formula concluzii logice și justificabile cu privire la întreg.

Abilitățile de gândire critică sunt abilitățile necesare pentru a evalua și a emite judecăți despre materiale de orice fel, prin acțiuni precum: evaluări în baza coerenței interne și a coerenței cu experiența și dovezile disponibile; judecăți cu privire la valabilitatea, exactitatea, acceptabilitatea, veridicitatea, adecvarea, utilitatea și/sau caracterul persuasiv al materialelor analizate; evaluarea ideilor preconcepute și a motivelor celor care au creat materialele; elaborare de soluții alternative; estimarea argumentelor pro și contra; extragerea rezultatelor într-un mod organizat și coerent.

■ ABILITĂȚILE DE ASCULTARE ȘI OBSERVARE

Abilitățile de ascultare și observare sunt abilități necesare pentru a înțelege ce spun alți oameni și pentru a învăța din comportamentul altor oameni. Pentru a înțelege ce spun alți oameni, este nevoie de o ascultare activă – a fi foarte atent nu doar la ce se spune, ci și la cum se spune, prin tonul utilizat, volum, sonoritate, ritmul și fluența vocii, a fi atent și la limbajul corporal care însoțește vorbirea, în special la mișcările ochilor, expresiile feței și gesturi.

■ EMPATIA

Empatia reprezintă setul de abilități necesare pentru a înțelege și a se raporta la gândurile, convingerile și sentimentele altor oameni și a vedea lumea din perspectiva acestora. Empatia presupune capacitatea de a ieși din propriul cadru de referință psihologic și capacitatea de a percepe și de a înțelege cadrul de referință psihologic și perspectiva altei persoane. Această abilitate este fundamentală pentru înțelegerea afilierilor culturale, a viziunilor asupra lumii, convingerilor, intereselor, emoțiilor, dorințelor și nevoilor altor oameni.

■ FLEXIBILITATEA ȘI ADAPTABILITATEA

Flexibilitatea și adaptabilitate oferă posibilitatea adaptării într-un mod pozitiv la noutate și schimbare, la așteptările sociale sau culturale, la stilurile de comunicare și comportamentele altor oameni. Ele permit ajustarea tiparelor de gândire, simțire sau comportament ca răspuns la noi împrejurări neprevăzute, experiențe, întâlniri și informații. Flexibilitatea și adaptabilitatea, astfel definite, trebuie să fie distinse de adaptarea neprincipială sau oportunistă a comportamentului pentru beneficiul sau câștigul personal. De asemenea, ele trebuie distinse de adaptarea impusă cu forța din exterior.

■ ABILITĂȚILE LINGVISTICE, DE COMUNICARE ȘI PLURILINGVE

Abilitățile lingvistice, de comunicare și plurilingve sunt abilitățile necesare pentru a comunica eficient și adecvat cu alți oameni. Acestea includ, printre altele, capacitatea de exprimare a propriilor convingeri, opinii, interese și nevoi, explicând și clarificând idei, susținând, promovând, argumentând, judecând, discutând, dezbătând, convingând și negociind, capacitatea de a utiliza mai multe limbi sau variante de limbi, capacitatea de a se exprima cu încredere și fără agresiune, într-un mod care respectă demnitatea și drepturile altor persoane, capacitatea de a recunoaște diferite convenții de comunicare (verbală și nonverbală) și de a-și adapta și modifica propriul comportament la contextul cultural predominant, capacitatea de a adresa întrebări de clarificare într-un mod adecvat și sensibil și de a gestiona dificultățile în comunicare, de exemplu, cerându-le celorlalți să repete sau să reformuleze sau oferind reformulări, corectări sau simplificări ale comunicărilor proprii care

au fost greșit înțelese, precum și capacitatea de a acționa ca mediator lingvistic în interacțiunile interculturale.

■ ABILITĂȚILE DE COOPERARE

Abilitățile de cooperare sunt abilitățile necesare pentru participarea alături de alții la activități, sarcini și acțiuni comune și se referă la exprimarea punctelor de vedere și a opiniilor în contextul unui grup, la încurajarea celorlalți membri ai grupului să-și exprime punctele de vedere și opiniile într-un astfel de context, ajungerea la un consens sau compromis în cadrul unui grup, stabilirea obiectivelor grupului și urmărirea lor, aprecierea potențialului și contribuției tuturor membrilor grupului, încurajarea și motivarea altor membri ai grupului, împărtășirea cunoștințelor, experienței sau expertizei relevante cu grupul.

■ ABILITĂȚILE DE GESTIONARE A CONFLICTELOR

Abilitățile de gestionare a conflictelor sunt abilitățile necesare pentru a aborda, gestiona și aplană conflictele într-un mod pașnic și se referă la reducerea sau prevenirea agresiunii și negativității și la crearea unui mediu în care oamenii să se simtă liberi să-și exprime diferitele opinii și preocupări fără frica de reprimare; recunoașterea diferențelor de putere și/sau statut ale părților aflate în conflict și luarea de măsuri pentru a reduce impactul posibil al unor astfel de diferențe asupra comunicării dintre acestea; gestionarea eficientă și reglarea emoțiilor; ascultarea și înțelegerea diferitor perspective ale părților implicate în conflicte; contracararea sau reducerea interpretărilor greșite; identificarea elementelor comune în baza cărora se poate construi un acord între părțile aflate în conflict; identificarea opțiunilor de aplanare a conflictelor și perfecționarea compromisurilor sau soluțiilor posibile.

CUNOȘTINȚE ȘI ÎNȚELEGERE CRITICĂ

Cunoștințele se referă la informațiile deținute pe o anumită temă. Termenul *înțelegere critică* este utilizat pentru a sublinia nevoia ca, în contextul proceselor democratice și interculturale, înțelegerea și aprecierea semnificațiilor asociate informațiilor să implice reflecția activă și evaluarea critică a ceea ce se înțelege și se interpretează.

■ CUNOȘTINȚELE ȘI ÎNȚELEGEREA CRITICĂ REFERITOARE LA SINE

Cunoașterea și înțelegerea critică a sinelui presupun cunoașterea și înțelegerea propriilor afilieri culturale, a propriei perspective asupra lumii, precum și a modului în care acestea influențează percepțiile, judecățile și reacțiile față de alte persoane. Aceasta include cunoașterea și înțelegerea supozițiilor și a ideilor preconceptuate care stau la baza propriei perspective asupra lumii; conștientizarea propriilor emoții, sentimente și motivații, în special în contextele care presupun comunicarea și cooperarea cu alți oameni, precum și cunoașterea și înțelegerea limitelor propriei competențe și expertize.

■ CUNOȘTINȚELE ȘI ÎNȚELEGEREA CRITICĂ REFERITOARE LA LIMBĂ ȘI COMUNICARE

Cunoașterea și înțelegerea critică a limbii și comunicării se referă la cunoașterea convențiilor de comunicare verbală și nonverbală acceptabile din punct de vedere social, valabile pentru limba folosită (limbile folosite), înțelegerea faptului că persoanele cu afilieri culturale diferite pot urma convenții de comunicare verbală și nonverbală diferite de cele proprii, care au sens din perspectiva lor, chiar și atunci când folosesc aceeași limbă, înțelegerea faptului că persoanele cu afilieri culturale diferite pot percepe semnificațiile comunicărilor în moduri diferite, înțelegerea impactului social și a efectelor diferitor stiluri de comunicare, inclusiv înțelegerea felului în care diferite stiluri de comunicare pot intra în conflict sau duce la o întrerupere a comunicării, înțelegerea felului în care limba se leagă de supoziții, idei preconceptuate, percepții, convingeri și judecăți.

■ CUNOȘTINȚELE ȘI ÎNȚELEGEREA CRITICĂ REFERITOARE LA LUME

Cunoașterea și înțelegerea critică a lumii se referă, în cadrul modelului competențelor pentru cultură democratică, în special la următoarele aspecte:

- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la politică și la legi (inclusiv la luarea deciziilor democratice, la nivel de clasă, școală și societate);
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la drepturile omului, inclusiv la drepturile copilului;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la cultură (conceptul de „cultură” în general și impactul pe care îl au apartenențele culturale asupra oamenilor) și culturi (aspecte specifice referitoare la anumite grupuri culturale);
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la religii;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la istorie;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la mass-media;
- cunoștințe și înțelegere critică referitoare la economie, mediu și sustenabilitate.

Anumite aspecte ale acestor competențe se dezvoltă și la alte discipline, iar la disciplina Educație pentru societate trebuie avută în vedere dezvoltarea treptată, la diferite niveluri de profunzime, a acestor competențe, pe parcursul întregii perioade de studii, fără a fi necesar ca toate aspectele acestor competențe să fie abordate în timpul unui an școlar.

De asemenea, planificarea activităților de învățare și procesul de evaluare a elevilor trebuie să țină cont de faptul că aceste elemente de competență se dezvoltă în mod integrat, în diferite configurații, și nu separat, una câte una.

EVALUAREA ȘI DESCRIPTORII DE COMPETENȚĂ

Pentru fiecare din cele 20 de competențe din Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură Democratică, Consiliul Europei a conceput și testat descriptorii de competență, care au scopul:

- de a sprijini evaluarea nivelului actual de dezvoltare a fiecărei competențe al unei persoane sau al unui grup, pentru a identifica arii de dezvoltare ulterioară și nevoi de învățare sau pentru a stabili nivelul obținut după o perioadă de învățare;
- de a servi ca referință sau instrument pentru profesioniștii din domeniul educației în elaborarea, implementarea și evaluarea intervențiilor educaționale în contexte formale și non-formale.

Descriptorii sunt afirmații formulate pozitiv care se referă la un comportament observabil concret al unei persoane cu un anumit nivel de competență.

Există mai multe modalități prin care o persoană poate exprima, printr-un comportament observabil, gradul în care stăpânește orice competență. Totuși, existența unor comportamente validate ca indicând o anumită competență permite operaționalizarea competențelor și definirea activităților de învățare care să contribuie la dezvoltarea competențelor respective.

Folosirea descriptorilor de competență este strâns legată de observare. Realizată în mod regulat, observarea devine parte integrantă a procesului de predare-învățare. În viața lor profesională cotidiană, profesorii sunt observatori experimentați ai elevilor, chiar dacă nu întotdeauna sunt conștienți de felul în care observă și de ceea ce observă sau de felul în care procesează rezultatele acestei observări. Totuși, atunci când se observă comportamentul elevilor și se folosesc ca reper descriptorii, procesul trebuie să aibă un scop și să fie planificat cu grijă.

În acest context, trebuie luate în considerare câteva aspecte:

- Observarea trebuie să se realizeze astfel încât să nu perturbe procesul de învățare sau să îi facă pe elevi să se simtă incomod.

- Observarea trebuie să cuprindă o varietate de situații, incluzând răspunsul elevului la sarcini specifice, munca individuală din sala de clasă, interacțiunile cu profesorul și cu ceilalți colegi în timpul activităților comune, precum și comportamentul în timpul pauzelor, înainte și după lecții sau în timpul activităților extracurriculare.
- Deoarece într-o anumită situație este probabilă mobilizarea unui ansamblu de elemente ale modelului de competențe pentru cultură democratică, este necesară relaționarea comportamentelor cu un set de descriptori și nu doar cu un singur descriptor.
- Observarea trebuie să se concentreze asupra comportamentului verbal, paraverbal și nonverbal și să ia în considerare, pe lângă ceea ce se spune și se face, aspecte precum contactul vizual, atitudinile, exprimarea emoțiilor etc.
- Observarea comportamentului reflectat de un anumit descriptor nu trebuie să se bazeze doar pe prima impresie, pe convingeri, așteptări și preferințe personale ale profesorului sau pe vreun moment specific sau activitate specifică. O anumită manifestare a unui comportament poate fi și accidentală sau generată de factori de care profesorul nu este conștient, în vreme ce lipsa manifestării unui comportament poate fi rezultatul faptului că elevului nu i s-a dat șansa de a manifesta acel comportament.

Observarea comportamentului bazată pe descriptori este un instrument eficace pentru diagnosticarea decalajelor de învățare, făcând posibilă elaborarea de planuri personalizate bine direcționate și folosirea adecvată a strategiilor de diferențiere și/sau susținere a elevilor în procesul de învățare graduală.

Faptul că un elev nu manifestă într-o situație educațională comportamentul ilustrat de descriptor nu este suficient pentru a concluziona că acesta are un nivel mai scăzut de competență. Se poate ca în această situație specifică, la momentul respectiv, comportamentul să nu fi fost vizibil, însă în alte circumstanțe elevul ar putea fi capabil să manifeste comportamentul relevant.

Utilizarea descriptorilor permite, datorită faptului că aceștia sunt formulați în termeni pozitivi, să se identifice ceea ce pot face elevii, iar absența comportamentelor trebuie să orienteze intervențiile viitoare, nu să fie utilizată pentru a-i eticheta negativ.

Metodologia de evaluare la disciplina Educație pentru societate prevede pentru fiecare an de studii un set de descriptori bazați pe descriptorii din Cadrul de referință al Consiliului Europei și identificați în raport cu unitățile de competență și cu activitățile de învățare sugerate. Prezentul ghid arată cum poate fi integrat în mod concret procesul de predare-învățare cu cel de evaluare în baza acestor descriptori.

PROIECTAREA ȘI REALIZAREA LECȚIILOR

■ IMPORTANȚA CENTRĂRII PE DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR

În proiectarea și realizarea lecțiilor, se pornește de la competențele specifice vizate prin unitatea de conținut respectivă. Conținuturile specifice, enumerate în curriculum la fiecare unitate de învățare, sunt conținuturi *recomandate*. Ele nu sunt obligatorii și nu trebuie luate ca atare. Ele trebuie analizate și văzute în ansamblu, servind în calitate de sursă de inspirație pentru lecții, dar nu să fie o transpunere directă a acelor elemente. O lecție poate să vizeze mai multe elemente enumerate într-o unitate de conținut sau un element se poate regăsi în mai multe lecții. Aceste elemente de conținut sunt simple sugestii. Centrarea trebuie să se facă pe competențe și unitățile de învățare.

Este important să existe **o conexiune clară între competențele pentru cultură democratică, unitățile de învățare, descriptori și activități**. În realizarea activităților la clasă, trebuie să se țină cont de competențele care se urmăresc a fi dezvoltate și de descriptorii selectați pentru identificarea dezvoltării lor. De asemenea, obiectivele lecțiilor trebuie să țină cont de competențele care

urmează a fi dezvoltate. Obiectivele nu trebuie să fie numeroase, deoarece nu este real să ne așteptăm ca în 45 de minute să realizăm multe obiective. Recomandăm maximum trei obiective.

Este important ca modul de gândire și de realizare la clasă a activității să fie **centrat pe competențe**, nu pe conținuturi. Această abordare reprezintă o schimbare față de modul în care s-au desfășurat activitățile educative în trecut, o schimbare de paradigmă, o schimbare a modului de gândire și de acțiune.

■ ITINERARII DIDACTICE PARTICULARIZATE PENTRU FIECARE CLASĂ

Acest ghid urmărește să vă ofere oportunitatea de a crea **itinerarii didactice particularizate**. Respectând structura temelor la fiecare clasă și parcurgând cele patru unități de învățare la temele indicate, modul de parcurgere poate fi diferit de la o clasă la alta, ținând cont de:

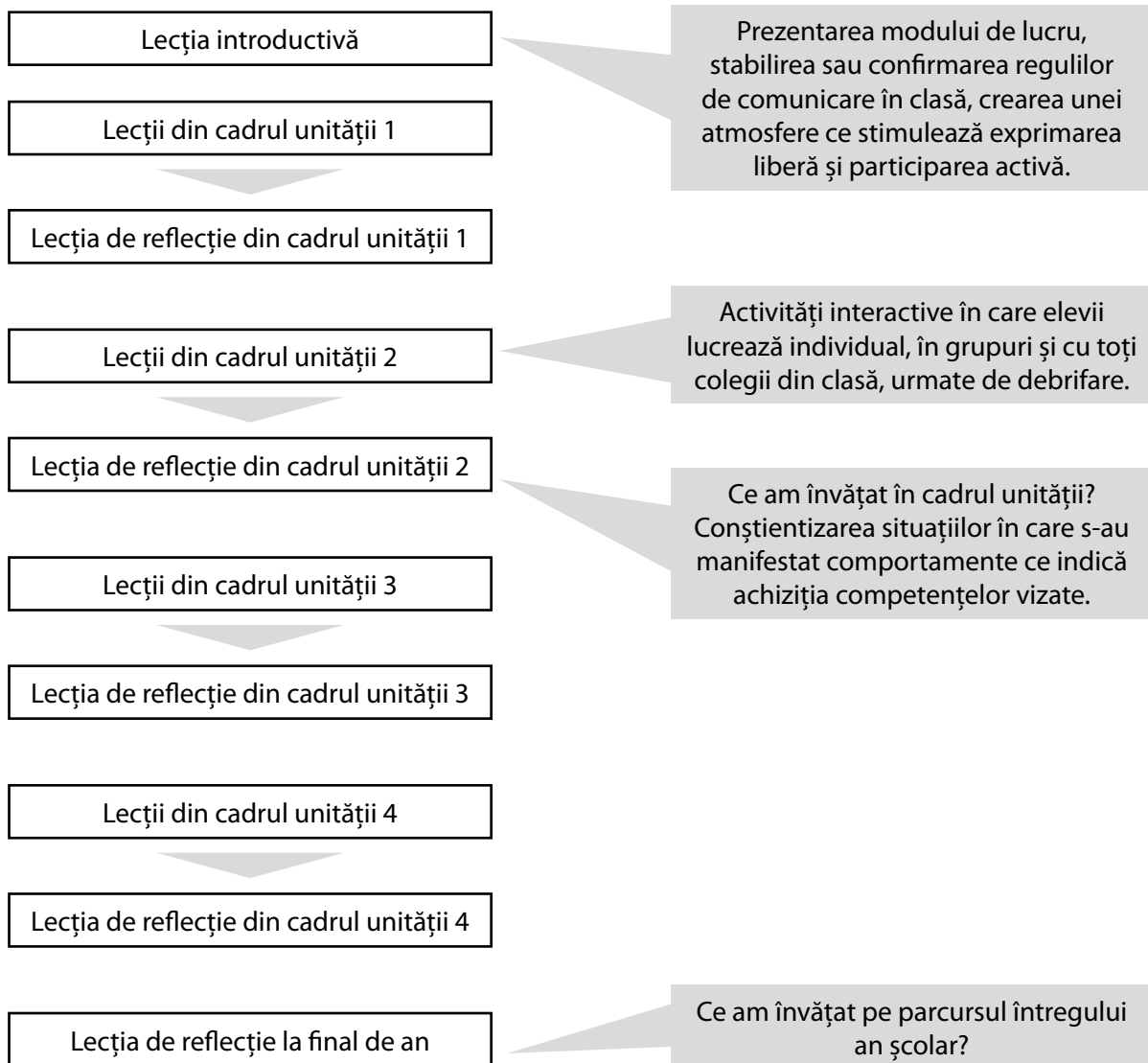
- nevoile și interesul elevilor;
- contextul local;
- preferințele și interesul profesorilor.

În ghid veți găsi exemple de activități care să permită generarea acestui itinerar particularizat. Cele patru unități de învățare nu trebuie să fie parcurse într-un număr egal de ore. În funcție de complexitatea lor, unele unități pot fi mai scurte, altele, mai lungi. La anumite clase, este posibil să fie potrivită abordarea unei teme pe o durată mai mare de timp, pentru a asigura dezvoltarea competențelor vizate.

■ STRUCTURA PROCESULUI DIDACTIC PE PARCURSUL UNUI AN ȘCOLAR

Având în vedere cele spuse mai sus, în acord cu metodologia de evaluare prin descriptori la Educație pentru societate, prezentul ghid propune structurarea procesului didactic pe parcursul unui an școlar după cum urmează:

- lecție introductivă, în cadrul căreia să fie pregătiți elevii pentru implicarea activă în procesul de învățare și să fie creat un cadru adecvat pentru desfășurarea cu succes a lecțiilor;
- lecțiile corespunzătoare fiecărei unități de învățare, finalizate cu o lecție dedicată exclusiv reflecției pentru unitatea de învățare respectivă;
- lecție finală de reflecție, care încheie fiecare an școlar.

Avem, așadar, trei niveluri de reflecție, diferite, dar complementare, incluse în proces:

- reflecția de la finalul diferitor activități de învățare;
- lecția de reflecție de la finalul unității de învățare, în timpul căreia elevii conștientizează și exprimă ceea ce au învățat în cadrul setului de lecții respectiv;
- lecția de reflecție la final de an școlar, ce permite rememorarea întregii experiențe de învățare și completarea conștientizării competențelor dezvoltate, cu accent pe articularea între diferite unități de învățare.

Procedând în acest fel, se asigură atât climatul necesar pentru aplicarea principiilor de învățare recomandate, bazate pe interacțiune și reflecție, cât și un proces de evaluare a elevilor eșalonat și repartizat în mod echilibrat pe durata anului școlar.

Astfel, lecția introductivă familiarizează elevii și cu modul în care se realizează evaluarea, iar lecțiile centrate pe reflecție, la final de unitate de învățare și la final de an școlar, reprezintă surse foarte importante de informații pentru evaluare.

A treia unitate de învățare din cadrul acestui ghid este dedicată unei activități de învățare bazată pe proiect, desfășurându-se pe parcursul mai multor lecții, cu legătură între ele. Mai multe detalii metodologice privind planificarea și realizarea activității de învățare bazată pe proiect sunt disponibile

la începutul unității respective. Includerea unității date pe această poziție în planificarea anuală, deși în curriculum ea figurează la final, nu este obligatorie, dar este bazată pe mai multe argumente. Astfel, în primul rând, această organizare a procesului didactic ține cont de structura anului școlar, de poziția vacanțelor. În al doilea rând, experiența în domeniu a altor țări arată că realizarea acestei activități la finalul anului școlar presupune o serie de riscuri privind asigurarea unei calități înalte a procesului, inclusiv cu partea de reflecție. În fine, dar nu în ultimul rând, se arată astfel în mod concret cum se pot transpune prevederile curriculumului în planificarea didactică în mod flexibil și conform nevoilor elevilor, cu scopul dezvoltării competențelor acestora.

RISURI CARE TREBUIE EVITATE

În cadrul acestei secțiuni vor fi colectate aspecte asupra cărora profesorii trebuie să reflecteze în mod deosebit, pentru a evita efectele negative, nedorite sau devierea de la principiile menționate în curriculum și în metodologia de evaluare. În continuare, sunt prezentate câteva exemple de astfel de riscuri.

- Rolul casetei cu informații – aceasta este doar pentru profesor și are scopul de a oferi informații generale cu privire la tema abordată, pe care profesorul trebuie să le cunoască, dar ele nu trebuie prezentate ca atare elevilor. Profesorul nu trebuie să le citească elevilor sau să ceară acestora să citească ceea ce este menționat în caseta cu informații. Desigur, anumite elemente vor fi menționate la momentul potrivit, în timpul lecției, sau se vor regăsi în concluziile formulate de elevi în urma activității din cadrul lecției, dar dacă ar fi citite de către profesor, ar corespunde unei abordări centrate pe conținuturi, nu pe competențe.
- Anticiparea sau forțarea concluziilor – rolul profesorului este să ghideze elevii, printr-o serie de întrebări, să ajungă la anumite concluzii, dar acestea nu trebuie forțate și nici nu trebuie comunicate elevilor de către profesori. Elevii nu trebuie să răspundă la întrebări gândindu-se ce ar aștepta profesorul să răspundă, ci exprimând în mod sincer și autentic ceea ce cred, iar profesorul trebuie să încurajeze exprimarea deschisă și liberă a opiniilor elevilor. Dacă elevii nu ajung la concluziile așteptate de profesor, soluția nu este ca profesorul să formuleze aceste concluzii, ci să adreseze întrebări suplimentare sau chiar să adapteze demersul didactic, pentru a reveni asupra aspectelor respective.
- Implicarea neechilibrată a elevilor – o tendință firească a profesorilor este de a-i implica în cadrul lecțiilor mai mult pe elevii care sunt mai ușor dispuși să se implice și care sunt, în general, obișnuiți cu un astfel de rol. În cadrul lecțiilor introductive și apoi pe tot parcursul activităților, se va insista asupra importanței implicării tuturor elevilor și a găsirii celor mai potrivite modalități care să permită fiecărui elev să participe activ, să-și exprime opiniile și să-și dezvolte competențele.
- Focalizarea pe calitatea produselor elevilor – la unele activități, elevii realizează diferite produse. Conținutul acestor produse reflectă, desigur, anumite competențe ale elevilor și acest lucru trebuie să fie luat în considerare de către profesor. Cu toate acestea, cel mai important este procesul în urma căruia a fost realizat produsul și este posibil ca în urma realizării unui produs ce poate fi considerat ca nefiind de bună calitate, elevii să fi manifestat în mod semnificativ anumite competențe. Acest lucru poate rezulta atât în urma observării comportamentelor elevilor pe parcursul diferitor sarcini activități, cât și în cadrul reflecției asupra procesului prin care au trecut.
- Teama de a nu finaliza evaluarea – în special în contextul primelor contacte cu metodologia de evaluare bazată nu pe testarea cunoștințelor elevilor, ci, în principal, pe observarea comportamentelor acestora, unor profesori poate să le fie frică de faptul că nu vor avea suficient timp și spațiu pentru a observa la toți elevii comportamentele corespunzătoare descriptorilor. Acest lucru îi poate determina să reducă focalizarea asupra calității procesului didactic și să genereze

frustrări la nivelul elevilor. În realitate, atât observarea, cât și numeroasele momente de reflecție în care elevii sunt solicitați să revină asupra unor situații din cadrul lecțiilor și să explice ce au făcut și de ce au făcut anumite lucruri asigură suficiente oportunități pentru a obține informațiile necesare pentru evaluarea competențelor tuturor elevilor.

- Tendința de a evita activitățile care presupun mișcarea elevilor și organizarea clasei în mod diferit – uneori, activitățile care presupun mișcare (de exemplu, ridicarea elevilor în picioare sau plimbarea lor prin sala de clasă) pot părea consumatoare de timp (sau generatoare de haos), însă studiile în domeniul educației arată că mișcarea, schimbarea locurilor, schimbarea interlocutorilor îi ajută pe elevi să-și păstreze atenția mai mult timp, să fie mai implicați în activități și să înțeleagă mai bine ceea ce se discută în cadrul lecției. O sală de clasă organizată în stil clasic, cu mese aliniate pe rânduri, cu fața spre tablă, sistem conceput pentru activități centrate pe transmiterea de informații de la profesor la elevi, nu este potrivită pentru realizarea de activități în care elevii interacționează între ei, pentru a-și dezvolta diversele competențe vizate de disciplina Educație pentru societate. Cercetările din domeniul științelor educației arată că modul de organizare a spațiului în care se realizează activitățile de învățare influențează raportarea elevilor la procesul didactic. Astfel, o sală de clasă organizată în stil clasic stimulează pasivitatea elevilor și receptivitatea la ceea ce spune sau scrie pe tablă profesorul. O sală de clasă organizată în cerc sau într-o altă formă, care să le permită elevilor să-și vadă bine toți colegii, stimulează participarea activă și atenția la ceea ce spun colegii. De asemenea, activitățile de lucru în grupuri se desfășoară mult mai bine, dacă elevii dintr-un grup șed confortabil, față în față, decât dacă li se cere unor elevi să se întoarcă spre elevii de la masa din spatele lor, pentru a forma un grup. Așadar, dacă este posibilă deplasarea meselor, este foarte importantă reorganizarea sălii de clasă în așa mod încât aceasta să constituie un spațiu în care elevii să se vadă unii pe alții, să poată lucra în grupuri de patru-șase persoane și să se poată mișca. Desigur, prima dată când se încearcă o astfel de schimbare, este foarte posibil să se piardă mult timp, să fie unii elevi reticenți sau pasivi și, din cauza aceasta, există o mare tentație de a abandona, pe viitor, acest demers. Experiența mai multor profesori care au trecut prin astfel de situații arată că în scurt timp elevii se adaptează la noua situație și pregătesc sala de clasă în modul solicitat înainte de începerea orei. Dacă mesele sunt fixe, este important să găsiți o soluție cât mai bună, care poate fi, de exemplu, desprinderea lor, organizarea lecției în alt spațiu etc.

EVALUAREA DEMERSULUI DIDACTIC

Aplicând la clasă sugestiile de activități didactice prezentate în secțiunile următoare ale acestui ghid, profesorii, treptat, vor dobândi o serie de experiențe valoroase, care pot reprezenta o sursă esențială pentru dezvoltarea profesională ulterioară.

Pentru ca aceste experiențe acumulate să devină resurse pentru învățare și evoluție profesională, este utilă realizarea în mod conștient a unui proces de reflecție.

Astfel, după realizarea unei lecții, dar și la finalul unei unități de învățare sau la final de an școlar, profesorii pot reflecta, atât individual, cât și în colaborare cu alți colegi, asupra activității realizate și a modului în care, pe viitor:

- pot fi ajustate, corectate sau eliminate elementele care, în practică, s-au dovedit a fi inadecvate sau ineficiente în susținerea dezvoltării competențelor vizate;
- poate fi extinsă utilizarea unor strategii didactice și a modalităților de acțiune care s-au dovedit a fi utile și care au avut impact pozitiv asupra elevilor.

Este important ca reflecția să aibă în vedere ambele dimensiuni de mai sus și să nu se centreze doar pe ceea ce nu a funcționat corespunzător și trebuie schimbat.

Concluziile acestui proces de reflecție pot fi uneori aplicate imediat, de exemplu, prin ajustarea demersului didactic la aceeași lecție cu o altă clasă de elevi sau la lecția următoare cu aceeași clasă, sau, pe termen mai lung, la următoarele unități de învățare, sau în următorii ani școlari.

Acest proces poate deveni parte a practicii didactice obișnuite și va contribui la dezvoltarea competențelor profesorilor și la susținerea reciprocă între profesorii care predau disciplina Educație pentru societate. Dat fiind faptul că urmărim dezvoltarea la elevi a competențelor pentru cultură democratică, este important și pentru profesori să-și utilizeze și dezvolte abilitățile de învățare autonomă, responsabilitatea și abilitățile analitice și de gândire critică în raport cu propria activitate profesională.

Unitatea de învățare: Demnitatea umană și drepturile omului

LECȚIA INTRODUCȚIVĂ. SUNTEM O ECHIPĂ EFICIENTĂ! ÎN ACEST AN ȘCOLAR, VOM ÎNVĂȚA... (CE? CUM? DE CE? PENTRU CE?)

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> • Îi place să aibă discuții cu oamenii ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.
Respect	<ul style="list-style-type: none"> • Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încălcă drepturile omului.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> • Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> • Își poate transmite mesajul către ceilalți. • Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> • Poate lucra în mod eficace și respectuos cu alte persoane. • Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să reflecteze asupra experiențelor/practicilor din trecut în mod critic, analizând cele mai importante momente învățate;
- O2 – să evidențieze calități/competențe formate, bazându-se pe descriptorii propuși;
- O3 – să formuleze întrebări/idei la diferite subiecte/probleme, comunicând eficient cu colegii de clasă.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în grupuri.
- Metode și procedee didactice: discuția dirijată, lucrul în grupuri, prezentările realizate de elevi.

CASETA CU INFORMAȚII:

Lecciónia introductivă este decisivă în stabilirea unor relații bune cu elevii. Atitudinea reciprocă de respect depinde foarte mult de prima impresie, de aceea, pentru o impresie bună, încercați o implicare maximă a dumneavoastră și a elevilor chiar de la prima întâlnire. La această lecție, se vor actualiza competențele dobândite de elevi pe parcursul clasei a V-a și se vor proiecta așteptările și modalitățile de realizare a lor pe parcursul anului curent de studii. Este important ca de la începutul anului școlar (mai ales în cazul în care faceți cunoștință cu un colectiv nou de elevi) să acordați șansa prin care fiecare să-și prezinte așteptările pe care le are față de relațiile cu cei din jur, activitățile în comun etc. La finalul lecției, se vor discuta și aproba regulile clasei pentru clasa a VI-a.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Introducere (5 min.)

La începutul lecției, profesorul stabilește un climat pozitiv cu elevii săi, împărtășindu-și reciproc amintirile și impresiile din vacanța de vară.

2. Reamintirea experienței din clasa a V-a (5 min.)

La următoarea etapă, profesorul întreabă elevii:

- ▷ Care au fost momentele cele mai interesante/importante pentru fiecare din clasa a V-a în cadrul lecțiilor de Educație pentru societate?
- ▷ Ce calități, competențe personale și-au format/dezvoltat pe parcursul orelor?

3. Stabilirea așteptărilor (20 min.):

- ▷ Fiecare elev scrie pe o fișă toate gândurile referitoare la ceea ce ar vrea să se întâmple/cum ar vrea să fie în grupul de elevi al clasei din care face parte pe parcursul întregului an de studii. Elevii sunt încurajați să fie cât mai deschiși. Aceasta va ajuta în stabilirea unor așteptări reale, care să poată îmbunătăți regulile clasei.
- ▷ Elevii discută câte doi și fac o listă comună a așteptărilor.
- ▷ Elevii discută câte patru și, respectiv, fac o listă de așteptări ale grupului. Lista se pune pe o foaie comună.
- ▷ Se prezintă toate listele cu așteptările grupurilor, pe parcursul prezentărilor rezultând lista cu așteptări pentru noul an de studii.

4. Utilizarea ghidului echipei eficiente (10 min.)

Li se amintește elevilor despre conținutul **Ghidului echipei eficiente**, elaborat în clasa a V-a.

- ▷ Care reguli din acest ghid credeți că trebuie utilizate în clasa a VI-a, ca să fim o clasă eficientă?
- ▷ Care din așteptări credeți că le putem prelua pentru regulile clasei?

La final, se votează și se semnează noile reguli ale clasei. Profesorul felicită clasa cu prima experiență în comun și cu realizarea acestui exercițiu democratic.

5. Debrifarea activității (5 min.):

- ▷ Cum v-ați simțit pe parcursul lecției?
- ▷ Ce părere aveți despre lecție sau unele momente ale ei?

LECȚIA 1. DREPTURILE COPILULUI**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, dreptății, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că toți cetățenii trebuie tratați în mod egal și imparțial în fața legii.
Atitudini	
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică referitoare la lume	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica de ce toată lumea are responsabilitatea de a respecta drepturile omului. Poate reflecta în mod critic asupra provocărilor legate de drepturile omului, care există în propria sa comunitate și societate.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice anumite drepturi ale copilului;
- O2 – să explice la ce se referă anumite drepturi ale copilului;
- O3 – să ofere exemple concrete de situații în care un drept este respectat sau încălcat (doar la varianta 1);
- O4 – să facă legătură între drepturile omului și viața cotidiană a copiilor (doar la varianta 2).

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în perechi.
- Metode și procedee didactice: discuția ghidată, brainstorming, jocul didactic.

Resurse necesare: Anexa 1. Convenția cu privire la drepturile copilului pe scurt, cartonașe cu drepturile copilului (pentru varianta 1), coli de hârtie (pentru varianta 2).

Sursa (pentru varianta 1): <https://www.living-democracy.com/ro/textbooks/volume-5/part-3/documents-and-teaching-material-4>.

Sursa (pentru varianta 2): http://www.eycb.coe.int/compasito/chapter_4/4_23.asp.

CASETA CU INFORMAȚII:

Dacă își cunosc drepturile și modalitățile de revendicare ale lor, elevii pot acționa atât referitor la propria persoană, cât și la alte persoane, atunci când se află în situații în care drepturile lor nu sunt respectate. Elevii se vor identifica mai puternic cu drepturile copilului, atât din punct de vedere intelectual, cât și afectiv. Această lecție necesită o bună pregătire din partea profesorului, care trebuie să citească Convenția cu privire la drepturile copilului. De asemenea, este importantă consultarea Legii privind drepturile copilului.

Pentru înțelegerea conținutului Convenției cu privire la drepturile copilului, pot fi consultate resursele disponibile la <http://cnpdc.gov.md>, www.drepturilecopilului.md, <https://www.unicef.org/moldova/>, în special publicația Convenția cu privire la drepturile copilului pe înțelesul tuturor, care poate fi recomandată elevilor în calitate de resursă suplimentară (www.drepturilecopilului.md/ro/publications/CDC_pentru_toti.pdf).

Drepturile omului și ale copilului nu sunt doar un grup de norme juridice. Dacă se dorește ca acestea să funcționeze și să aibă un înțeles, atunci ar trebui să servească drept instrumente și linii directoare pentru eforturile noastre de a aduce egalitatea și dreptatea în viața cotidiană.

DEMERSUL DIDACTIC: VARIANTA 1

1. Li se explică elevilor că la această lecție vor discuta despre drepturile copiilor. Elevii sunt rugați să spună dacă au auzit acest concept până în prezent și dacă știu la ce se referă el. Profesorul scrie pe tablă ideile elevilor. (3 min.)
2. Li se repartizează elevilor cartonașele pe care se descriu succint drepturile copiilor. Fiecare elev primește câte unu-două cartonașe și are sarcina de a reprezenta printr-un simbol dreptul respectiv, după care cartonașele vor fi introduse într-un coș. (7 min.)
3. Fiecare elev primește câte o foaie, pe care sunt descrise succint cele 40 de articole din Convenția cu privire la drepturile copilului, și o citește rapid, cu scopul de a reține cât mai multe drepturi, pentru a putea realiza activitatea următoare. (5 min.)
4. După ce elevii s-au uitat peste lista de drepturi, fiecare va extrage câte o foaie din coș și va încerca să ghicească dreptul desenat. (10 min.)
5. Discuție de grup. (15 min.) În această discuție, li se adresează elevilor următoarele întrebări:
 - ▷ De ce credeți că există aceste drepturi? Care este scopul lor? După ce răspund mai mulți elevi, profesorul explică faptul că drepturile copilului au patru scopuri principale (se notează aceste scopuri pe tablă):
 - de a asigura protecția în fața răului;
 - de a asigura participarea copiilor la viața societății și la luarea deciziilor;

- de a asigura traiul în bunăstare;
- de a asigura dezvoltarea personală.

Elevii sunt rugați să identifice în care dintre categorii se încadrează dreptul pe care l-au ilustrat ei.

- ▷ Care sunt copiii la care se referă aceste drepturi? Toți copiii sau doar unii dintre ei? (Aici, concluzia discuției trebuie să fie că absolut toți copiii au aceste drepturi prin naștere, indiferent de caracteristicile și situația lor, dar nu toți se pot bucura de aceste drepturi, deoarece ele sunt uneori încălcate. Aceste informații nu li se spun direct elevilor; ei sunt ghidați prin întrebări ajutătoare către această concluzie.)
 - ▷ Cunoașteți situații în care unele drepturi sunt încălcate?
 - ▷ De ce credeți că sunt încălcate?
 - ▷ Cine are responsabilitatea de a respecta drepturile omului?
6. Elevii sunt informați de faptul că toate aceste drepturi sunt scrise într-un document internațional, numit Convenția cu privire la drepturile copilului, semnat și de Republica Moldova și ale cărei prevederi sunt transpuse și în legislația națională. Fiecare elev primește un rezumat al acestei convenții (Anexa 1) și are ca temă pentru acasă să-și aleagă un drept și să identifice exemple de situații în care acesta este respectat și exemple de situații în care nu este respectat. Li se dă elevilor un exemplu, pentru a înțelege mai bine sarcina. (5 min.)

ANEXA 1.

■ DREPTURILE COPILULUI PREZENTATE PE SCURT

<p>Articolul 1 <u>Definiția copilului</u> Se numește copil orice persoană sub 18 ani, cu excepția cazului în care prin lege majoratul este atins la o vârstă mai mică.</p>		
<p>Articolul 2 <u>Nediscriminarea</u> Nici un copil nu poate fi discriminat, indiferent de culoare, gen, limbă, religie, opinie, de țara de origine, de situația materială, incapacitatea fizică, apartenență etnică.</p>	<p>Articolul 3 <u>Binele copilului este crucial</u> În toate legile sau deciziile judecătorești, binele copilului va fi pe primul lor.</p>	<p>Articolul 4 <u>Punerea în practică a drepturilor</u> Fiecare stat trebuie să asigure, cât de mult posibil, respectarea drepturilor copilului. (În Republica Moldova, acest lucru este făcut în principal prin Legea privind drepturile copilului.)</p>
<p>Articolul 5 <u>Respectarea drepturilor părinților</u> Fiecare stat este responsabil să se asigure că îndatoririle, drepturile și responsabilitățile părinților sunt realizate astfel încât copiii să-și poată dezvolta capacitățile.</p>	<p>Articolul 6 <u>Supraviețuirea și dezvoltarea copilului</u> Fiecare copil are dreptul la viață. Statul trebuie să asigure condițiile astfel încât copiii și tinerii să se poată dezvolta bine.</p>	<p>Articolul 7 <u>Nume și cetățenie</u> Fiecare copil are, prin naștere, dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și de a fi îngrijit de părinții săi.</p>

<p>Articolul 8 <u>Protecția identității</u></p> <p>Fiecare copil are dreptul de a-și păstra sau de a-și restabili identitatea, cetățenia și relațiile de familie.</p>	<p>Articolul 9 <u>Separarea de părinți</u></p> <p>Fiecare copil are dreptul să trăiască cu părinții săi, cu excepția situațiilor în care trebuie să fie protejat față de aceștia. Dacă un copil trebuie separat de unul sau de ambii părinți, aceștia au dreptul de a-și face cunoscut punctul de vedere. Dacă un copil este separat de unul sau de ambii părinți, aceștia au dreptul să știe unde se află.</p>	<p>Articolul 10 <u>Reunificarea familiei</u></p> <p>Fiecare copil are dreptul de a părăsi orice țară și de a călători spre propria țară, pentru a-și reîntregi familia.</p>
<p>Articolul 11 <u>Protecția împotriva răpirii și sechestrării</u></p> <p>Fiecare stat trebuie să lupte împotriva răpirii, sechestrării sau a împiedicării reîntoarcerii copilului în sau din străinătate.</p>	<p>Articolul 12 <u>Libertatea de opinie a copilului</u></p> <p>Fiecare copil are dreptul de a fi ascultat și de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește. Aceasta se aplică în special în procesele juridice sau administrative. Cu cât copilul are o vârstă mai mare, cu atât mai mult opinia sa trebuie ascultată.</p>	<p>Articolul 13 <u>Libertatea de exprimare</u></p> <p>Fiecare copil are dreptul să-și exprime liber opiniile și să pri-mească și să difuzeze informații prin media.</p> <p>Fiecare copil are și responsabilitatea de a-și exprima opinii într-un mod în care să respecte drepturile celorlalți.</p>
<p>Articolul 14 <u>Libertatea de gândire, de conștiință și religie</u></p> <p>Fiecare copil are dreptul să-și manifeste religia și să-și exercite gândirea și conștiința. Statul trebuie să respecte drepturile și responsabilitățile părinților când copiii își exercită drepturile.</p>	<p>Articolul 15 <u>Dreptul la întruniri publice, pașnice</u></p> <p>Fiecare copil are dreptul de a se întruniri cu alți copii, de a deveni membru sau de a crea o asociație /uniune, atâta timp cât drepturile celorlalți sunt respectate.</p>	<p>Articolul 16 <u>Protejarea vieții private</u></p> <p>Fiecare copil are dreptul la viață privată, la protejarea familiei, a domiciliului și a corespondenței, la protecție împotriva oricărui atac nelegitim la onoarea și reputația sa.</p>

<p>Articolul 17 <u>Accesul la informații adecvate</u> Toate statele trebuie să asigure accesul copilului la informare prin diferite media și posibilitatea de a primi informațiile necesare pentru bunăstarea sa. Statul are, de asemenea, datoria de a proteja copiii de informații dăunătoare.</p>	<p>Articolul 18 <u>Responsabilitatea părinților</u> Părinții sau tutorii legali sunt responsabili pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Statul are datoria de a-i ajuta în acest sens și, de exemplu, de a face accesibile serviciile de îngrijire a copiilor ai căror părinți sunt la serviciu.</p>	<p>Articolul 19 <u>Protecția împotriva abuzurilor</u> Statul este responsabil de protejarea copilului față de abuzurile părinților sau ale altor persoane. Fiecare copil are dreptul să învețe cum să se protejeze de orice formă de abuz și cum să reacționeze la ele.</p>
<p>Articolul 20 <u>Tinerii fără familie</u> Statul trebuie să asigure copiii lipsiți de mediul familial protecția și îngrijirea necesare, într-o altă familie sau în cadrul unei instituții specializate.</p>	<p>Articolul 21 <u>Adopția</u> Un copil poate fi adoptat, dacă adopția este autorizată, recunoscută și aprobată de stat și dacă servește bunăstării copilului.</p>	<p>Articolul 22 <u>Copiii refugiați</u> Fiecare copil care este forțat să-și părăsească țara, care este refugiat sau care solicită azil are dreptul la protecție specială din partea statului.</p>
<p>Articolul 23 <u>Copiii cu dizabilități</u> Fiecare copil cu dizabilități are dreptul la educație și la îngrijire specială. Trebuie ajutat să fie independent și să participe activ în comunitate.</p>	<p>Articolul 24 <u>Servicii medicale și de sănătate</u> Fiecare copil are dreptul la cea mai bună îngrijire medicală posibilă. Statul are datoria de a face accesibilă educația pentru sănătate și de a aboli practicile tradiționale dăunătoare sănătății copiilor.</p>	<p>Articolul 25 <u>Verificarea periodică a tratamentului și îngrijirii copilului</u> Fiecare copil integrat într-o instituție de protecție, îngrijire sau tratament are dreptul la verificarea și reevaluarea încadrării sale sau a tratamentului.</p>
<p>Articolul 26 <u>Asistența socială</u> Fiecare copil are dreptul de a beneficia de asistență socială, inclusiv de asigurări sociale.</p>	<p>Articolul 27 <u>Nivelul de trai</u> Fiecare copil are dreptul de a beneficia de un nivel de trai care să permită dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială. Părinții sau tutorii legali sunt primii responsabili să asigure aceste condiții. Statul are datoria de a-i sprijini în acest sens.</p>	<p>Articolul 28 <u>Educația</u> Fiecare copil are dreptul la educație și la învățământ. Statul are datoria de a furniza învățământ primar gratuit și obligatoriu și, de asemenea, să facă învățământul secundar accesibil tuturor copiilor și tinerilor. Statul trebuie să se asigure că tinerii și copiii sunt tratați corespunzător în școli și că drepturile nu le sunt încălcate.</p>

<p>Articolul 29 <u>Finalitățile educației</u> Educația școlară trebuie să urmărească dezvoltarea personalității și aptitudinilor fiecărui copil, să-l pregătească pentru viața adultă și să cultive respectul pentru drepturile omului și pentru valorile proprii culturii sau ale altor culturi.</p>	<p>Articolul 30 <u>Copiii aparținând minorităților</u> Fiecare copil care provine dintr-o minoritate are dreptul să învețe și să-și practice propria cultură, religie și limbă.</p>	<p>Articolul 31 <u>Odihnă, joacă, timp liber</u> Fiecare copil are dreptul la odihnă și la timp liber, astfel încât să se poată juca și să poată participa liber la viața culturală și artistică.</p>
<p>Articolul 32 <u>Munca</u> Fiecare copil are dreptul să fie protejat de orice formă de exploatare și de muncă ce i-ar putea dăuna educației și dezvoltării sale. Statul trebuie să stabilească vârsta minimă la care permite unui copil să muncească, numărul de ore de muncă pe zi și condițiile de lucru.</p>	<p>Articolul 33 <u>Protecția față de stupefiante și substanțe psihotrope</u> Copilul are dreptul la protecție împotriva folosirii drogurilor. Statul trebuie să adopte măsuri pentru prevenirea implicării copiilor în producerea și distribuirea acestor substanțe.</p>	<p>Articolul 34 <u>Protecția contra exploatării sexuale</u> Fiecare copil are dreptul la protecție contra exploatării și abuzului sexual, pornografiei și prostituției.</p>
<p>Articolul 35 <u>Protecția contra vânzării și traficului de persoane</u> Statul trebuie să ia toate măsurile posibile, pentru a preveni și combate răpirea și traficul de copii și tineri.</p>	<p>Articolul 36 <u>Protecția contra altor forme de exploatare</u> Fiecare copil are dreptul la protecție contra oricăror forme de exploatare (de exemplu, cerșetoria).</p>	<p>Articolul 37 <u>Tortura și detenția</u> Fiecare copil are dreptul la protecție împotriva torturii, tratamentelor sau pedepselor crude și arestării ilegale. Statul are datoria de a interzice pedeapsa cu moartea și închisoarea pe viață pentru tineri. Fiecare copil aflat în detenție va fi separat de adulți și va avea dreptul de a păstra contactul cu familia.</p>
<p>Articolul 38 <u>Război și conflicte armate</u> Copiii și tinerii sub 15 ani au dreptul să nu participe la războaie și conflicte armate. Statul are datoria de a oferi protecție specială copiilor afectați de război.</p>	<p>Articolul 39 <u>Reabilitare și integrare</u> Fiecare copil care este victima unui conflict armat, a torturii, neglijării sau exploatării are dreptul la îngrijire adecvată, care să-i permită recuperarea fizică și psihologică și reintegrarea socială.</p>	<p>Articolul 40 <u>Justiția pentru copii</u> Fiecare copil acuzat de comiterea unei infracțiuni are dreptul de a fi tratat cu demnitate în instanța de judecată. El este nevinovat până la proba contrarie. Fiecare copil are dreptul la un proces echitabil, la un interpret (dacă este necesar), la protecția vieții private și la reexaminarea unei hotărâri judecătorești.</p>

DEMERSUL DIDACTIC: VARIANTA 2

În cadrul acestei lecții, copiii lucrează împreună, pentru a crea o hartă a comunității lor și pentru a identifica drepturile asociate cu majoritatea instituțiilor.

1. Copiii vor începe prin a desena pe o coală de hârtie harta cartierului, sectorului lor, în funcție de comunitatea în care locuiesc. Este necesar ca pe această hartă să deseneze și propria casă, alături de majoritatea clădirilor publice, a locurilor publice, a serviciilor publice etc. Alternativ, li se poate oferi elevilor o hartă realizată deja de profesor sau imprimată. Această variantă oferă mai mult timp pentru partea a doua a activității. (2–10 min.)
2. După finalizarea hărților, elevii le vor analiza din perspectiva drepturilor copilului, asociate fiecărui loc de pe hartă, lucrând în grupuri de cinci-șase elevi. Apoi, vor primi copii ale Convenției cu privire la drepturile copilului sau varianta prescurtată a acesteia. Sarcina lor va fi de a identifica locurile de pe hartă asociate cu diferite drepturi ale copilului (de exemplu, școală – dreptul la educație, parc – dreptul la joacă etc.). Pe măsură ce drepturile sunt identificate, copiii vor nota lângă fiecare loc numărul articolului din Convenție care prevede acel drept. (10–13 min.)
3. La sfârșitul activității, toate grupurile își vor prezenta harta (10 min.)
4. Partea de briefing se va concentra pe corelarea drepturilor cu viața de zi cu zi a copiilor, pentru a înțelege că ele sunt o realitate și nu doar cuvinte din tratate. De asemenea, elevii vor încerca să explice de ce nu toate drepturile incluse în Convenție sunt prezente pe harta lor. Discuția se va centra pe următoarele întrebări:
 - ▷ Ce ați învățat nou despre cartierul vostru/localitatea voastră?
 - ▷ În ce măsură harta voastră a fost diferită de hărțile colegilor (dacă elevilor li se cere să deseneze harta)?
 - ▷ Ați fost surprinși să descoperiți drepturile copilului la voi în cartier/localitate?
 - ▷ Există zone în care se regăsește o concentrare mai mare de drepturi? Cum explicați această situație?
 - ▷ Există zone în care se regăsesc mai puține drepturi? Cum explicați această situație?
 - ▷ Sunt unele drepturi care nu se regăsesc pe hărțile voastre? De ce?
 - ▷ Există unele locuri din cartier/localitate unde anumite drepturi sunt încălcate?
 - ▷ Ce se întâmplă în această comunitate atunci când drepturile cuiva sunt încălcate?
 - ▷ Există anumite locuri în comunitate unde oamenii acționează pentru a preveni încălcarea drepturilor? (10 min.)

EXTINDERE:

Elevii primesc sarcina de a-și alege un drept din Convenția cu privire la drepturile copilului și să identifice exemple de situații concrete în care dreptul în cauză este și exemple de situații în care nu este respectat. Li se dă elevilor un exemplu, pentru a înțelege mai bine sarcina. (5 min.)

LECȚIA 2. DE CE SUNT DREPTURILE IMPORTANTE?Sursa originală: <https://www.living-democracy.com/ro/textbooks/volume-3/>.**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Sușține că trebuie să promovăm comunicarea și dialogul între oamenii provenind din medii culturale diferite.
Valorizarea democrației, justiției, dreptății, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Sușține că legile trebuie aplicate și îndeplinite întotdeauna în mod echitabil. Exprimă părerea că toate persoanele și instituțiile trebuie să se supună și să răspundă în fața legii.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Recunoaște situațiile ambigue.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Poate schimba deciziile pe care le-a luat, în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar. Schimbă modul în care explică o idee, dacă situația cere acest lucru.
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> Poate comunica cu părțile conflictuale în mod respectuos. Dă dovadă că are abilitatea de a genera soluții practice la conflicte.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoaștere și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica de ce toată lumea are responsabilitatea de a respecta drepturile omului.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să analizeze aspectele care apar atunci când oameni cu valori și moduri de viață diferite încearcă să trăiască împreună;

O2 – să înțeleagă motivele pentru care au fost elaborate instrumentele internaționale referitoare la drepturile omului;

O3 – să negocieze căile de soluționare a problemelor.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, frontal.
- Metode și procedee didactice: discuția dirijată, negocierea.

Resurse necesare: Fișele de lucru 1 și 2.

CASETA CU INFORMAȚII:

Această lecție va generaliza cunoștințele elevilor despre drepturi și va evidenția atitudinea lor față de elaborarea și necesitatea respectării lor. Profesorul va trebui să fie capabil să gestioneze negocierile și rezultatele lor, fără ca să fie părtinitor. Exercițiul de negociere poate fi organizat și prin jocul de rol, în care jumătate de clasă să joace rolul coloniștilor, iar cealaltă, a locuitorilor. Membrii fiecărui grup vor fi încurajați să stea împreună și să negocieze în colectiv problemele cu celălalt grup. Este importantă partea de transfer a celor învățate din situația ipotetică în viața reală. Acordați suficient timp elevilor, să se gândească la asemănările și deosebirile dintre activitatea realizată și viața reală.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul anunță elevii că vor realiza o călătorie imaginară pe o insulă, apoi descrie insula și locuitorii acesteia, care au trăit acolo de generații, și spune clasei că pe insulă a sosit un alt grup, care dorește să locuiască acolo (Fișa 1). Ulterior, clasa este împărțită în două jumătăți, care vor avea roluri diferite: o parte vor fi locuitorii insulei, iar cealaltă vor fi coloniștii ei. (5 min.)
2. Profesorul distribuie fișele cu situații. Jumătate din clasă va analiza situațiile din punctul de vedere al locuitorilor insulei și cealaltă jumătate, din punctul de vedere al coloniștilor. Toate situațiile sunt descrise din două puncte de vedere, pe care le analizează fiecare elev, individual, în funcție de rolul atribuit. (Fișa 2) (3 min.)
3. Apoi, lucrând în perechi, elevii decid care sunt cele mai grave probleme și încearcă să se gândească la cel mai bun mod de rezolvare a fiecărei probleme din propriul punct de vedere, negociind cu colegul său, care are rolul opus. (10 min.)
4. Profesorul va aminti că există căi „ideale” sau „corecte” de rezolvare a fiecărei probleme, dar din cauza unui dezechilibru de putere, realitatea (și istoria) sugerează că o parte dintre oameni și-ar putea impune voința. Profesorul le spune elevilor că sarcina lor este să negocieze un acord între cele două grupuri, astfel încât acestea să poată conviețui pe insulă. (10 min.)
5. După realizarea negocierilor, profesorul adresează următoarele întrebări:
 - ▷ Au fost negocierile ușoare sau grele? De ce?
 - ▷ A obținut fiecare grup ce dorea din negocieri?
 - ▷ Care grup a ieșit cel mai bine din negocieri? De ce?
 - ▷ Este un grup mai îndreptățit decât altul să acționeze într-un anumit fel?
 - ▷ Ce responsabilități a manifestat fiecare grup/membru al grupurilor?

- ▷ La ce drepturi ați făcut referire în cadrul discuțiilor?
 - ▷ Care este viitorul probabil pentru cele două grupuri de pe insulă?
 - ▷ Ce ar putea împiedica dominația unui grup asupra celuilalt? (8 min.)
6. Profesorul le cere elevilor să propună un set de reguli/legi care ar asigura conviețuirea pașnică pe insulă a celor două grupuri și să discute despre:
- ▷ Cum pot fi respectate aceste legi de toți locuitorii insulei?
 - ▷ Cum ajută legile la respectarea drepturilor omului?
 - ▷ Care este asemănarea și deosebirea dintre această activitate și viața reală?
 - ▷ Ce situații ați identificat (ca parte a temei pentru acasă) în care drepturile sunt respectate sau nu, în viața reală? (7 min.)

EXTINDERE:

Elevii vor alege unul dintre drepturile Convenției cu privire la drepturile copilului și vor propune una sau două modalități de asigurare a acestui drept pe insulă, pentru toți locuitorii. (2 min.)

FIȘA 1. LOCUITORII INSULEI ȘI COLONIȘTII

Grupul 1. Locuitorii insulei. Sunteți un grup de locuitori ai insulei. Trăiți pe insulă de mii de ani. Strămoșii voștri sunt îngropați în locuri sacre în munte și credeți că spiritele lor sălășluiesc acolo. Modul vostru de viață este foarte simplu. Femeile se ocupă de copii, în timp ce bărbații cutreieră insula, pentru a vâna animale și a aduna hrană din vegetația luxuriantă. Oamenii consideră că fiecare are responsabilitatea de a conserva natura și de a o lăsa moștenire generației viitoare în stare nealterată. Folosiți ca arme sulite, arcuri și săgeți, precum și capcane pentru animale. Religia voastră se bazează pe venerarea naturii, iar cultura voastră, pe importanța comunității. Atunci când nu este suficientă hrană, fiecare o împarte cu celălalt, iar oamenii muncesc din greu unul pentru altul. Când există hrană din belșug, oamenii se adună pentru a cânta, dansa și a spune povești. Oamenii voștri nu au nevoie să scrie. Aveți foarte puține legi. Șeful tribului poate face legi noi, dacă este cazul. De asemenea, poate juca rolul de arbitru, în cazul în care apar conflicte între membrii comunității voastre.

Grupul 2. Coloniștii. Sunteți împreună cu un grup de persoane care au venit pe insulă din Europa, în speranța de a găsi un mod de viață nou pentru dumneavoastră și familia dumneavoastră. Doriți să găsiți unul dintre ținuturile noi care au fost descoperite în celălalt capăt al lumii. Sperați să vă stabiliți acolo, pentru a construi case și ferme și a deveni prosperi. Luați cu voi unelte, pentru a lucra pământul, și arme de vânătoare. Cultura voastră se bazează pe educație și muncă asiduă. Fiecare își dorește să devină prosper și să trăiască în confort. Nu aveți o religie unică, credeți că oamenii trebuie să aibă dreptul de a-și alege propria credință. Doriți ca în noua dumneavoastră comunitate deciziile să fie luate în mod democratic. Ați părăsit o societate în care doar un grup de elită deținea puterea și existau inegalități semnificative în ceea ce privește averea. Doriți să înființați o societate în care toți oamenii sunt egali și în care fiecare are șansa de a reuși.

FIȘA 2. ANALIZEAZĂ SITUAȚIILE, APOI DISCUTĂ CU COLEGUL TĂU ASUPRA PRINCIPALELOR PROBLEME ȘI DECIDEȚI CE ACȚIUNI TREBUIE ÎNTREPRINSE.

Locuitorii insulei	Coloniștii
<p>Garduri noi. Unii dintre coloniști au început să ridice garduri în jurul caselor, de-a curmezișul cărărilor pe care le-ați folosit dintotdeauna, pentru a mâna cirezile. Ați distrus unele dintre aceste garduri.</p>	<p>Garduri noi. Locuitorii insulei au distrus unele dintre gardurile pe care le-ați ridicat pentru a îngrădi animalele prinse de voi.</p>
<p>Violarea proprietății. Un locuitor al insulei traversa o zonă care fusese împrejmuțată de către coloniști și a fost împușcat.</p>	<p>Violarea proprietății. Locuitorii insulei au trecut ilegal dincolo de limitele terenului pe care l-ați împrejmuțat pentru a vă îngrădi animalele. Unul dintre ei a primit un avertisment, după care a fost împușcat.</p>
<p>Mariaj mixt. Unul dintre locuitorii insulei s-a îndrăgostit de o femeie din tabăra coloniștilor. Doresc să se căsătorească și să se stabilească în una din comunitățile de coloniști. Familia bărbatului nu este deloc mulțumită de această situație.</p>	<p>Mariaj mixt. Una dintre femeile din tabăra coloniștilor s-a îndrăgostit de un locuitor al insulei. Doresc să se căsătorească și să se stabilească într-una din comunitățile de coloniști. Unii coloniști sunt nemulțumiți de această situație.</p>
<p>Locuri sacre. Unii dintre coloniști fac săpături, pentru a găsi minerale în munții în care, conform credinței voastre, trăiesc spiritele strămoșilor voștri. Aceste locuri sunt sacre pentru voi. În semn de protest, i-ați atacat pe unii dintre bărbații care făceau săpături.</p>	<p>Locuri sacre. Ați descoperit minerale prețioase în munți. Veți putea vinde aceste minerale comercianților, atunci când vă veți întoarce acasă. Locuitorii insulei par să considere că munții sunt sacri, însă voi credeți că este doar o superstiție. Au atacat bărbații, în timp ce făceau săpături.</p>
<p>Educație. Unii dintre coloniști au deschis o școală și i-au invitat pe copiii voștri să vină și să învețe să citească și să scrie.</p>	<p>Educație. Unii dintre coloniști au deschis o școală. Au invitat locuitorii insulei să-și trimită copiii la această școală.</p>

LECȚIA 3. DEMNITATEA UMANĂ ȘI EGALITATEA ÎN DREPTURI**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate. Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a nu rămâne un spectator, atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate. Exprimă angajamentul de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care sunt spuse. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse. Poate asculta în mod eficace, pentru a decoda sensurile cuvintelor și a descifra intențiile altei persoane.
Abilități lingvistice, de comunicare și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica de ce toată lumea are responsabilitatea de a respecta drepturile omului. Poate descrie obligațiile statelor în ceea ce privește drepturile omului.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să înțeleagă ce înseamnă demnitatea umană;

O2 – să înțeleagă faptul că toți oamenii sunt egali în demnitate;

O3 – să facă distincția între egalitate și echitate.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în grup.
- Metode și procedee didactice: discuția ghidată, brainstorming, jocul didactic, lucrul în grupuri, prezentare video.

Resurse necesare: un coș de gunoi și hârtie care să poată fi mototolită, (opțional) filmulețul „Cu toții merităm demnitate” (<https://www.living-democracy.com/ro/videos/>), Anexa 1, proiectată sau imprimată.

CASETA CU INFORMAȚII:

Documentele normative naționale și internaționale au menirea de a proteja drepturile copilului și a favoriza dezvoltarea acestuia. Este important să fim capabili să facem deosebire între o dorință și o nevoie de bază. Sentimentul demnității umane nu trebuie să depindă de împrejurări – nici de avere, nici de proveniența socială, nici de alte circumstanțe. El trebuie să rămână mereu între oameni, ca un element indispensabil oricărei societăți. Demnitatea îl face pe om să fie respectat de alți oameni, ca egal între egali. Din această realitate derivă, de fapt, conceptul echității: oamenii sunt egali între ei, în sensul că **toți au aceeași demnitate**. Acest lucru este menționat în articolul 1 din Declarația Universală a Drepturilor Omului: „Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi”.

Doar o societate democratică poate să aspire la respectarea demnității umane, la asigurarea egalității șanselor pentru toți membrii săi. Numai într-o astfel de societate este posibil să existe legi care să-i ajute pe cei defavorizați, oferindu-le oportunități egale.

Cadrul drepturilor omului a fost conceput pentru a proteja cetățenii de abuzuri din partea statului. Astfel, instituțiile statului au obligația și responsabilitatea de a asigura și proteja drepturile omului.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul îi roagă pe elevi să discute în grupuri de câte trei persoane despre drepturile pe care le-au ales și modalitățile concrete în care acestea pot fi asigurate pe insulă. (5 min.)
2. Discuție de grup, centrată pe următoarele întrebări:
 - ▷ A fost ușor sau dificil să identificați modalități concrete prin care un drept poate fi asigurat?
 - ▷ Este ceva ce v-a surprins în acest proces (fie în activitatea individuală, fie în discuția de grup)?
 - ▷ Ce putem noi face atunci când un drept este încălcat? (7 min.)
3. Li se spune elevilor că au un oaspete de pe o altă galaxie (un extraterestru) și că acesta ar vrea să afle mai multe despre niște ființe care se numesc OAMENI. Li se adresează elevilor întrebarea: **Ce înseamnă să fi OM?** Elevii formulează idei concise, care sunt notate pe tablă. (5 min.)
4. Li se spune elevilor că există o caracteristică foarte importantă a oamenilor, pe care se bazează conceptul de „drepturile omului”, și sunt întrebați dacă știu care este acea caracteristică. După câteva idei menționate, li se spune elevilor că este vorba despre **demnitate** și sunt întrebați

dacă știu ce înseamnă acest concept. Se notează ideile pe tablă, apoi li se oferă o scurtă definiție a termenului, pe înțelesul lor. De exemplu: *demnitate înseamnă că o persoană nu poate fi niciodată tratată ca un obiect sau ca un mijloc. O persoană este o ființă care **are valoare prin ea însăși**, indiferent de vârstă, gen, religie, apartenență etnică, stare fizică sau mentală, statut social etc.* (5 min.)

5. Elevii sunt rugați să se gândească la întrebarea: Ce s-ar întâmpla, dacă demnitatea umană/drepturile nu ar fi respectate? Elevii lucrează în grup și dau exemple care să arate ce înseamnă să nu tratezi pe cineva cu demnitate. (5 min.)
6. (Opțional) Li se prezintă elevilor filmulețul „Cu toții merităm demnitate”. (3 min.)
7. Joc didactic: Profesorul va ruga elevii să mototolească o hârtie și să o arunce în coșul cu gunoi. Coșul va fi amplasat astfel încât unii elevi să fie mai aproape de el și să-l poată nimeri, iar alții să fie foarte departe și să fie foarte greu să-l nimerescă. Urmează o discuție despre egalitatea în drepturi și oportunități egale:
 - ▷ Cum v-ați simțit, realizând această activitate?
 - ▷ Considerați că a fost un exercițiu just? Ați simțit că ați fost tratați în mod egal?
 - ▷ Puteți prezenta cazuri din viața de zi cu zi în care unii copii sunt în situații injuste sau nedrepte?
 - ▷ Ce înseamnă să ai egalitate în drepturi?
 - ▷ Cine are responsabilitatea de a asigura egalitatea în drepturi? (Cetățenii au rolul de a se comporta responsabil față de alți oameni, însă este responsabilitatea instituțiilor statului de a asigura egalitatea în drepturi.)
 - ▷ Ce înseamnă să ai oportunități egale? (După ce elevii exprimă câteva idei, li se arată fotografia din Anexa 1) (15–18 min.)
8. Până la lecția viitoare, elevii au sarcina să identifice două sau mai multe grupuri de persoane care nu beneficiază de oportunități egale în societate/sunt marginalizate. (3 min.)

ANEXA 1

Egalitate

Echitate

Sursa foto: smartreading.org

LECȚIA 4. INCLUZIUNEA SOCIALĂ**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate. Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului.
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele.
Valorizarea democrației, justiției, dreptății, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că toți cetățenii trebuie tratați în mod egal și imparțial în fața legii.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a nu rămâne un spectator, atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate. Exprimă angajamentul de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Se simte confortabil cu diferite tipuri de persoane.
Abilități	
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Poate recunoaște când o persoană din jurul său are nevoie de ajutorul său. Exprimă compasiune, când vede lucrurile rele care li se întâmplă altor persoane.
Abilități lingvistice, de comunicare și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Poate lucra în mod eficace și respectuos cu alte persoane. Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoaștere și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica de ce toată lumea are responsabilitatea de a respecta drepturile omului. Poate descrie obligațiile statelor în ceea ce privește drepturile omului.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să înțeleagă nevoia de incluziune socială pentru respectarea demnității umane;
- O2 – să explice problemele care afectează persoanele cu dizabilități și alte persoane marginalizate în realizarea propriilor drepturi, aducând argumente și exemple din viață;
- O3 – să coopereze respectuos și eficient în echipă, împărțând propriile idei cu membrii echipei de lucru.

STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în grupuri.
- ▶ Metode și procedee didactice: jocul didactic, discuția dirijată, lucrul în grupuri, prezentarea realizată de elevi.

CASETA CU INFORMAȚII:

La această lecție, se abordează drepturile persoanelor cu dizabilități, ale persoanelor marginalizate sau aflate în diferite situații de inegalitate. Există mai multe forme de comportamente discriminatorii, de aceea fiecare dintre noi trebuie să lupte pentru ca drepturile tuturor oamenilor să fie respectate. La abordarea subiectului lecției, accentul trebuie pus pe **egalitatea șanselor**, pe **participarea activă la viața comunității**, precum și pe **incluziunea socială**. Este posibil ca în cadrul acestor discuții elevii să-și exprime diferite prejudecăți cu privire la anumite grupuri etnice sau de altă natură. În aceste condiții, este important ca discuțiile elevilor să se centreze pe drepturi, pentru ca ei să înțeleagă că drepturile se aplică tuturor, indiferent de preferințele noastre personale. De asemenea, recomandăm să aduceți la cunoștința elevilor faptul că stereotipurile și prejudecățile au impact negativ asupra societății, în general, și asupra celor cărora sunt îndreptate, în special.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Le propunem elevilor:

- ▷ să-și încheie fermoarul/nasturii/să-și lege șireturile, folosind o singură mână;
- ▷ să desfacă pixuri, apoi să le asambleze cu ochii închiși;
- ▷ să scrie o frază în caiet cu ochii închiși;
- ▷ să formeze un cerc restrâns, iar un elev din afară să încerce să intre în cerc prin orice metodă, fără violență.

După realizarea sarcinilor, li se adresează elevilor următoarele întrebări:

- ▷ Cum v-ați simțit, îndeplinind sarcinile propuse?
- ▷ Ați îndeplinit sarcina? Cum?

- ▷ Cum s-a simțit „elevul din afară”? Dar elevii din cerc? Ce strategii au fost folosite, pentru a intra în cerc?
 - ▷ Cine se confruntă, de obicei, cu asemenea situații în viața reală? De ce? (10 min.)
2. Li se amintește elevilor de tema pentru acasă, în care au avut de identificat grupuri de persoane ce nu beneficiază de oportunități egale în societate, și sunt rugați să realizeze următoarea sarcină, în grupuri de patru-cinci persoane. Sarcina este de a discuta despre grupurile marginalizate pe care le-au identificat și de a realiza un poster, în care să prezinte:
- ▷ grupurile marginalizate/cu oportunități limitate pe care le-au identificat;
 - ▷ de ce consideră că aceste grupuri sunt marginalizate/nu au oportunități egale;
 - ▷ cum cred că se simt acești oameni. (15 min.)
3. Fiecare grup prezintă succint unui alt grup posterul realizat. Se fac perechi de grupuri, în care cele două grupuri își prezintă posterul reciproc. (7 min.)
4. Elevii sunt invitați să reflecteze asupra valorilor care stau la baza incluziunii sociale și să răspundă la următoarele întrebări:
- ▷ De ce credeți că unele grupuri de oameni sunt excluse din societate?
 - ▷ Ce trebuie să facă instituțiile statului, pentru a acorda oportunități egale tuturor? De exemplu, ce ar trebui să se facă, pentru ca toți oamenii să beneficieze de dreptul la educație; ce ar trebui să se facă pentru ca toți oamenii să beneficieze de dreptul la muncă?
 - ▷ Ce altceva credeți că s-ar mai putea face, pentru ca persoanele care aparțin anumitor grupuri să nu mai fie discriminate?
 - ▷ Cunoașteți exemple concrete de măsuri care s-au luat în școală sau în societate, pentru a asigura incluziunea unor persoane aparținând grupurilor marginalizate? (10 min.)

EXTINDERE:

Elevii vor emite idei despre ce se poate face la nivel instituțional, pentru ca persoanele aparținând acestor grupuri să aibă oportunități egale. (3 min.)

LECȚIA 5. PARTICIPAREA**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate. Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului.
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> Îi place să aibă discuții cu oameni ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Recunoaște situațiile ambigue.
Abilități	
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Poate lucra în mod eficace și respectuos cu alte persoane. Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica de ce toată lumea are responsabilitatea de a respecta drepturile omului. Poate descrie obligațiile statelor în ceea ce privește drepturile omului.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să înțeleagă importanța participării;
- O2 – să argumenteze necesitatea respectării drepturilor, pentru a asigura participarea tuturor elevilor, inclusiv a celor aparținând unor grupuri marginalizate;
- O3 – să propună modalități de participare democratică la activitățile școlare.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: frontal, în grup.
- Metode și procedee didactice: jocul didactic, conversația euristică.

Resurse necesare: Convenția cu privire la drepturile copilului (https://drepturilecopilului.md/files/publications/CDC_2005_final.pdf), foi A3 sau coli de hârtie, markere.

CASETA CU INFORMAȚII:

Această lecție va fi realizată în cheia incluziunii și participării copilului în viața clasei și a școlii. Incluziunea este subiectul abordat și la lecțiile precedente, iar conceptul de „**participare**” va putea fi valorificat ulterior, la unitatea 3, în care, printr-un proces de învățare bazată pe proiect, grupul de elevi va putea face conexiunea dintre necesitățile școlii și necesitățile clasei de elevi. În timpul discuțiilor, profesorul trebuie să acorde o atenție sporită tuturor elevilor, ca să nu fie afectați copiii timizi, copiii cu CES sau copiii aparținând unor grupuri etnice care, de obicei, sunt excluse.

Nu există limite în a asigura dreptul la participare și exprimare liberă a opiniilor copilului, prin urmare, copiii pot participa peste tot: în familie, la școală, în grupurile de semeni, în cluburi de interese, în comunitate, la nivel național și chiar internațional. Dreptul la participare este dreptul copilului de a fi implicat în luarea deciziilor care îi afectează viața. Articolul 12 al Convenției cu privire la drepturile copilului stabilește: „copilul capabil de discernământ are dreptul de a-și exprima liber opinia sa asupra oricărei probleme care îl privește, iar opiniile lui trebuie luate în considerare, avându-se în vedere vârsta sa și gradul său de maturitate”. Cu toate acestea, rareori elevii sunt implicați în luarea deciziilor. De aceea, este important ca, în primul rând, elevii să-și cunoască drepturile, iar școala și alte instituții să faciliteze participarea lor la luarea deciziilor, nu doar în mod formal, prin numirea unui membru din rândul elevilor în grupul de luare a deciziilor, ci prin facilitarea unei participări reale și asigurarea reprezentativității celor care fac parte din grupul de luare a deciziilor.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Elevii vizionează un scurt material video, intitulat Fabrica școlii (<https://www.living-democracy.com/ro/videos/>) (3 min.). Dacă nu este posibilă vizionarea materialului video, se realizează un asalt de idei, pentru a răspunde la întrebarea „Ce este participarea?”.
2. Împărțiți în șase grupuri, elevii au trei sarcini diferite, astfel încât câte două grupuri au aceeași sarcină. Cele trei sarcini sunt următoarele:
 - ▷ Prima sarcină (pentru două grupuri): să discute despre avantajele participării elevilor în viața clasei și a școlii. De ce este bine ca toți elevii (inclusiv cei din grupuri marginalizate) să se implice activ în viața școlii și să contribuie la luarea deciziilor care îi afectează?
 - ▷ A doua sarcină (pentru alte două grupuri): să discute despre modalitățile de participare a elevilor la viața clasei și a școlii. Care sunt modalitățile concrete în care elevii participă/ar putea participa activ la viața clasei și a școlii? Ce ar trebui să se întreprindă, pentru ca toți elevii, inclusiv cei din grupurile marginalizate, să poată participa la viața clasei și a școlii?

- ▷ A treia sarcină (pentru alte două grupuri): să discute despre ce s-ar întâmpla, dacă nu ar avea posibilitatea de a participa deloc la viața clasei și a școlii. Cum ar arăta clasa/școala, dacă elevii nu ar putea participa la viața ei? (15 min.)
- 3. După discuții, fiecare grup își prezintă opiniile. Cele două grupuri care au avut aceeași temă prezintă unul după celălalt. Cel de-al doilea grup prezintă doar completări, fără să repete ce a zis primul grup. (10 min.)
- 4. Profesorul ghidează o discuție de grup în baza următoarelor întrebări:
 - ▷ De ce este importantă participarea?
 - ▷ Cine are dreptul să participe?
 - ▷ Care sunt drepturile ce vă asigură participarea?
 - ▷ De cine depinde participarea elevilor în viața școlii? Argumentați.
 - ▷ Cum se poate facilita participarea persoanelor care aparțin unor grupuri marginalizate? (14 min.)
- 5. În funcție de nivelul clasei de elevi și al culturii democratice a școlii, puteți propune elevilor una din cele două sarcini pentru acasă:
 - ▷ Discută cu părinții despre dreptul tău la participare, despre domeniile în care opinia ta este luată în considerare. Discută și despre domeniile în care ai vrea să participi mai mult.
 - ▷ Discută cu dirigintele/profesorii din școala ta și roagă-i să-ți pună la dispoziție regulamentele privind funcționarea școlii. Citește-le și notează ce te-a interesat mai mult. (3 min.)

LECȚIA 6. DREPTURI ÎN CONFLICT**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că toți cetățenii trebuie tratați în mod egal și imparțial în fața legii.
Atitudini	
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Interacționează pozitiv, fără a avea certitudinea a ceea ce crede și simte celălalt. Recunoaște situațiile ambigue.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect.
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă că are abilitatea de a genera soluții practice la conflicte.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să recunoască situații în care drepturile omului pot fi în conflict;
- O2 – să propună soluții în situații dilematice;
- O3 – să înțeleagă importanța abordării conflictelor într-un mod nonviolent.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în grup.
- Metode și procedee didactice: discuția euristică, studiul de caz, analiza, argumentarea.

Resurse didactice: <https://www.living-democracy.com/ro/textbooks/volume-3/part-1/unit-4/lesson-3/>.

Materiale necesare: fișe de lucru, bandă adezivă (transparentă), foi cu adeziv, markere, coli de hârtie.

CASETA CU INFORMAȚII:

Deși, la prima vedere, se pare că drepturile omului oferă răspunsuri clare, acest lucru nu se întâmplă întotdeauna. Într-adevăr, sunt multe situații în care dreptul cuiva vine în conflict cu dreptul altcuiva. Într-un astfel de caz, gândirea critică poate ajuta la evaluarea drepturilor implicate prin comparație și la determinarea propriei soluții. Uneori, nu există o soluție simplă sau clară, astfel încât toate drepturile să fie respectate. Această activitate presupune un grad ridicat de ambiguitate, de a opera cu idei și realități total opuse, care co-există.

Pentru studiile de caz, nu există un singur răspuns corect. Este important ca orice decizie să fie argumentată și elevii să înțeleagă importanța respectării drepturilor omului, dar și faptul că există foarte multe situații dilematice, în care drepturile sunt (sau par a fi) în conflict.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Elevii vor fi împărțiți în cinci grupuri. Fiecare grup va primi câte un caz din cele cinci (Anexa 2). Propuneți-le să discute despre drepturile care se află în conflict. Fiecare grup primește o fișă cu un sumar al Declarației Universale a Drepturilor Omului (Anexa 1). În grupuri, elevii trebuie să discute cazul, pornind de întrebările din Anexa 3 (care poate fi oferită grupurilor sau conținutul ei poate fi scris pe tablă). (15 min.)
2. Fiecare grup prezintă concluziile discuțiilor. (15 min.)
3. Profesorul organizează o discuție cu elevii în baza următoarelor întrebări:
 - ▷ Este ușor sau dificil să luăm decizii, atunci când unele drepturi sunt în conflict? De ce?
 - ▷ Pe ce ne bazăm atunci când luăm decizii referitoare la drepturi aflate în conflict?
 - ▷ Puteți da exemple de situații din viața reală, în care unele drepturi au fost în conflict – din viața voastră sau din viața publică, de la știri?
 - ▷ Ce putem învăța din acest exercițiu, referitor la drepturile noastre și ale celorlalți oameni? (12 min.)

EXTINDERE:

Identificați un caz din viața voastră, în care unele drepturi sunt în conflict (în clasă, la școală, acasă, cu prietenii etc.) și propuneți soluții de elucidare a cazului, respectând drepturile tuturor celor implicați. (3 min.)

ANEXA 1

■ VERSIUNEA SIMPLIFICATĂ A DECLARAȚIEI UNIVERSALE A DREPTURILOR OMULUI

Rezumat al Preambulului

Adunarea Generală a ONU recunoaște că demnitatea inerentă și drepturile egale și inalienabile ale tuturor membrilor familiei umane constituie fundamentul libertății, dreptății și păcii în lume, că drepturile omului trebuie să fie ocrotite de autoritatea legii, că relațiile prietenești între națiuni trebuie încurajate, că popoarele Organizației Națiunilor Unite și-au proclamat credința în drepturile omului, în demnitatea și în valoarea persoanei umane, în drepturi egale pentru bărbați și femei și sunt hotărâte să favorizeze progresul social, îmbunătățirea condițiilor de viață în cadrul unei libertăți tot mai mari, și s-au angajat să promoveze drepturile omului și o concepție comună despre aceste drepturi.

Rezumat al Declarației Universale a Drepturilor Omului

1. Toate ființele umane sunt libere și egale în drepturi.
2. Este interzisă discriminarea pe criterii cum sunt culoarea pielii, genul, religia, limba etc.
3. Toate ființele umane au dreptul la viață, libertate și securitatea propriei persoane.
4. Nimeni nu are dreptul de a te trata ca sclav și nici tu nu ai dreptul de a face pe un altul sclav.
5. Nimeni nu are dreptul de a te răni sau tortura.
6. Toate ființele umane au dreptul de a fi egale în fața legii.
7. Legea este aceeași pentru toate ființele umane și trebuie aplicată în același fel pentru toți.
8. Fiecare persoană are dreptul de a solicita asistență juridică, atunci când drepturile nu îi sunt respectate.
9. Nimeni nu are dreptul de a te aresta sau de a te expatria în mod arbitrar.
10. Fiecare persoană are dreptul la un proces echitabil și public, când este acuzată de încălcarea legii.
11. Fiecare persoană trebuie considerată nevinovată până la dovedirea vinovăției de către sistemul de justiție.
12. Nimeni nu va fi supus la imixtiuni arbitrare în viața sa personală, în familia sa, în domiciliul lui sau în corespondența sa, nici la atingeri aduse onoarei și reputației sale.
13. Fiecare persoană are dreptul de a circula în mod liber.
14. Fiecare persoană are dreptul să ceară azil într-o altă țară, în caz că este persecutată sau se află în pericol de a fi persecutată.
15. Fiecare persoană are dreptul la o cetățenie. Nimeni nu are dreptul de a te lipsi de cetățenie sau de a-ți schimba cetățenia.
16. Fiecare persoană are dreptul de a se căsători și a avea o familie.
17. Fiecare persoană are dreptul la proprietate și la deținerea de bunuri.
18. Fiecare persoană are libertatea de gândire, conștiință și religie, precum și de a-și schimba religia, dacă dorește.
19. Fiecare persoană are dreptul la libertatea opiniilor și la a primi și a răspândi informații.
20. Fiecare persoană are dreptul la libertatea de a se întruni și a participa la asocieri într-un mod pașnic.
21. Fiecare persoană are dreptul de a participa la alegeri, în vederea constituirii guvernului țării sale.

22. Fiecare persoană are dreptul la securitate socială și la realizarea drepturilor economice, sociale și culturale indispensabile pentru demnitatea sa și libera dezvoltare a personalității sale.
23. Fiecare persoană are dreptul de a munci și a primi o retribuție echitabilă, într-un mediu sigur, și are dreptul de a se afilia la un sindicat.
24. Fiecare persoană are dreptul la odihnă și recreare.
25. Fiecare persoană are dreptul la un nivel de trai adecvat și la îngrijire medicală, dacă este bolnavă.
26. Fiecare persoană are dreptul la învățătură.
27. Fiecare persoană are dreptul de a lua parte în mod liber la viața culturală a comunității sale.
28. Fiecare persoană are dreptul la orânduire socială și internațională, pentru ca aceste drepturi să poată fi îndeplinite.
29. Fiecare persoană trebuie să respecte drepturile celorlalți, ale comunității, precum și proprietatea publică.
30. Nimeni nu are dreptul să desființeze vreun drept sau libertate, enunțate în prezenta declarație.

Declarația Universală a Drepturilor Omului a fost adoptată de către Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948, dată care este acum sărbătorită ca Ziua Internațională a Drepturilor Omului.

ANEXA 2

Cazul 1. Max este un băiat de opt ani, care a suferit traumatisme grave în urma unui accident și necesită să i se facă de urgență o transfuzie sanguină într-un spital. Cu toate acestea, tatăl lui interzice personalului spitalului să efectueze această procedură, din motive religioase (religia sa nu permite transfuzia sanguină). Mama copilului și doctorii doresc să-i salveze viața.

Cazul 2. Într-un spital, la serviciul de urgență lucrează un număr limitat de persoane. Este o seară agitată și mai este loc doar pentru o singură persoană, în vederea primirii tratamentului de urgență. Deoarece viețile a două persoane sunt încă în pericol, medicii trebuie să hotărască pe care dintre cei doi pacienți îl vor trata. Unul dintre pacienți este de vârstă fragedă, iar celălalt este un om de afaceri de succes, mai în vârstă. Ambele cazuri sunt urgente.

Cazul 3. Un grup de companii multinaționale a decis să nu-și mai facă publicitate pe o rețea de socializare, pentru a convinge rețeaua respectivă să cenzureze limbajul urii și mesajele care instigă la violență. Conducerea rețelei susține că toți oamenii ar trebui să poată spune orice doresc, fără limitări, însă nu dorește să piardă veniturile pe care le-ar putea avea, dacă acele companii multinaționale ar continua să-și facă publicitate pe rețea.

Cazul 4. Youtchou trăiește într-o țară din lumea a treia. Este sărac și reușește să-și câștige traiul de bază, dar nimic în plus. I-ar plăcea să înceapă să studieze, dar nu poate face rost de mijloacele necesare în acest scop. Țara lui nu îi poate asigura resursele necesare, deoarece economia se află într-o stare foarte nefavorabilă și statul folosește toate resursele disponibile pentru a acoperi nevoile primare ale populației.

Cazul 5. Autoritățile locale intenționează să construiască o școală nouă pe un teren care este unul dintre puținele locuri în care copiii mai pot încă să se joace.

ANEXA 3

Drepturile omului, aflate
în conflict

Ce ar putea face fiecare
parte, pentru a găsi o
soluție?

Care ar fi soluția potrivi-
tă, din punctul vostru de
vedere?

De ce considerați că aceas-
tă soluție ar fi potrivită?

LECȚIA 7. ASUMAREA RESPONSABILITĂȚII**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Recunoaște situațiile ambigue.
Abilități	
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Poate schimba deciziile pe care le-a luat, în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Poate lucra în mod eficace și respectuos cu alte persoane.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica de ce toată lumea are responsabilitatea de a respecta drepturile omului.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să numească responsabilitățile personale/individuale și colective;
- O2 – să conștientizeze faptul că drepturile omului sunt direct legate de responsabilități;
- O3 – să identifice calitățile unei persoane responsabile.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în perechi, în grupuri mici.
- Metode și procedee didactice: asocierile, discuția.

Resurse necesare: imagini decupate din reviste/ziare (cu persoane, animale, obiecte etc.), foi A4 cu tabel, carioci, o coală de hârtie, o coală de hârtie pe care sunt scrise drepturile copilului.

CASETA CU INFORMAȚII:

Această lecție se referă la *responsabilitate*. Ființele umane își dau seama de la o vârstă fragedă când acționează responsabil și când nu. Fiecare om trebuie să fie responsabil de cuvintele/acțiunile sale. Aceasta este responsabilitatea individuală. „Responsabilitatea colectivă” este conceptul prin care un individ este responsabil și pentru acțiunile altor oameni din colectiv/grup/echipă. Reflecția asupra importanței asumării responsabilității și asupra consecințelor neasumării responsabilității duce la o mai bună înțelegere a propriei persoane ca cetățean și a rolului pe care fiecare dintre noi îl avem în societate. Responsabilitatea este abordată în cadrul acestei lecții în legătură cu drepturile omului. Faptul că drepturile omului se aplică tuturor ființelor umane înseamnă că fiecare dintre noi este responsabil de a respecta drepturile celorlalți. De exemplu, dreptul la libertate religioasă înseamnă că fiecare om are dreptul de a-și practica religia și de a și-o schimba, dacă dorește. Responsabilitatea fiecăruia este să respecte diferitele religii ale semenilor, pentru a-și afirma apartenența religioasă, fără teama de a fi persecutat.

La această lecție, elevii vor ajunge să definească singuri conceptul de „responsabilitate” și să facă legătură între drepturi și responsabilități. La finalul lecției, elevii vor alcătui o listă de calități ale unei persoane responsabile, o listă care poate să le servească drept referință pentru comportamentele lor ulterioare.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul scrie pe tablă următoarea propoziție: *Libertatea implică responsabilitate*.
2. Elevii sunt angajați într-o discuție, pornind de la următoarele întrebări:
 - ▷ Ce înțelegeți prin acest motto?
 - ▷ Ce înseamnă pentru mine responsabilitatea? Pe tablă sau pe o coală de hârtie, scriem cuvântul **responsabilitate** și rugăm elevii să spună tot ce le vine în minte, când văd sau aud acest cuvânt (asociere liberă). Un elev/o elevă notează pe tablă toate ideile colegilor. Profesorul ghidează elevii să genereze o concluzie despre ce înseamnă responsabilitatea, în baza ideilor prezentate.
 - ▷ Este posibil să trăiești în familie/societate fără a avea responsabilități? (7 min.)
3. Le propunem elevilor o listă de drepturi (dreptul la educație, la familie, la timp liber/odihnă, libertatea de expresie, libertatea religioasă etc.). Le amintim elevilor că toți oamenii au aceste drepturi și că se pot bucura de ele doar dacă instituțiile statului promovează și protejează drepturile omului, însă este important ca fiecare dintre noi să acționăm în mod responsabil. Îi rugăm pe elevi să discute în echipe de patru-cinci persoane, să indice responsabilitățile care ar putea fi legate de aceste drepturi și să facă o listă, astfel încât toți oamenii să se poată bucura de drepturile pe care le au. Li se dau câteva exemple, cum ar fi faptul că, deși avem libertatea de a exprima ce gândim și simțim, dacă dorim să ne comportăm responsabil, ne vom abține de la a jigni alți oameni. (10 min.)
4. Fiecare grup transmite lista elaborată unui alt grup, astfel încât fiecare grup să poată citi o listă de responsabilități, alcătuită de altcineva. (5 min.)
5. Discuție de grup în baza următoarelor întrebări:

- ▷ Cum ați lucrat în grupuri, pentru a decide responsabilitățile referitoare la drepturile prezentate?
 - ▷ Când ați citit lista alcătuită de colegi, a fost ceva ce v-a surprins? Au fost unele aspecte la care nu v-ați gândit sau pe care nu le-ați înțeles?
 - ▷ De ce este important să ne asumăm responsabilitatea pentru acțiunile noastre?
 - ▷ Credeți că toate persoanele își asumă responsabilitatea?
 - ▷ Ce s-ar întâmpla, dacă nimeni nu și-ar asuma responsabilitatea?
 - ▷ Cum ar fi, dacă toți am fi responsabili? (10 min.)
6. Elevii revin în grupuri și răspund la întrebarea: *Ce calități demonstrează o persoană responsabilă?* (5 min.)
7. Elevii prezintă lista de calități – se începe cu un grup, apoi celelalte grupuri completează, dacă este cazul, sau argumentează, dacă nu sunt de acord cu unele propuneri din listă. (5 min.)

EXTINDERE:

Le propunem elevilor să discute cu părinții despre responsabilitățile lor în familie și să elaboreze o listă de responsabilități individuale în familie sau o listă a responsabilităților familiei în raport cu alți membri ai familiei (familia extinsă), sau cu vecinii, sau cu școala, cu comunitatea etc. (2 min.)

VARIANTĂ ALTERNATIVĂ

Sursa: Institutul Intercultural Timișoara (www.intercultural.ro/resurse).

1. Elevii vizionează materialul video, disponibil la <https://cetateanul.intercultural.ro/resurse/responsabilitate/>. Acesta descrie câteva situații în care persoanele au sau nu comportamente responsabile și propune reflecția asupra acestor comportamente.
Elevii sunt invitați să răspundă la întrebările de la finalul materialului video.
2. În această bază, în perechi, elevii au sarcina de a se gândi la situații concrete din viața cotidiană, după cum urmează:
 - ▷ cel puțin la o situație în care au avut un comportament responsabil;
 - ▷ cel puțin la o situație în care au avut un comportament mai puțin responsabil;
 - ▷ ce pot face pentru a diminua comportamentele mai puțin responsabile.
3. Discuția de reflecție se concentrează pe următoarele întrebări:
 - ▷ Cum vi s-a părut videoul pe care l-ați urmărit? Este ceva ce v-a atras atenția în mod deosebit la el? Ați trăit și voi unele dintre situațiile descrise în el? Pe care? (Dați timp elevilor să-și exprime opiniile, surprizele, experiențele similare. Eventual, menționați și dumneavoastră ceva ce vi s-a părut personal interesant, dincolo de valoarea didactică.)
 - ▷ În ce alte situații decât cele descrise în video v-ați comportat responsabil, în ultimul timp? Cum v-ați simțit în aceste situații? Care au fost consecințele acțiunilor voastre? (Încurajați cât mai mulți elevi să răspundă, menționând și cum s-au simțit, și care au fost consecințele. Dați timp elevilor mai timizi. Eventual, dați-le dumneavoastră un exemplu în care v-ați comportat responsabil, preferabil o situație banală, care să-i încurajeze să nu se gândească numai la situații extraordinare.)

- ▷ În ce alte situații decât cele descrise în video v-ați comportat mai puțin responsabil? Cum v-ați simțit atunci? Care au fost consecințele acțiunilor voastre? Ați putea corecta acele comportamente, acum sau în viitor? Cum? (Încurajați răspunsuri cât mai complexe, generând, totodată, o atmosferă sigură pentru exprimare, astfel încât elevii să nu se simtă jenați sau vinovați. Oferiți timp elevilor mai timizi și nu forțați obținerea unui răspuns, dacă cineva nu dorește să împărtășească propria experiență. Menționați că toți am avut în trecut comportamente mai puțin responsabile și nimeni nu este perfect, iar faptul că vorbim despre ele ne poate ajuta să înțelegem mai bine cum le putem corecta. La fel, puteți da și aici exemple din viața dumneavoastră, astfel încât elevii să înțeleagă că toți oamenii se comportă mai puțin responsabil uneori, chiar și profesorii, însă ceea ce contează este ceea ce învățăm din aceasta și cum putem diminua aceste comportamente pe viitor.)
- ▷ Credeți că unii oameni ar trebui să fie mai responsabili decât alții? Credeți că responsabilitatea este caracteristică și pentru copii și tineri sau doar pentru adulți? (După această întrebare, asigurați-vă că elevii au înțeles faptul că responsabilitatea nu depinde de vârstă și că poate fi exersată chiar și de copii.)

EXTINDERE:

Elevii au sarcina de a nota timp de o săptămână alegerile responsabile pe care le-au făcut, cel puțin una pe zi, ca într-un jurnal. Propuneți-le să continue jurnalul cât mai mult timp și stabiliți o dată când le veți da ocazia să împărtășească lista cu colegii lor, dacă vor dori. Este important ca această sarcină să nu fie obligatorie, pentru a-i încuraja pe elevi să fie sinceri și pentru a evita riscul unor răspunsuri dezirabile. Nu uitați să țineți și dumneavoastră un jurnal al responsabilității.

Notă. Această lecție poate fi ușor realizată și la distanță. Astfel, elevii primesc inițial link-ul la materialul video, iar discuțiile pot avea loc pe o platformă online de videoconferințe sau chiar prin schimbul de mesaje scrise.

LECTIA DE REFLECȚIE

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își respectă angajamentele personale față de alții la timp.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă de abilitatea de a căuta informații în mod independent.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect. Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care sunt spuse. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse. Poate asculta în mod eficace, pentru a decoda sensurile cuvintelor și a descifra intențiile altei persoane.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra modului în care ceilalți/celelalte îl/o percep.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să analizeze propriile cunoștințe, abilități, atitudini;

O2 – să ofere și să primească feedback constructiv;

O3 – să-și planifice propriile acțiuni de dezvoltare a unor competențe.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, frontal.
- Metode și procedee didactice: jocul didactic, discuția dirijată.

Materiale necesare: lista cu descriptorii de competență, Fișa 1.

CASETA CU INFORMAȚII:

Lección de reflecție este un proces bazat pe analiza activităților realizate pe tot parcursul unității de învățare. Este important ca profesorul să acorde timp și spațiu suficient elevilor, pentru a reflecta și a împărtăși cu colegii concluziile. Reflecțiile realizate pe parcursul lecției au mai multe scopuri complementare:

- Ajută elevii să **consolideze și să clarifice anumite noțiuni**, facilitând conexiunea între lecții și o privire generală asupra tematicii/problematicii unității de învățare. Multe din cele învățate se consolidează prin exercițiile de reflecție. Profesorul trebuie să manifeste flexibilitate față de părerile și atitudinile exprimate, oferind elevilor posibilități pentru reflecție.
- Ajută elevii să **conștientizeze competențele dobândite** pe parcursul activităților, dincolo de acumularea de cunoștințe și incluzând aspecte legate de valori, atitudini, abilități și înțelegere critică.
- Stimulează în mod direct **dezvoltarea mai multor competențe**, în special a abilităților de învățare autonomă (mai puțin vizate prin activitățile de învățare din cadrul celorlalte lecții), de observare și ascultare, precum și a cunoștințelor și înțelegerii critice a propriei persoane.
- Susține dezvoltarea unei **atmosfere pozitive, de sprijin reciproc** în cadrul clasei.
- **Furnizează informații** esențiale pentru procesul de evaluare a elevilor.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Activitate de introducere. „Un minut” (5 min.)

Cereți elevilor să lase deoparte telefoanele mobile, ceasurile sau alte obiecte care indică timpul. Apoi, toți sunt rugați să exerseze să se ridice și să se așeze de câteva ori pe scaun cu ochii închiși. Apoi spuneți-le că la comanda „start” fiecare va aștepta un minut în picioare și apoi se va așeza, deschizând ochii. Pentru ca acest exercițiu să aibă succes, este necesar ca pe toată durata lui să fie liniște. Elevii pot deschide ochii doar după ce s-au așezat pe scaun, după ce consideră că a trecut un minut de la „start”, dar nu mai devreme. Fiecare elev observă, când deschide ochii, câți dintre colegi sunt deja așezați. După ce s-a așezat și ultimul participant, jocul se oprește. Apoi, are loc următoarea discuție:

- ▷ Ce s-a întâmplat în timpul jocului?
- ▷ De ce au fost percepții diferite asupra noțiunii de „un minut”?
- ▷ Ce înseamnă percepții diferite asupra aceluiași lucru? La ce duce aceasta?
- ▷ În care alte situații putem avea percepții diferite?
- ▷ Ce ați învățat în urma acestui exercițiu?
- ▷ În ce fel vă ajută acest exercițiu în situații reale de viață?

2. Rememorarea procesului și reflecție în perechi (20 min.)

Profesorul adresează întrebări întregii clase, pentru a stimula rememorarea lecțiilor realizate în cadrul unității de învățare, punând accentul atât pe conținut (ce teme au fost abordate), cât și pe proces (ce metode, tehnici sau activități au fost folosite). Se vor nota pe tablă ideile esențiale.

În continuare, profesorul le propune elevilor să lucreze în perechi, în baza listei descriptorilor de competență. În fiecare pereche, elevii se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamente corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică.

Este important să se precizeze, pentru elevi, că nu trebuie să insiste să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete, în care au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea între elevi în cadrul perechilor. Pentru activitatea în perechi, se poate folosi o fișă de reflecție de genul Fișei 1, prezentate mai jos. Se va reaminti că nu se vor pune note în urma acestui exercițiu și că fiecare elev poate manifesta comportamentele respective la lecțiile următoare, fără a fi acuzat, dacă până acum nu le-a manifestat.

3. Discuție generală și concluzii (20 min.)

Elevii prezintă în fața întregii clase unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. Dacă un elev menționează o situație, profesorul întreabă dacă și alți elevi au mai avut comportamente similare în situația respectivă sau în alte situații. Profesorul se asigură că fiecare elev prezintă un exemplu de comportament corespunzător unui descriptor, dar și că sunt acoperiți cât mai echilibrat descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică.

Lista de descriptori folosită în activitatea de reflecție în perechi poate fi lista cu toți descriptorii menționați în metodologia pentru anul respectiv de studii. La începutul fiecărei lecții, sunt prezentați descriptorii de competență relevanți pentru activitățile avute în vedere și asupra cărora se va focaliza observarea profesorului. Reflecția elevilor poate include însă toți descriptorii, deoarece anumite competențe pot fi manifestate și în general în interacțiunile dintre elevi sau între elevi și profesor, indiferent de sarcina de învățare.

4. Debrifarea activității (5 min.):

Se va discuta cu întreaga clasă în baza următoarelor întrebări:

- ▷ Cum și unde puteți aplica cele învățate?
- ▷ Ce ați învățat despre voi personal și colegii voștri pe parcursul acestei unități de învățare?
- ▷ În urma celor învățate, ce ați dori să adăugați/modificați la regulile clasei?

Unitatea de învățare: Comunicarea și conflictul

LECȚIA 1. COMPLEXITATEA PROCESULUI DE COMUNICARE. ASCULTAREA ȘI OBSERVAREA ACTIVĂ

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect față de alte persoane, ca ființe umane egale. Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Interacționează pozitiv, fără a avea certitudinea a ceea ce crede și simte celălalt. Recunoaște situațiile ambigue.
Abilități	
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care sunt spuse. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Schimbă modul în care explică o idee, dacă situația cere acest lucru.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să conștientizeze complexitatea procesului de comunicare;
- O2 – să explice unele cauze ale transmiterii informației distorsionate;
- O3– să ofere exemple concrete de situații de comunicare deficitară.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal.
- Metode și procedee didactice: discuția ghidată, jocul didactic.

Bibliografie: IMPACT – Jocuri și povestiri, metode de educație nonformală, Ediția a II-a, ianuarie 2015.

CASETA CU INFORMAȚII:

Această lecție inaugurează o serie de activități din cea de-a doua unitate de învățare, în cadrul căreia accentele vor fi puse preponderent pe capacitatea elevilor de a asculta, observa mimica, gesturile, a propune soluții pentru prevenirea/aplanarea conflictelor. Prin activitatea propusă la prima lecție, profesorul va urmări îndeosebi atenția elevilor, capacitatea lor de a asculta, de a reproduce cât mai exact o anumită informație, modul în care se schimbă mesajul de la un vorbitor la altul etc. Lecția îi va ajuta pe elevi să înțeleagă complexitatea procesului de comunicare și faptul că în procesul de transmitere a unui mesaj multe informații se pierd. Este important ca elevii să discute în cadrul acestei lecții responsabilitatea în comunicare atât a persoanei care emite mesajul, cât și a celei care îl ascultă.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul anunță elevii despre subiectele care vor fi abordate în cadrul unității de învățare Comunicare și conflict. (3 min.)
2. Profesorul implică elevii într-o activitate de comunicare cu o serie de etape (22 min.):
 - ▷ Profesorul roagă cinci voluntari să iasă din sala de clasă. (Pentru menținerea liniștii din afara sălii de clasă, se poate apela la ajutorul unui alt profesor.) Numărul de elevi poate varia în funcție de numărul de copii din clasă ori de alți factori.
 - ▷ Profesorul le citește elevilor care au rămas în sala de clasă o poveste (Anexa 1 sau o altă poveste, pe care o consideră relevantă).
 - ▷ Profesorul cheamă un elev/o elevă din afara sălii de clasei și roagă pe cineva care a auzit povestea citită să o reproducă pentru colega/colegul care tocmai a intrat în sala de clasă.
 - ▷ Apoi, altcineva din afara sălii de clasă va fi chemat și rugat să asculte relatarea persoanei care a intrat anterior în sala de clasă. Se va continua astfel până când elevii din afara sălii de clasă vor intra pe rând, vor asculta povestea și vor relata ceea ce au reținut.
 - ▷ După ce toți elevii din afara sălii de clasă vor intra și vor relata cele auzite, profesorul va citi din nou istorioara.

Dacă din anumite considerente nu se dorește relatarea unei istorioare, atunci ea poate fi înlocuită cu un desen. Primul elev va desena un obiect pe care îl vede, cei care vor intra, pe rând, vor desena ceea ce îi spune colegul intrat anterior. Ulterior, desenele vor fi afișate în ordine pe tablă.

3. Urmează o discuție despre activitatea desfășurată (20 min.):

- ▷ Cum s-au simțit elevii din afara sălii de clasă?
- ▷ Cum s-au simțit elevii din sala de clasă, care au ascultat povestioara?
- ▷ Cât de multă informație s-a pierdut de la un povestitor la celălalt?
- ▷ Care sunt cauzele transmiterii distorsionate/incomplete a informației?
- ▷ Credeți că acest lucru se întâmplă des în viața noastră?
- ▷ Care sunt consecințele transmiterii inexacte a informațiilor?
- ▷ Ați fost martorul/eroul unor situații similare în viață? Puteți da exemple?
- ▷ Cum putem preveni asemenea situații?

ANEXA 1

Copil fiind, Bethoveen cânta la pian mai bine decât adulții. A ținut primul concert când avea șapte ani, iar la vârsta de 11 ani deja lucra în orchestră Court of Cologne. La 12 ani a publicat prima lui compoziție semnificativă. Patru ani mai târziu, vizitează Viena, unde cântă cu marele Mozart. Părăsind încăperea, Mozart spunea: „Priviți acest băiat! Într-o zi, va face lumea să vorbească despre el”. Tatăl lui Bethoveen, care era cântăreț la Court, s-a gândit că va face mulți bani cu talentul acestui băiat. Se pare că se gândea mai mult la banii pe care îi va face pentru a cumpăra de băut decât la fericirea copilului său. Când venea acasă, noaptea târziu, acesta îl trezea pe copil și-l punea să facă repetiții, iar dacă se întâmpla să greșească o notă, îl lovea. Duritatea și asprimea tatălui său nu l-au făcut pe Bethoveen să urască muzica. Mama lui a fost cea care l-a încurajat în tot acest timp, dar când Bethoveen avea 17 ani, mama lui a murit. În 1792, când încă nu împlinise 22 de ani, s-a mutat cu traiul la Viena, să studieze sub îndrumarea lui Joseph Hayden, cel mai faimos compozitor în viață. În următorii ani, a scris, a călătorit și a cântat, făcându-se cunoscut lumii întregi. Înainte de a împlini 28 de ani, a început să surzească. Totuși, Bethoveen a continuat să scrie muzică. Era singur, nefericit, dar totuși a compus ultima lui simfonie, „Simfonia Nr. 9”, faimoasa „Odă Bucuriei”. A murit în 1827 și ultimele lui cuvinte au fost: „În rai, voi auzi”.

LECȚIA 2. COMUNICAREA VERBALĂ ȘI NONVERBALĂ**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Abilități	
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> • Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care sunt spuse. • Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse. • Poate asculta în mod eficace, pentru a decoda sensurile cuvintelor și a descifra intențiile altei persoane.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> • Își poate transmite mesajul către ceilalți. • Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> • Poate lucra în mod eficace și respectuos cu alte persoane. • Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> • Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect. • Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> • Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să facă distincție între comunicarea agresivă, pasivă, pasiv-agresivă și asertivă;

O2 – să practice comunicarea asertivă;

O3 – să înțeleagă importanța comunicării nonverbale.

STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în grup.
- ▶ Metode și procedee didactice: discuția ghidată, lucrul în grupuri, prezentarea, exercițiul didactic.

CASETA CU INFORMAȚII:

Această lecție are menirea de a-i ajuta pe elevi să conștientizeze importanța comunicării asertive între oameni. Activitățile din cadrul lecției vin să punteze importanța gesturilor, mimicii pentru exprimarea gândurilor și sentimentelor. Profesorul va provoca elevii, pentru ca aceștia să aprecieze importanța exprimării, dar și a ascultării, și să înțeleagă beneficiile comunicării asertive, un tip de comunicare ce presupune susținerea propriului punct de vedere cu fermitate și curaj, dar fără a deveni agresivi.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Exercițiu de comunicare nonverbală (3 min.):
 - ▷ Elevii se așază în cerc sau într-un fel în care să se poată vedea toți unii pe alții.
 - ▷ Profesorul roagă patru elevi să se ridice în picioare și le spune că vor trebui să stea în picioare cel mult 10 secunde, după care vor trebui să se așeze și alți elevi se vor ridica.
 - ▷ Scopul este ca întotdeauna să fie patru elevi care sunt în picioare (nici mai mult, nici mai puțin).
 - ▷ Elevii trebuie să decidă între ei cine se ridică și cine stă jos, dar nu au voie să vorbească. Trebuie să se privească și să fie atenți unii la alții, astfel încât, atunci când cineva stă jos, altcineva să se ridice, dar să fie mereu patru persoane în picioare și cei care sunt în picioare să nu stea mai mult de 10 secunde așa.
2. Debrifarea activității (7 min.):
 - ▷ Cum v-ați simțit pe parcursul acestui exercițiu?
 - ▷ Ce a trebuit să faceți, pentru a realiza acest exercițiu cu succes?
 - ▷ Ce credeți că ar fi fost diferit, dacă ați fi putut vorbi?
 - ▷ Cât de important este limbajul nonverbal în comunicare?
 - ▷ La ce se referă limbajul nonverbal? Dacă elevii nu s-au referit la toate elementele comunicării nonverbale, profesorul completează: mimică, gestică, postură, contact vizual, tonul vocii, mișcare, distanța dintre interlocutori, momentele de liniște etc.
3. Divizarea elevilor (prin numărare ori altă modalitate) în patru grupuri, a câte patru-șase membri. (Dacă numărul de elevi este mare, atunci se pot forma mai multe grupuri.) Grupurile de elevi vor primi câte o fișă (Anexa 1), vor studia stilurile de comunicare și vor discuta în baza următoarelor întrebări (8 min.):
 - ▷ Care stil de comunicare credeți că este cel mai eficient?
 - ▷ Care este stilul de comunicare pe care îl practicați cel mai des?
4. Ulterior, elevii vor exersa comunicarea asertivă, pornind de la o serie de situații prestabilite. În cele patru grupuri, discută care ar fi modalitatea – agresivă, pasivă, pasiv-agresivă și asertivă – de a reacționa într-una din situațiile de mai jos (câte una pentru fiecare grup) (10 min.):
 - ▷ Aștepți să plătești la o casierie, iar persoana de acolo are o conversație aprinsă: vorbește la telefon și te ignoră.

- ▶ Ai primit o notă mai mică la o lucrare decât crezi că ar fi trebuit să primești.
 - ▶ Cineva te înjură sau îți dă o poreclă care te face să suferi.
 - ▶ Un prieten a împrumutat bani de la tine și a uitat să ți-i restituie.
5. Fiecare grup prezintă situația și tipurile de răspuns posibile. (12 min.)
6. Discuție în grup (5 min.):
- ▶ Este ușor sau dificil să comunicăm asertiv?
 - ▶ Ce putem face, pentru a ne dezvolta abilitățile de comunicare asertivă?

EXTINDERE:

Practicați comunicarea asertivă cu colegii, profesorii, părinții voștri și cu alți oameni cu care relaționați.

ANEXA 1

■ PATRU STILURI DE COMUNICARE

Clasificările ne ajută să conștientizăm comportamentele sau obiceiurile care ajung să facă parte din viața noastră. Majoritatea oamenilor adoptă un anumit stil de comunicare în anumite situații sau față de anumite persoane. De exemplu, poți fi asertiv la locul de muncă, dar pasiv în relații de prietenie, pentru a evita conflictele.

<p>PASIV</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ ton scăzut al vocii, evitarea contactului vizual, evitarea conflictului cu orice preț ▶ lipsa apărării propriilor preferințe, drepturi și nevoi 	<p>AGRESIV</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ ton ridicat ▶ critici, amenințări, insulte ▶ încercare de a domina și controla interlocutorul
<p>PASIV-AGRESIV</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ sarcasm și ironie ▶ aparentă cooperare, cu scopul de a sabota eforturile celuilalt ▶ discordanță între expresiile emoționale și cele verbale 	<p>ASERTIV</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ respect față de interlocutor, dar și față de sine ▶ capacitatea de a refuza politicos ▶ postură relaxantă și ton calm ▶ capacitatea de exprimare și apărare a propriilor drepturi

LECȚIA 3. SUBIECTE CONTROVERSATE**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Susține că legile trebuie aplicate și îndeplinite întotdeauna în mod echitabil. Exprimă părerea că toate persoanele și instituțiile trebuie să se supună și să răspundă în fața legii.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> Îi place să aibă discuții cu oameni ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Interacționează pozitiv, fără a avea certitudinea a ceea ce crede și simte celălalt. Se simte confortabil cu diferite tipuri de persoane.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Poate recunoaște când o persoană din jurul său are nevoie de ajutorul său. Exprimă compasiune, când vede lucrurile rele care li se întâmplă altor persoane.
Abilități	
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să identifice subiecte/probleme controversate;

O2 – să conștientizeze partea emoțională a problemelor controversate;

O3 – să identifice ce fel de emoții pot apărea atunci când se discută probleme controversate.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: frontal, în perechi și în grup.
- Metode și procedee didactice: discuția ghidată, jocul didactic.

Sursa: Consiliul Europei, Teaching Controversial Issues (<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806948b6>).

CASETA CU INFORMAȚII:

Există un consens din ce în ce mai puternic în Europa în privința faptului că învățarea abordării problemelor controversate este un element vital în educația pentru democrație și drepturile omului, dezvoltă gândirea independentă și stimulează dialogul intercultural, toleranța și respectul pentru ceilalți și abilitatea de a soluționa problemele legate de diferențe în mod democratic, fără violență. Activitatea care urmează are scopul de a le prezenta elevilor conceptul de „probleme controversate” și a explora dimensiunea emoțională a problemelor controversate, inclusiv implicațiile pentru atmosfera din clasă și gestiunea clasei. Emoțiile pot fi intense, când se discută probleme controversate în public. Cu cât avem păreri mai ferme despre o problemă, cu atât este mai probabil să considerăm că opiniile pe care le avem despre problema respectivă nu sunt doar detalii, ci o parte fundamentală din personalitatea noastră. Așadar, avem tendința să interpretăm atacurile asupra ideilor și argumentelor noastre ca atacuri asupra noastră, ca indivizi, și să ne simțim temători și rușinați din cauza faptului că ne-am exprimat opiniile în fața cuiva pe care nu-l cunoaștem sau în care nu avem încredere.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul scrie pe tablă definiția subiectelor controversate, conform Anexei 1.
2. Profesorul inițiază un brainstorming sau construiește împreună cu elevii un cluster de subiecte controversate. (7 min.)
3. Profesorul va anunța elevii că vor realiza jocul didactic „Scaunele muzicale”. (25 min.)
 - ▷ Puneți scaune la întâmplare prin încăperea, câte trei, față în față, câte unul pentru fiecare participant la joc.
 - ▷ Spuneți-le elevilor că urmează să audă muzică. Atunci când începe muzica, ar trebui să înceapă să meargă la întâmplare prin încăperea (sau chiar să danseze, dacă doresc). Când se oprește muzica, ar trebui să se așeze repede pe cel mai apropiat scaun, în așa fel încât fiecare ajunge față în față cu cineva. Dacă spațiul nu permite amplasarea scaunelor în acest mod, elevii pot să rămână în picioare, instrucțiunea fiind ca atunci când se oprește muzica să găsească un partener/o parteneră. Când elevii sunt grupați în perechi, citiți cu voce tare una dintre afirmații (Anexa 2). Persoana care s-a așezat a doua din fiecare pereche are 30 de secunde, pentru a-i spune partenerului/partenerii părerea sa personală asupra problemei citite cu voce tare. În acest timp, ea stă în liniște și nu schițează nici un gest, pentru a da de înțeles dacă este sau nu de acord. Apoi, este rândul său să-și exprime părerea asupra subiectului, în 30 de secunde.

LECȚIA 4. STRATEGII DE ABORDARE A CONFLICTELOR**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> • Îi place să aibă discuții cu oameni ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> • Se simte confortabil cu diferite tipuri de persoane.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> • Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor.
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> • Poate comunica cu părțile conflictuale în mod respectuos. • Dă dovadă că are abilitatea de a genera soluții practice la conflicte.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> • Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să înțeleagă nevoile din spatele unui conflict;
- O2 – să facă diferență între diferite strategii de abordare a conflictului;
- O3 – să găsească soluții la conflicte în mod asertiv și ținând cont de nevoile tuturor părților implicate.

STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în grupuri mici.
- ▶ Metode și procedee didactice: asocierea liberă, studiul de caz.

Resurse didactice: manualul ECD/EDO, vol. III: A trăi în democrație: Activități didactice în domeniul ECD/EDO, pentru nivelul secundar inferior (pp. 97-108).

CASETA CU INFORMAȚII:

Conflictele sunt parte din viața noastră de zi cu zi. Nu trebuie să le considerăm doar ca evenimente negative, deoarece prin conflict deschis se pot genera schimbări în bine. Este importantă modalitatea de abordare a conflictului. Aplanarea conflictelor este o abilitate care poate fi învățată. Această lecție are scopul de a contribui la formarea acestei competențe.

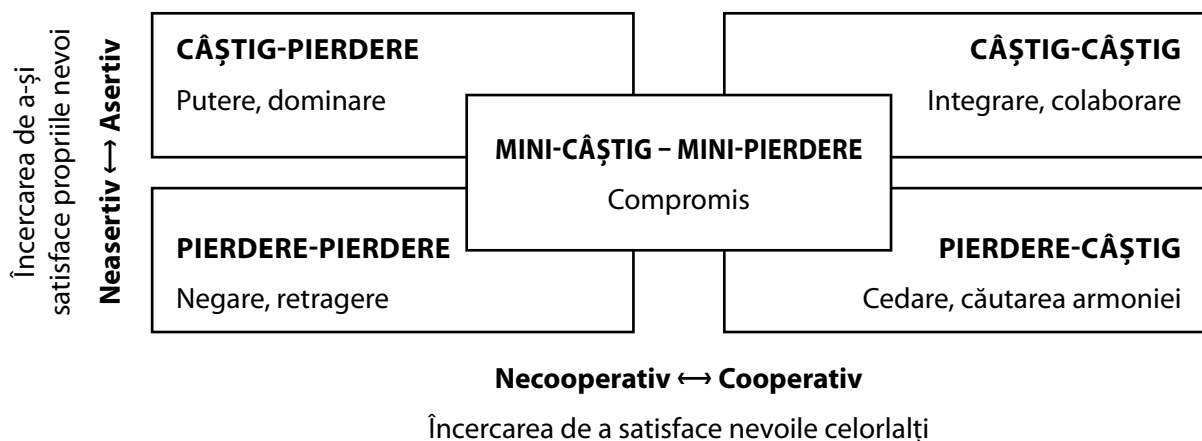

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul anunță tema – Conflictul – și roagă elevii să prezinte cuvinte pe care le asociază cu această temă. În baza celor spuse de elevi, profesorul face un rezumat, după ce au fost exprimate suficiente idei, concluzionând că atunci când vorbim despre conflict, ne referim la relații, emoții, nevoi, soluții etc. (3 min.)
2. Profesorul le prezintă elevilor cele cinci strategii de abordare a conflictelor în baza Anexei 1 și explică faptul că la baza conflictelor stau nevoile oamenilor, care nu sunt exprimate întotdeauna în mod clar sau corect. De aceea, este foarte important ca în situații de conflict să identificăm **nevoile reale** ale părților. Ilustrează această explicație cu un exemplu: două surori au o portocală și fiecare dintre ele spune că dorește portocala. Profesorul le cere elevilor părerea despre cum ar putea aplana conflictul, apoi menționează că după o discuție mai detaliată, surorile constată că una dintre ele dorea portocala pentru a face suc din ea, iar cealaltă dorea coaja de la portocală pentru a face o prăjitură. Se concluzionează că atunci când cunoaștem **nevoile adevărate** (nu doar ceea ce oameni spun că vor, ci nevoile care se află în spatele acestor dorințe/afirmații), putem găsi soluții diferite. (10 min.)
3. Profesorul divizează clasa în grupuri de patru-cinci elevi și roagă elevii să se gândească la o situație de conflict pe care au experimentat-o sau la care au asistat recent. (Poate fi și un conflict dintr-un film sau dintr-o carte.) Pentru această situație, elevii au sarcina de a se gândi cum s-ar putea aborda conflictul respectiv prin fiecare dintre cele cinci strategii descrise în Anexa 1. (10 min.)
4. Fiecare grup prezintă situația conflictuală și cele cinci strategii de abordare a ei. (15 min.)
5. Reflecție-discuție în baza întrebărilor (6 min.):
 - ▷ Cum vi s-a părut acest exercițiu?
 - ▷ Putem înțelege mai bine o situație conflictuală, dacă analizăm diferite strategii de abordare a ei? Cum anume?
 - ▷ Considerați că unele strategii sunt mai bune decât altele? Credeți că acest lucru poate depinde de context?
6. Elevii sunt rugați să facă acest exercițiu împreună cu părinții, membrii familiei, să identifice un conflict și să-l analizeze conform celor cinci strategii. (1 min.)

ANEXA 1.

STRATEGII DE ABORDARE A CONFLICTELOR

LECȚIA 5. CUM REACȚIONĂM LA LIMBAJUL URII

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele.
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a nu rămâne spectator, atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Interacționează pozitiv, fără a avea certitudinea a ceea ce crede și simte celălalt. Se simte confortabil cu diferite tipuri de persoane.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Poate recunoaște când o persoană din jurul său are nevoie de ajutorul său. Exprimă compasiune, când vede lucrurile rele care li se întâmplă altor persoane.
Abilități	
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> Poate comunica cu părțile conflictuale în mod respectuos. Dă dovadă că are abilitatea de a genera soluții practice la conflicte.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să înțeleagă efectele limbajului urii;
- O2 – să identifice situații concrete în care se manifestă limbajul urii;
- O3 – să intervină atunci când altcineva este victimă a limbajului urii, să nu rămână spectator.

STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în grupuri mici.
- ▶ Metode și procedee didactice: lucrul în grupuri, prezentarea.

CASETA CU INFORMAȚII:

Limbajul urii este un limbaj abuziv și amenințător, prin care se exprimă prejudecăți împotriva unui anumit grup, în baza unor stereotipuri. Elevii se confruntă cu acest limbaj în diferite medii online și offline și pot veni cu multe exemple concrete, în acest sens. Scopul lecției este nu doar să-i ajute pe elevi să identifice aceste situații, ci și să-i determine să se gândească la modul în care oamenii se pot susține reciproc. Pentru a evita situațiile de violență și discriminare, este important să intervenim de fiecare dată când se manifestă limbajul urii, pentru a arăta victimelor că au aliați și pentru a explica celor care folosesc acest limbaj de ce nu este bine să recurgă la el și ce efecte poate avea acest lucru asupra lor și asupra celorlalți.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul face o introducere în temă, explicând faptul că există și modalități de comunicare cu efecte foarte negative, care pot afecta imaginea, reputația și sentimentele persoanelor. Este vorba despre porecle, cuvinte urâte, glume, batjocură și limbajul urii. (5 min.)
2. Profesorul repartizează elevii în grupuri de câte patru-cinci persoane și îi roagă să identifice câteva situații de limbaj al urii (limbaj abuziv și amenințător, prin care se exprimă prejudecăți împotriva unui anumit grup sau împotriva unei persoane în legătură cu apartenența sa la un anumit grup) în diferite medii: la școală, pe stradă, în filme, pe internet, în mass-media etc. (7 min.)
3. Fiecare grup prezintă câte un exemplu dintre situațiile identificate, explicând de ce consideră că acesta este un exemplu de limbaj al urii. (5 min.)
4. Profesorul cere grupurilor ca în continuare să analizeze fiecare caz identificat și să precizeze ce poate face cineva care este martor la situația respectivă, cum poate să intervină atunci când observă că o persoană este într-o situație în care alta i se adresează într-un mod jignitor. Profesorul explică elevilor termenul *aliat* – cineva care ia atitudine atunci când persoane aparținând altor grupuri sunt în situații incorecte – și îi roagă să se gândească ce pot face, fiind în rolul de aliați, când cineva se confruntă cu limbajul urii. (10 min.)
5. Fiecare grup prezintă câte unul sau două cazuri din cele discutate și cum se poate interveni în asemenea situații din rolul de martor. (13 min.)
6. Discuție de grup centrată pe următoarele întrebări:
 - ▷ A fost ușor sau dificil să vă gândiți la modalități de reacție?
 - ▷ În realitate, cum se întâmplă, de obicei: martorii iau atitudine sau sunt indiferenți?
 - ▷ Ce credeți că îi determină pe oameni să **nu intervină** în situații de acest gen, care nu îi privesc în mod direct?
 - ▷ Ce credeți că îi determină pe oameni să **intervenă** în situații de acest gen, care nu îi privesc în mod direct? (10 min.)
7. Profesorul încurajează elevii să ia atitudine și să intervină atunci când sunt martori la o situație injustă, în care altcineva este subiectul unui limbaj al urii, deci să nu rămână în ipostaza de spectatori. (1–2 min.)

LECTIA DE REFLECȚIE

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își respectă angajamentele personale față de alții la timp.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă de abilitatea de a căuta informații în mod independent.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect. Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecut, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care sunt spuse. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse. Poate asculta în mod eficace, pentru a decoda sensurile cuvintelor și a descifra intențiile altei persoane.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care ceilalți îl/o percep.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să analizeze propriile cunoștințe, abilități, atitudini;

O2 – să ofere și să primească feedback constructiv;

O3 – să-și planifice propriile acțiuni de dezvoltare a unor competențe.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, frontal.
- Metode și procedee didactice: jocul didactic, discuția dirijată.

Materiale necesare: lista cu descriptorii de competență, fișa de reflecție în pereche.

CASETA CU INFORMAȚII:

Lecția de reflecție este un proces bazat pe analiza activităților realizate pe tot parcursul unității de învățare. Este important ca profesorul să acorde suficient timp elevilor, pentru a reflecta și a împărtăși cu colegii concluziile. Reflecțiile realizate pe parcursul lecției au mai multe scopuri complementare:

- Ajută elevii să consolideze și să clarifice anumite noțiuni, facilitând conexiunea între lecții și o privire generală asupra tematicii/problematicii unității de învățare. Multe din cele învățate se consolidează prin exercițiile de reflecție. Profesorul trebuie să manifeste flexibilitate față de părerile și atitudinile exprimate, oferind elevilor posibilități pentru reflecție.
- Ajută elevii să conștientizeze competențele dobândite pe parcursul activităților, dincolo de acumularea de cunoștințe, incluzând aspecte legate de valori, atitudini, abilități și înțelegere critică.
- Stimulează în mod direct dezvoltarea mai multor competențe, în special a abilităților de învățare autonomă (mai puțin vizate prin activitățile de învățare din cadrul celorlalte lecții), a abilităților de observare și ascultare, precum și a cunoștințelor și înțelegerii critice cu referire la propria persoană.
- Susține dezvoltarea unei atmosfere pozitive, de sprijin reciproc în cadrul clasei.
- Furnizează informații esențiale pentru procesul de evaluare a elevilor.

DEMERSUL DIDACTIC**1. Activitate de introducere: „Dilema” (10 min.)**

Se afișează un citat (se scrie pe tablă sau se proiectează pe ecran): „*Conflictul poate fi văzut ca un dar de energie, în care nici una din părți nu pierde și în care ia naștere un nou dans*” (Thomas Crum). Pe un perete al sălii de clasă, se afișează o foaie A4 cu semnul „+”, iar vizavi – o foaie cu semnul „-”. În funcție de sentimentul cu afirmația respectivă, elevii iau o anumită poziție în cadrul clasei și, la dorință, își argumentează alegerea.

2. Rememorarea procesului și reflecție în perechi (20 min.)

Profesorul adresează întrebări întregii clase, pentru a stimula rememorarea lecțiilor realizate în cadrul unității de învățare, punând accentul atât pe conținut (ce teme au fost abordate), cât și pe proces (ce metode sau activități au fost folosite). Se vor nota pe tablă ideile principale.

În continuare, profesorul le propune elevilor să lucreze în perechi, în baza listei de descriptorii de competență. În fiecare pereche, elevii se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamente corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică. Este important să se precizeze, pentru elevi, că nu trebuie să insiste să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete în care au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe

evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea între elevi în cadrul perechilor. Pentru activitatea în perechi, se poate folosi o fișă de reflecție cu un format ca cel al fișei prezentate mai jos. Li se va reaminti elevilor că nu se vor pune note în urma acestui exercițiu și că fiecare elev poate manifesta comportamentele respective în lecțiile următoare, fără a fi acuzat, dacă până acum nu le-a manifestat.

3. Discuție generală și concluzii (10 min.)

Elevii prezintă, în fața întregii clase, unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. Dacă un elev menționează o situație, profesorul întreabă dacă și alți elevi au mai avut comportamente similare în situația respectivă sau în alte situații. Profesorul se asigură că fiecare elev prezintă un exemplu de comportament corespunzător unui descriptor, dar și că sunt acoperiți cât mai echilibrat descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică.

Lista de descriptori folosită în activitatea de reflecție în perechi poate fi lista cu toți descriptorii menționați în metodologia pentru anul respectiv de studii. La începutul fiecărei lecții, sunt prezentați descriptorii de competență direct relevanți pentru activitățile avute în vedere și asupra cărora se va focaliza observarea profesorului. Reflecția elevilor poate include însă toți descriptorii, deoarece anumite competențe pot fi manifestate și în general, în interacțiunile dintre elevi sau între elevi și profesor, indiferent de sarcina de învățare specifică.

4. Debrifarea activității (5 min.):

Se va discuta cu întreaga clasă în baza următoarelor întrebări:

- ▷ Cum și unde puteți aplica cele învățate?
- ▷ Ce ați învățat despre voi personal și colegii voștri pe parcursul acestei unități de învățare?
- ▷ În urma celor învățate, ce ați dori să adăugați/schimbați la regulile clasei?

Fișa 1

Fișa de reflecție

Data: _____

Clasa: _____

Numele, prenumele elevului: _____

Numele, prenumele colegului: _____

Descriptorii de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul

Unitatea de învățare: Soluții la problemele clasei – învățarea bazată pe proiect

CASETA CU INFORMAȚII (PENTRU TOATĂ UNITATEA)

DISTINCȚII NECESARE PRIVIND PROIECTUL ÎN CONTEXTUL ACTIVITĂȚILOR DIN ȘCOALĂ

Termenul *proiect* este utilizat în contextul școlar în principal cu două sensuri distincte și este importantă elucidarea acestora, în scopul evitării confuziilor, a practicilor și așteptărilor neadecvate.

Tabelul de mai jos evidențiază principalele diferențe, prin contrast:

Proiectele cu tematică educațională	Activitățile de învățare bazată pe proiect
Au, în general, caracter excepțional, presupun ceva diferit față de practica obișnuită.	Sunt activități didactice incluse în curriculum și care se aplică în fiecare an, cu toate clasele.
Sunt centrate pe realizarea unor obiective și obținerea unei schimbări, fie în mediul școlar, fie în raport cu o problemă a comunității sau a societății. Pot avea, direct sau indirect, impact asupra competențelor acestora, dar focalizarea rămâne pe obiectivele preconizate.	Sunt centrate pe dimensiunea de învățare, pe dezvoltarea competențelor elevilor, adică pe realizarea a ceea ce este prevăzut în curriculum și regăsit în planificarea didactică.
Necesită, de obicei, o finanțare (din fonduri private sau publice, locale, naționale sau europene) sau, cel puțin, alocarea unor resurse ale școlii pentru susținerea implementării proiectului.	Sunt realizate ca parte a procesului didactic obișnuit, utilizează resurse existente la nivelul școlii și nu necesită fonduri suplimentare.
Sunt coordonate de către adulți (din conducerea școlii, dintre profesori sau din cadrul unor organizații cu care școala are relații de parteneriat).	Sunt realizate de către elevi, cu sprijinul pe care cadrul didactic îl poate oferi în principal în cadrul lecțiilor și sub supervizarea acestuia.
Deseori, implică un număr limitat de elevi, selectați în baza motivației, a anumitor abilități deținute sau a apartenenței la anumite grupuri.	Vizează în mod necesar și echilibrat toți elevii, la fel ca orice altă activitate didactică. Chiar dacă elevii vor avea sarcini și contribuții diferite, toți vor fi implicați și toți își dezvoltă competențele pe parcursul procesului.

Exemple

Proiecte cu tematică educațională

- ▶ Un proiect realizat în parteneriat cu alte școli europene, în cadrul Programului Erasmus+ al Uniunii Europene, sau în cadrul Rețelei Școlilor Democratice, susținută de Consiliul Europei
- ▶ Participarea școlii la un proiect în scopul reducerii abandonului școlar
- ▶ Un proiect în parteneriat cu o asociație pentru promovarea de activități extrașcolare cu tematică ecologică

Activități de învățare bazată pe proiect

- ▶ Organizarea unei competiții de dezbateri
- ▶ Organizarea unui proces de identificare a unor probleme, studierea lor și propunerea de soluții
- ▶ Realizarea unor strategii de lucru în echipă

Activitățile de învățare bazată pe proiect pot fi realizate la teme diferite, dar au, în general, o structură comună și o serie de caracteristici comune.

Tabelul de mai jos conține **principalele criterii** care este important să fie îndeplinite, pentru a avea un **proces de învățarea de calitate bazată pe proiect**:

Centrarea pe dezvoltarea de competențe: valori, atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică

Proiectul este axat pe dezvoltarea competențelor elevilor pentru cultură democratică, inclusiv pe valorizarea demnității umane și a drepturilor omului, a diversității culturale, deschiderea spre diversitate, respect, spiritul civic, înțelegerea critică, empatie, abilitățile de gândire critică, de ascultare și observare, de cooperare și învățare autonomă.

Tema proiectului: o problemă sau o întrebare-cheie

Proiectul se bazează pe o problemă semnificativă de rezolvat sau pe o întrebare de răspuns, la nivelul adecvat de provocare pentru elevi, care este operaționalizată printr-o întrebare deschisă, care să stimuleze implicarea.

Autenticitate

Proiectul se referă la situații din lumea reală, folosește procese, instrumente și standarde de calitate din lumea reală, are un impact real și/sau este conectat la preocupările, interesele și identitățile elevilor.

Decizia lăsată elevilor

Proiectul permite elevilor să facă alegeri cu privire la produsele create, la modul în care lucrează și își folosesc timpul, ghidați de profesor.

Documentare din partea elevilor

Proiectul implică un proces activ, aprofundat, eșalonat pe mai multe săptămâni, în care elevii caută și analizează informații, pentru a soluționa problema sau a răspunde la întrebarea pe care este centrat proiectul.

Realizarea unui produs prezentat public

Proiectul solicită, din partea elevilor, crearea unui produs, ca rezultat al procesului, și să prezinte sau să ofere acest produs altor persoane, inclusiv din afara clasei.

Primirea de feedback și posibilitatea de revizuire

Proiectul include procese prin care elevii oferă și primesc feedback legat de munca lor, pentru a-și revizui ideile și produsele sau pentru a continua investigarea.

Reflecție

Proiectul oferă oportunități elevilor de a reflecta la ceea ce învață, la cum învață, precum și la modul în care proiectul a fost planificat și realizat.

UN PROCES DE ÎNVĂȚARE BAZATĂ PE PROIECT SE REALIZEAZĂ PE PARCURSUL MAI MULTOR PAȘI

Unii pași se vor realiza pe parcursul unei lecții, alții, pe parcursul mai multor lecții. Elevii vor lucra atât individual, cât și în grupuri. Încercați, pe cât este posibil, ca grupurile să nu fie omogene în funcție de sex, etnie, competențe, mediu socioeconomic etc. Ajutați elevii să formeze grupuri diverse, în care să fie și fete, și băieți, și minoritari, și majoritari, și elevi cu rezultate școlare mai bune, și elevi cu rezultate școlare mai slabe. Cea mai simplă modalitate de a forma grupurile este să-i rugați pe elevi să numere, de exemplu, de la unu la șase, începând dintr-o parte a sălii de clasă și continuând până când toți elevii au spus un număr. Apoi, toți elevii care au spus „unu” vor fi în grupul 1, toți elevii care au spus „doi” vor fi în grupul 2 ș.a.m.d. Această repartizare aleatorie asigură, de obicei, un anumit nivel de diversitate în cadrul fiecărui grup. Or, elevii au tendința să stea lângă prietenii lor și lângă cei cu care au interese comune. Repartizarea în grupuri prin numărare asigură că șase persoane aflate în proximitate vor ajunge în grupuri diferite. Dacă după această împărțire aleatorie observați că în unul sau în mai multe grupuri sunt doar fete sau doar băieți, discutați cu elevii despre cum puteți reorganiza grupurile, pentru ca acestea să fie mixte.

Vă sugerăm să evitați formarea grupurilor pornind de la elevi care să fie lideri. Învățarea bazată pe proiect urmărește să implice toți elevii și să le dea șansa să contribuie la proiectul clasei. Există mai multe modalități prin care puteți realiza acest lucru. Astfel, este important ca de la început elevii să înțeleagă faptul că nu există o ierarhie între ei. Una dintre modalitățile de încurajare a colaborării este să oferiți fiecărui elev oportunitatea de a contribui la lucrul în grup, nu doar cu idei despre conținutul discuției, ci și cu aspecte organizatorice. În acest sens, distribuiți roluri precise pentru lucrul în grup, precum:

- ▶ moderator – se asigură că grupul realizează sarcina fără a fi distras de alte subiecte, că fiecare membru al grupului are ocazia să-și spună părerea; se asigură că deciziile sunt luate în mod democratic;
- ▶ responsabil de managementul timpului – se asigură că sarcinile sunt realizate în timpul alocat, informează regulat grupul cu privire la timpul rămas pentru realizarea sarcinii;
- ▶ responsabil de notarea și prezentarea ideilor principale – notează aspectele principale ale discuției și prezintă un rezumat al acestora, pentru colegii din celelalte grupuri.

Elevii își asumă aceste roluri pe lângă rolul de a contribui la discuție și de a realiza sarcinile primite. Rolurile sunt distribuite aleatoriu și nu rămân fixe pe toată durata proiectului. La fiecare pas, altcineva preia rolul de moderator, de responsabil de managementul timpului și de responsabil de notarea și prezentarea ideilor principale. Astfel, fiecare elev din grup va ajunge, până la final, să-și asume fiecare din cele trei roluri. Dacă doriți să includeți și alte roluri, pe care le considerați importante, puteți să le adăugați pe listă, explicând elevilor la ce se referă ele. Așadar, nu există un lider de grup, ci doar sarcini, care sunt realizate pe rând de toți membrii fiecărui grup.

Pe parcursul activităților de grup, rolul dumneavoastră este să monitorizați alocarea echilibrată a responsabilităților, măsura în care li se asigură tuturor elevilor șansa de a contribui la activități și să interveniți, în cazul în care apar dificultăți și este nevoie de sprijin.

Stimulați elevii să acorde atenție nu doar obținerii rezultatelor, ci și procesului de grup, modului în care interacționează sau modului în care în grup sunt valorificate competențele și interesele membrilor, punând întrebări despre aceste aspecte, înainte de a asculta prezentările fiecărui grup.

Arătați elevilor că aveți încredere în ei și în capacitatea lor de a realiza sarcinile propuse. Acest lucru le va crește stima de sine și interesul pentru a-și aduce contribuția la succesul proiectului. Chiar dacă elevii nu au mai primit sarcini asemănătoare în trecut, activitățile propuse sunt gândite astfel încât toți elevii să le poată realiza, indiferent de competențele pe care le au la momentul de început.

Observați permanent modul în care elevii interacționează în activitățile de grup și dacă identificați elevi care se retrag sau care, chiar și involuntar, sunt excluși în anumite situații sau părerea lor nu este luată în considerare, interveniți, amintindu-le elevilor regulile stabilite, adresând întrebări grupului respectiv despre cum cred ei că pot asigura o participare egală.

De asemenea, în discuțiile cu întreaga clasă, acordați atenție specială elevilor care, de obicei, nu participă și nu răspund la întrebări. Arătați întregii clase că toate opiniile contează și încurajați toți elevii să contribuie cu idei, arătând că nu trebuie să le fie teamă că vor propune ceva greșit, având în vedere că toate ideile vor fi analizate în baza unor criterii clare, fără să conteze cine le-a formulat.

Produsul realizat de către elevi în cadrul acestei unități este determinarea etapelor/pașilor/regulilor prin care ar putea fi rezolvate unele probleme ale clasei. Acestea vor fi prezentate și discutate în cadrul unui eveniment la care sunt invitați să participe părinții și reprezentanții ai conducerii școlii.

Elevii vor parcurge următorii pași, pentru realizarea proiectului clasei:

Pasul 1. Identificarea problemelor clasei

Pasul 2. Analiza cauzelor și efectelor problemelor

Pasul 3. Selectarea problemelor principale și realizarea arborilor problemelor

Pasul 4. Documentare și realizarea arborilor soluțiilor

Pasul 5. Elaborarea etapelor/pașilor/regulilor de soluționare a problemelor clasei

Pasul 6. Organizarea evenimentului de prezentare

Pasul 7. Reflecție

Pentru detalii referitoare la particularitățile procesului de învățare bazată pe proiect, vă invităm să consultați documentul *Informații generale privind învățarea bazată pe proiect*.

LECȚIA 1. IDENTIFICAREA PROBLEMELOR CLASEI**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele. Susține că trebuie să promovăm comunicarea și dialogul între oamenii provenind din medii culturale diferite.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă interes pentru a lucra împreună cu alte persoane, provenind din medii culturale diferite.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își respectă angajamentele personale față de alții la timp.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Interacționează pozitiv, fără a avea certitudinea a ceea ce crede și simte celălalt.
Abilități	
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care acestea sunt spuse.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să înțeleagă necesitatea identificării și soluționării problemelor clasei;
- O2 – să explice importanța implicării fiecărui membru în soluționarea problemelor;
- O3 – să coopereze cu ceilalți membri, în vederea identificării problemelor clasei.

Resurse: Anexa 1, o cutie în care elevii să poată introduce anonim bilețelele cu probleme.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: în grup.
- Metode și procedee didactice: discuția ghidată, brainstorming.

CASETA CU INFORMAȚII:

La această lecție, elevii vor discuta despre problemele care există în clasa lor. Este important ca elevii să aibă o viziune de ansamblu asupra modului în care se va desfășura această unitate și să înțeleagă că participarea și contribuția la fiecare lecție este importantă pentru buna desfășurare a procesului pe termen lung.

O atenție deosebită trebuie acordată problemelor sensibile la nivelul clasei. Este posibil ca unii elevi să nu dorească să menționeze anumite probleme în fața întregii clase. Pentru a evita ca unele probleme importante să nu fie aduse în discuție, profesorul pregătește o cutiuță și invită elevii ca, între cele două lecții, să introducă în cutiuță bilețelele cu problemele pe care nu sunt pregătiți să le discute în mod direct.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Explicarea metodologiei (5 min.)

Profesorul menționează că în această unitate elevii vor folosi metodologia învățării bazată pe proiect, explică pe scurt modul în care se va desfășura procesul: prezintă cei șapte pași și explică faptul că vor reflecta asupra unor probleme cu care se confruntă clasa lor și vor lucra împreună, pentru a găsi soluții la problemele identificate.

Problemele pot fi legate de diferite aspecte ale activităților clasei, de exemplu, pot fi probleme privind relațiile dintre elevi, modul în care sunt susținuți elevii cu nevoi speciale sau care trec prin momente dificile, modul în care se cooperează pentru diferite tipuri de sarcini de învățare, modul în care sunt distribuite și realizate sarcinile legate de menținerea în stare bună a sălii de clasă și asigurarea celor necesare pentru procesul didactic, modul de luare a deciziilor, colaborarea cu alte clase, cu părinții și comunitatea locală etc. Pot fi aspecte percepute ca problematice sau doar aspecte ce pot fi îmbunătățite, sau în legătură cu care este binevenită o schimbare.

2. Organizarea în grupuri (5 min.)

Profesorul le explică elevilor că vor lucra în grupuri pe tot parcursul unității, dar proiectul este al întregii clase și vor lua decizii împreună. Clasa este împărțită în câteva grupuri de câte trei-cinci elevi, conform indicațiilor din partea introductivă, și se explică faptul că pe parcursul unității elevii vor lucra atât individual, cât și în aceste grupuri, precum și împreună, toată clasa.

3. Grupurile identifică probleme. (15 min.)

Elevii lucrează în grupuri, pentru a face o listă de probleme cu care se confruntă clasa lor. Fiecare problemă va fi descrisă succint în baza întrebărilor din Anexa 1.

4. Lista preliminară a clasei (20 min.)

Fiecare grup prezintă problemele pe care le-a identificat și explică de ce consideră că aceste probleme sunt relevante. Toate problemele sunt notate pe tablă și, ulterior, pe o foaie, pentru a putea fi folosite în lecțiile următoare.

Problemele care se referă la aceeași idee, dar sunt formulate diferit, se grupează sub o formulare comună și rezultă o listă preliminară cu probleme acceptate de întreaga clasă.

Profesorul informează elevii că la lecțiile următoare vor analiza aceste probleme, pentru a le putea înțelege cât mai bine și pentru a putea găsi soluții pentru rezolvarea lor. De asemenea, profesorul le prezintă elevilor o cutie, care va rămâne în sala de clasă și în care elevii pot pune, până la lecția următoare, bilețele anonime cu alte probleme, în cazul în care identifică unele probleme mai sensibile și pe care preferă să nu le comunice direct.

ANEXA 1

■ ÎNTREBĂRI AJUTĂTOARE PENTRU IDENTIFICAREA PROBLEMELOR CLASEI

Problema: _____

1. Pe cine afectează această problemă (întreaga clasă sau doar anumiți elevi)?
2. Cum afectează problema elevii din clasă?
3. Au toți elevii din clasă aceeași părere despre această problemă sau există percepții diferite?
4. Cine ar putea soluționa această problemă?
5. Mai sunt și alte persoane care ar putea contribui la soluționarea problemei?

LECȚIILE 2–4. ANALIZA CAUZELOR ȘI EFECTELOR PROBLEMELOR CLASEI ȘI SELECTAREA PROBLEMELOR PRINCIPALE

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Atitudini	
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își respectă angajamentele personale față de alții la timp.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă convingerea că situațiile dificile pot fi depășite.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Se simte confortabil cu diferite tipuri de persoane. Recunoaște situațiile ambigue.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Poate asculta în mod eficace, pentru a decoda sensurile cuvintelor și a descifra intențiile altei persoane.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Poate recunoaște când o persoană din jurul său are nevoie de ajutorul său. Exprimă compasiune, atunci când vede lucrurile rele care li se întâmplă altor persoane.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Poate schimba deciziile pe care le-a luat, în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar. Schimbă modul în care explică o idee, dacă situația cere acest lucru.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Poate lucra în mod eficace și respectuos cu alte persoane. Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care relațiile sociale sunt uneori codate în formele lingvistice folosite în conversații (de exemplu, în saluturi, forme de adresare, folosirea înjurăturilor etc.).

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice cauzele care generează problemele clasei;
- O2 – să deducă efectele problemelor clasei;
- O3 – să înțeleagă relația cauză-efect a problemelor;
- O4 – să manifeste interes pentru colaborare, în vederea soluționării problemelor clasei.

Resurse: Anexa 1, bilețele pe care elevii să poată scrie cauze și efecte (câte 10 bilețele pentru fiecare problemă).

STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: în grup, frontal.
- ▶ Metode și procedee didactice: discuția ghidată, jocul didactic.

CASETA CU INFORMAȚII:

Scopul acestor trei lecții este identificarea problemelor principale pe care elevii doresc să le abordeze și realizarea arborilor problemelor respective. Pe parcursul a trei lecții succesive, se vor realiza următoarele:

1. Va fi completată și finalizată lista de probleme.
2. Vor fi grupate problemele în categorii.
3. Vor fi identificate posibile relații de tip cauză-efect între problemele din listă.
4. Vor fi identificate problemele principale asupra cărora se va concentra planul de acțiuni al clasei.
5. Vor fi identificate și alte cauze și efecte ale problemelor principale identificate.

În urma acestui proces, vor rezulta arbori ai problemelor principale. Arborele problemelor este un instrument de analiză ce permite identificarea de modalități de acțiune eficiente prin care se pot obține schimbările dorite în raport cu situația actuală.

Orice problemă poate fi văzută ca un arbore în care problema o reprezintă trunchiul arborelui, cauzele problemei sunt rădăcinile, iar efectele problemei sunt ramurile. Având în vedere vârsta elevilor, se pot construi arbori ai problemelor cu un singur nivel de rădăcini și un singur nivel de ramuri, dar dacă profesorul consideră că este posibil, se pot avea în vedere și până la două niveluri de cauze (cauze directe ale problemei și cauze indirecte – cauze ale cauzelor directe), respectiv, două niveluri de efecte (efecte directe și efecte indirecte – efecte ale efectelor directe).

Este foarte important ca acest proces să fie realizat de elevi, nu de către profesor. Profesorul are rolul de a **ghida elevii prin întrebări, lăsându-i să decidă** ce și cum doresc să facă și susținându-i să verifice chiar ei dacă relațiile de tip cauză-efect sunt corect identificate.

Atât profesorul, cât și elevii trebuie să țină cont de faptul că procesul de lucru parcurs este o modalitate de organizare a gândirii, pentru a putea ulterior să fie planificate acțiuni adecvate, și că nu există o singură variantă de structurare. Deseori, aceeași situație poate fi văzută sub aspecte și din perspective diferite, iar profesorul sau un grup de elevi nu trebuie să-și impună asupra celorlalți

elevi modul propriu de a vedea problemele. În cazul în care există abordări divergente, se pot face analize alternative și decizia finală se va putea lua în etapele următoare.

La lecțiile următoare, arborii problemelor vor fi transformați în arbori ai soluțiilor, ce vor sta la baza planului de acțiuni al clasei.

LECȚIA 2

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul le reamintește elevilor problemele identificate la lecția precedentă, apoi deschide cutia, pentru a vedea dacă au fost incluse în ea și bilețele cu alte probleme. De asemenea, profesorul întreabă elevii dacă mai sunt și alte probleme, care nu au fost menționate până la momentul respectiv. (5 min.)
2. Profesorul invită elevii să facă împreună o analiză a tuturor problemelor identificate, pentru a vedea care este legătura dintre ele. Întâi, elevii sunt invitați să identifice care probleme sunt asemănătoare și pot fi grupate în aceeași categorie. (10 min.)
3. Apoi, elevii au sarcina de a identifica, în fiecare categorie, ce legătură există între problema respectivă și celelalte probleme. De exemplu, unele probleme ar putea fi cauze sau efecte ale altor probleme (se poate folosi modelul din Anexa 1, oferit elevilor în grupuri sau desenat pe tablă). Această activitate poate fi realizată în grupuri, fiecare grup lucrând cu o categorie de probleme și apoi prezentând rezultatele pentru toată lumea. Dacă numărul de probleme identificate este redus, activitatea se poate face cu toți elevii, împreună. Este important ca fiecare relație de cauzalitate identificată să fie argumentată și discutată. Dacă unii elevi au alte păreri, se evidențiază faptul că deseori putem avea perspective diferite și uneori pot fi valide mai multe variante. Dacă nu se ajunge la un consens, pot fi păstrate pentru etapele următoare mai multe variante de grupare și relaționare a problemelor. La finalul acestui proces, problemele vor fi grupate în categorii și în fiecare categorie vor fi evidențiate eventualele relații de tip cauză-efect. (20 min.)
4. Reflecția, la finalul lecției, poate fi ghidată de întrebări cum sunt cele de mai jos:
 - ▷ Cum s-a desfășurat procesul de lucru și de luare a deciziilor?
 - ▷ Ce ați descoperit nou și neașteptat în cadrul discuțiilor?
 - ▷ Cum ați reacționat când un coleg a spus ceva cu care nu ați fost de acord? (8 min.)
5. La final, profesorul anunță clasa că la lecția următoare vor fi alese câteva probleme principale, care vor fi analizate mai detaliat, și invită elevii să se gândească la probleme pe care le consideră importante, acordând prioritate problemelor cu poziție centrală în diferitele categorii identificate (care au și cauze, și efecte). (2 min.)

LECȚIILE 3-4

DEMERSUL DIDACTIC

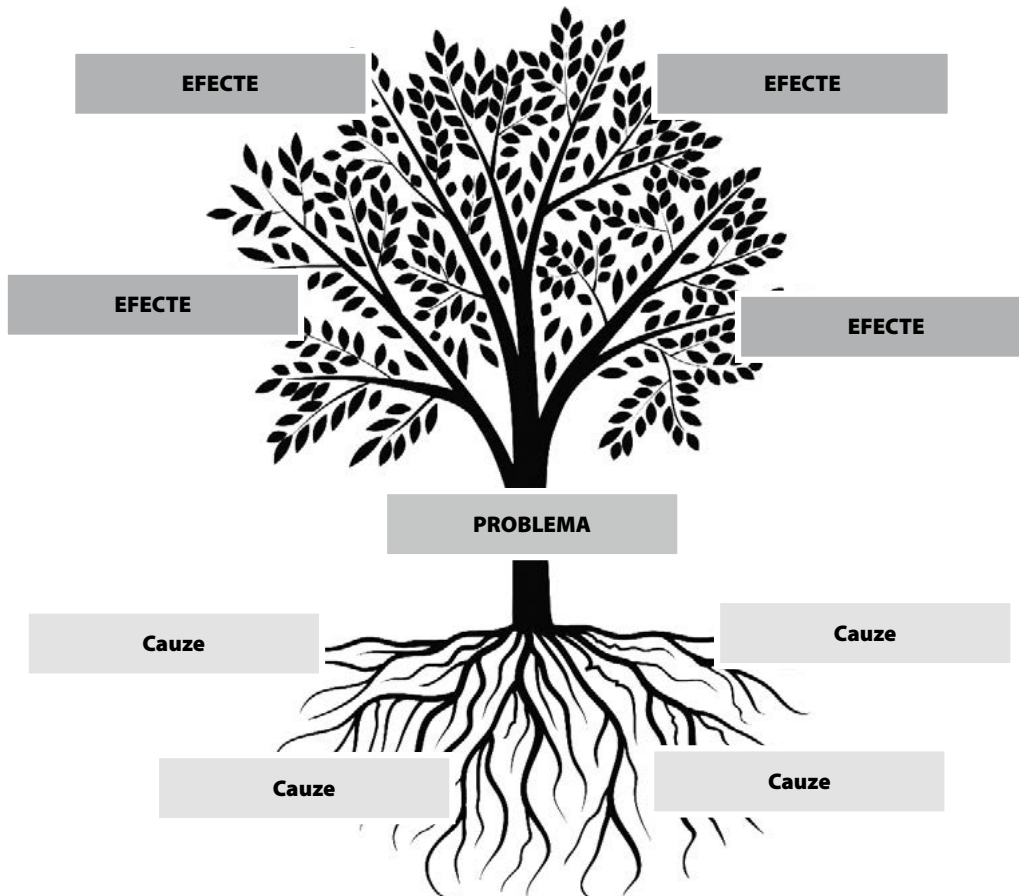
1. Profesorul reamintește succint ceea ce s-a discutat la lecția precedentă și le explică elevilor că dacă între anumite probleme există o relație de tip cauză-efect, este suficient să fie elucidată cauza și acest lucru va influența efectul. Profesorul explică conceptul de „arbore al problemei”, format din problemă (trunchi), cauzele acesteia (rădăcini) și efectele ei (ramuri). Poate fi dat un

exemplu de arbore al problemelor, pornind de la o problemă imaginară, pentru ca elevii să înțeleagă mecanismul de analiză a problemelor prin această metodă. (10–15 min.)

2. Elevii lucrează în grupuri, fiecare dintre acestea analizând câte un set de probleme cu legături de cauzalitate între ele, cu scopul de a realiza arborele problemei. Astfel, în fiecare grup de probleme se identifică problema centrală și se completează, după caz, cu cauze și efecte, pe lângă cele identificate deja. Profesorul încurajează elevii să se gândească serios la această analiză și să încerce să identifice cât mai multe posibile cauze și efecte ale problemelor, iar apoi, dintre cauzele și efectele fiecărui arbore, să le identifice pe cele prioritare, cu importanță deosebită. Dacă numărul problemelor pentru care trebuie realizați arborii este mai mare decât șase, unele grupuri pot realiza mai mulți arbori, iar dacă este mai mic de patru-cinci, în funcție de dimensiunea clasei, mai multe grupuri pot aborda aceeași problemă. (15 min.)
3. Fiecare grup prezintă analiza făcută. Arborele realizat de fiecare grup este afișat pe tablă sau pe un perete, constituit din foi pe care sunt scrise vizibil problema centrală, cauzele și efectele. Fiecare arbore este discutat cu întreaga clasă și se pot face completări, ajustări sau clarificări, în urma discuției. (40–45 min.) (O parte dintre grupuri vor prezenta la ora următoare.)
4. Profesorul le explică elevilor faptul că este foarte important ca întotdeauna când avem o problemă să încercăm să o privim din mai multe perspective, să înțelegem care sunt cauzele și efectele ei, dar și să identificăm relația dintre diferite probleme. Acest ultim aspect va fi abordat la lecția următoare. Profesorul adună toate bilețelele sau le încredințează unui elev/unei eleve până la lecția următoare. (5 min.)
5. În final, se va realiza o reflecție cu o structură asemănătoare cu cea de la finalul lecției 2. (10–15 min.)

ANEXA 1.

ARBORELE PROBLEMEI

LECȚIILE 5-7. DOCUMENTARE ȘI REALIZAREA ARBORILOR SOLUȚIILOR**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a nu rămâne un spectator, atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate. Exprimă angajamentul de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Dacă dorește să se schimbe, exprimă încrederea că poate să o facă.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Recunoaște situațiile ambigue.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica surse relevante de informații, pentru a realiza o sarcină de învățare. Folosește instrumente și tehnologii ale informației potrivite în mod eficace, pentru a descoperi noi informații. Dă dovadă de abilitatea de a căuta informații în mod independent.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect. Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Poate schimba deciziile pe care le-a luat, în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar. Schimbă modul în care explică o idee, dacă situația cere acest lucru.
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> Poate comunica cu părțile conflictuale în mod respectuos.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale informații.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să culeagă și să analizeze informații din mai multe surse;
- O2 – să identifice soluții pentru diferite cauze ale problemelor;
- O3 – să înțeleagă consecințele pe care le pot avea diferite soluții la probleme;
- O4 – să explice propriile opțiuni.

Resurse: bilețele, pe care elevii să poată scrie soluțiile și activitățile (câte 10 bilețele pentru fiecare problemă).

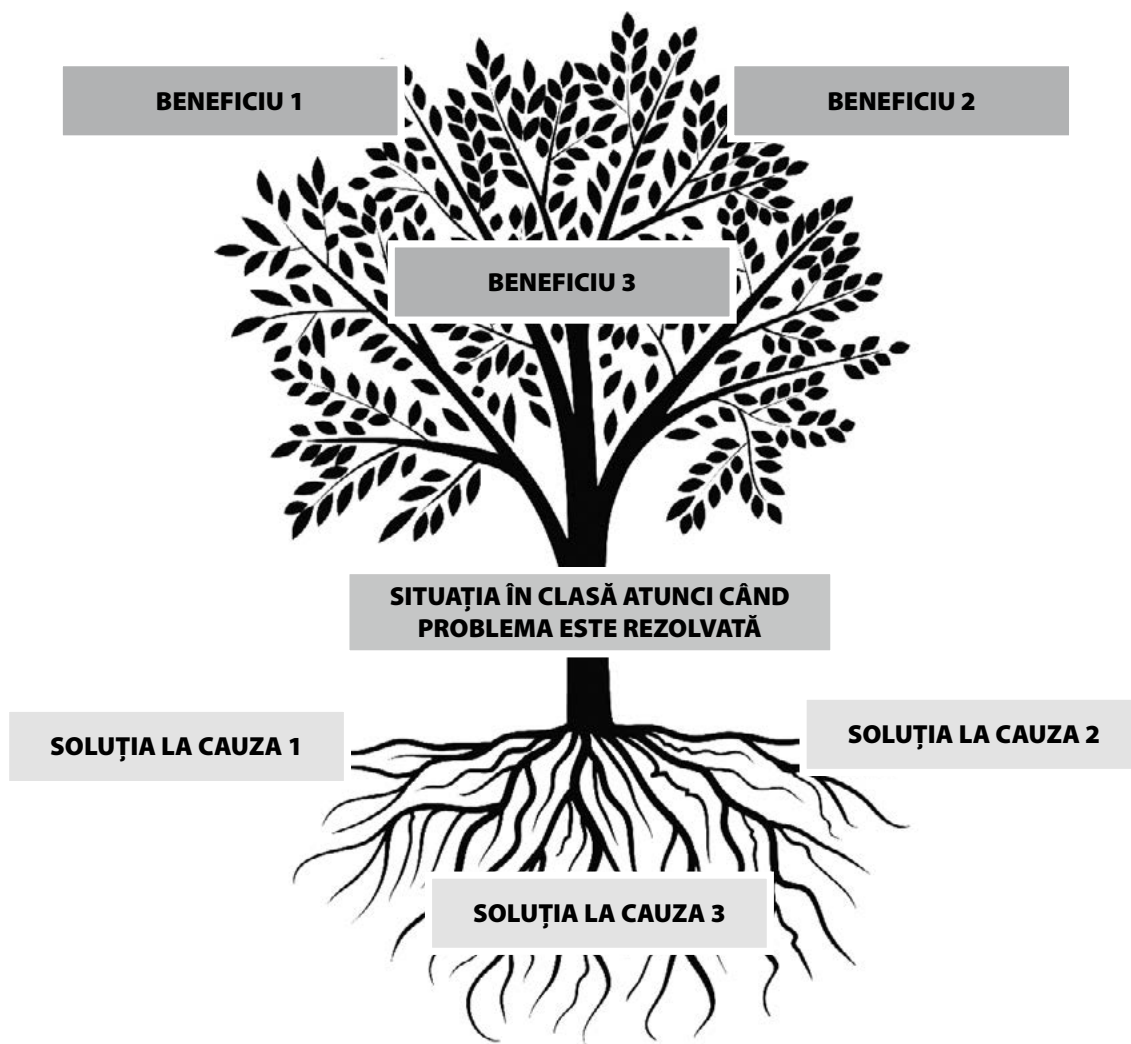
STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: în grup, frontal.
- ▶ Metode și procedee didactice: discuția ghidată.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul explică modul în care se pot transforma arborii problemelor în arbori ai soluțiilor. Astfel, cauzele ne pot indica ce avem de făcut, ce trebuie schimbat, în timp ce efectele problemei, reformulate pozitiv, devin rezultate obținute ca urmare a activităților realizate și ne permit să ne dăm seama ce anume trebuie să urmărim, pentru a ști dacă s-a rezolvat problema centrală. Se poate exemplifica tot, pornind de la un arbore al problemelor imaginar. Profesorul răspunde eventualelor întrebări ale elevilor și se asigură că aceștia au înțeles procesul. (10–15 min.)
2. Elevii lucrează în grupuri, pentru a începe realizarea arborilor soluțiilor, în mod similar cu modul în care au realizat arborii problemelor. (15 min.)
3. Fiecare grup discută ce tipuri de activități pot fi realizate conform cauzelor din arborii problemelor. În unele cazuri, activitatea necesară este evidentă sau simplu de identificat, în timp ce în alte cazuri, elevii pot să nu știe ce este de făcut sau pot exista diferite idei. Cauzele din aceste categorii sunt scrise pe o listă separată, pentru a le permite elevilor să se documenteze, pentru a găsi cele mai potrivite activități. (15 min.)
4. Această documentare se poate realiza individual sau în grupuri mici în afara orelor, de exemplu, căutând pe internet sau într-o bibliotecă, respectiv, întrebând persoane adulte, dar dacă se consideră posibil și util, se poate invita, la lecția următoare, o persoană cu specializarea corespunzătoare, pentru a le oferi elevilor informații și sugestii. (45 min.)
5. În baza informațiilor obținute, sunt realizați și prezentați arborii soluțiilor. (30 min.)
6. Se realizează o etapă de reflecție legată de procesul de elaborare a arborilor soluțiilor:
 - ▷ Cum ați procedat pentru a identifica informațiile necesare?
 - ▷ Ce părere aveți despre informațiile identificate? Au fost ele utile pentru a găsi cele mai bune soluții la probleme?
 - ▷ Cum ați decis care soluții sunt cele mai potrivite?
 - ▷ Cum v-a ajutat structura arborelui să înțelegeți care pot fi consecințele anumitor probleme?
 - ▷ Credeți că se poate aplica acest proces al arborelui problemelor și al arborelui soluțiilor și în alte situații, din afara clasei? (15 min.)

LECȚIA 8. ELABORAREA UNUI SUMAR DE ETAPE/PAȘI/REGULI PRIVIND SOLUȚIONAREA PROBLEMELOR CLASEI**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Susține că legile trebuie aplicate și îndeplinite întotdeauna în mod echitabil.
Atitudini	
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își respectă angajamentele personale față de alții la timp. Își respectă angajamentele față de alții în mod constant.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă convingerea că situațiile dificile pot fi depășite.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Folosește instrumente și tehnologii ale informației potrivite în mod eficace, pentru a descoperi noi informații.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect. Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Poate schimba deciziile pe care le-a luat, în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar. Schimbă modul în care explică o idee, dacă situația cere acest lucru.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Poate lucra în mod eficace și respectuos cu alte persoane. Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să propună etape concrete pentru soluționarea problemelor identificate;

O2 – să participe la procesul de luare a deciziilor cu referire la nevoile și problemele clasei;

O3 – să elaboreze un sumar de etape/pași/reguli de soluționare a problemelor clasei.

DEMERSUL DIDACTIC

1. În baza unei discuții generale cu întreaga clasă, se stabilește structura sumarului de etape/pași/reguli de soluționare a problemelor clasei. Acesta va include, pe lângă lista de cauze-efecte identificate în *arborii problemelor* (în baza reformulării pozitive a efectelor din arborele problemelor), atribuții și responsabilități ale elevilor privind fiecare etapă/pas/regulă, ale altor persoane/organizații/instituții responsabile. (15–20 min.)
2. Se definesc etapele/pașii/regulile concrete ale sumarului, fie într-o discuție generală cu toată clasa, fie mai întâi în grupuri și apoi la nivelul clasei. (20 min.)
3. Lecția se încheie cu o reflecție asupra modului de lucru și a produsului realizat. (5–10 min.)

LECȚIILE 9–10. ORGANIZAREA UNUI EVENIMENT DE PREZENTARE

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă interes pentru a lucra împreună cu alte persoane, provenind din medii culturale diferite. Îi place să aibă discuții cu oameni ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului. Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a nu rămâne un spectator, atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate. Exprimă angajamentul de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își respectă angajamentele personale față de alții la timp. Își respectă angajamentele față de alții în mod constant.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă convingerea că situațiile dificile pot fi depășite. Dacă dorește să se schimbe, exprimă încrederea că poate să o facă.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Folosește instrumente și tehnologii ale informației potrivite în mod eficace, pentru a descoperi noi informații. Dă dovadă de abilitatea de a căuta informații în mod independent.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect. Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care sunt spuse. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse. Poate asculta în mod eficace, pentru a decoda sensurile cuvintelor și a descifra intențiile altei persoane.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Poate schimba deciziile pe care le-a luat, în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar. Schimbă modul în care explică o idee, dacă situația cere acest lucru.

Competențe specifice	Descriptori
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> • Își poate transmite mesajul către ceilalți. • Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> • Poate lucra în mod eficace și respectuos cu alte persoane. • Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să producă aspectele de conținut ale unei prezentări;
- O2 – să organizeze aspectele logistice ale unui eveniment de prezentare;
- O3 – să prezinte o comunicare cu referire la o anumită problemă;
- O4 – să colaboreze cu alți colegi, pentru organizarea unui eveniment de grup.

CASETA CU INFORMAȚII:

După ce elevii au finalizat *sumarul de etape/pași/reguli de soluționare a problemelor clasei*, urmează realizarea unei prezentări publice. La acest eveniment, vor fi invitați părinții elevilor, profesori și elevi din alte clase. Acest pas se realizează pe parcursul a două lecții. La prima lecție, se planifică organizarea prezentării și se realizează o simulare a acesteia, iar în cea de-a doua lecție, se realizează prezentarea propriu-zisă. La fel ca și la celelalte etape ale învățării bazată pe proiect, rolul profesorului este minim, elevii fiind cei care decid cum se organizează, cum se pregătesc. Este important ca profesorul să încurajeze elevii în acest proces, să-i ajute să-și dezvolte încrederea în sine și să le ofere sfaturi doar atunci când aceștia au nevoie, fără a-și impune punctul de vedere.

LECȚIA 9

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul discută cu elevii despre modul în care va fi realizată prezentarea și se asigură că fiecare elev/elevă are un rol în organizarea prezentării, conform sugestiilor din Anexa 1 de la lecția 10. Repartizarea acestor responsabilități se realizează în mod democratic. Este important ca fiecare elev/elevă să se simtă confortabil cu rolul care i-a revenit și să înțeleagă responsabilitatea pe care o are pentru succesul întregii prezentări. (15 min.)
2. Se realizează o simulare a prezentării în fața clasei, pentru ca fiecare elev/elevă să știe când îi vine rândul să prezinte și ce are de spus. Prezentarea se va centra pe problemele identificate, soluțiile propuse și *sumarul de etape/pași/reguli de soluționare a problemelor clasei*, precum și pe modul în care au lucrat elevii. Profesorul le explică elevilor că este important ca prezentarea să fie coerentă, clară și interesantă. (20 min.)

3. Profesorul se asigură că toată lumea știe exact ce are de făcut până la prezentare și în timpul acesteia. (10 min.)

LECȚIA 10

DEMERSUL DIDACTIC

1. Desfășurarea prezentării. În acest moment, rolul profesorului este minim. Elevii sunt cei care se ocupă de buna desfășurare a evenimentului atât „în fața scenei”, cât și „în spatele scenei”. Prezentarea se realizează conform instrucțiunilor din Anexa 1 și conform simulării realizate la lecția precedentă.
2. Profesorul le transmite elevilor un mesaj de încurajare înainte de începerea evenimentului și un mesaj de felicitare după încheierea lui (în public sau în privat).

ANEXA 1

ORGANIZAREA PREZENTĂRII

Fiecare elev din clasă va avea un rol în organizarea prezentării. Identificați ce elemente sunt necesare pentru o bună organizare, planificați când să se desfășoare acestea și stabiliți care elevi vor fi responsabili de fiecare aspect. De exemplu:

1. stabilirea datei, orei și locului (poate fi sala de clasă, sala de festivități sau sala de sport a școlii, o altă sală disponibilă). Poate fi necesară obținerea aprobării pentru utilizarea sălii;
2. stabilirea listei de invitați;
3. formularea invitației;
4. transmiterea invitațiilor și confirmarea participării invitaților;
5. pregătirea sălii (locul unde vor sta invitații, instalarea și testarea echipamentului de proiecție, dacă prezentarea este electronică etc.);
6. așteptarea invitaților la intrare și conducerea lor în sală;
7. salutul de bun venit adresat participanților;
8. moderarea discuției ce urmează după prezentare;
9. realizarea de fotografii.

Unul sau mai mulți elevi pot primi sarcina de a nota ideile importante și de a scrie apoi un articol despre eveniment pentru blogul clasei sau pentru revista școlii. Dacă toți participanții sunt de acord, puteți realiza și o înregistrare audio sau video a prezentării.

DESFĂȘURAREA PREZENTĂRII

1. Deschiderea evenimentului

Salutul de bun venit și prezentarea invitaților.

Precizarea etapelor și a duratei prevăzute – explicați succint că evenimentul va consta în prezentarea proiectului clasei, iar după finalizarea prezentării, invitații vor avea ocazia să adreseze întrebări.

2. Prezentarea orală a portofoliului

Reprezentanții desemnați prezintă problemele identificate, soluțiile propuse și *sumarul de etape/pași/reguli de soluționare a problemelor clasei*, precum și modul în care au lucrat elevii.

3. Discuții cu invitații

Moderatorul invită participanții să reacționeze la conținutul prezentării:

- ▷ să ceară clarificări;
- ▷ să solicite exemple;
- ▷ să-și exprime punctele de vedere.

4. Încheierea evenimentului

Elevii le mulțumesc tuturor pentru participare.

LECȚIA 11. REFLECȚIE**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă părerea că toți cetățenii trebuie tratați în mod egal și imparțial în fața legii. Susține că legile trebuie aplicate și îndeplinite întotdeauna în mod echitabil. Exprimă părerea că toate persoanele și instituțiile trebuie să se supună și să răspundă în fața legii.
Atitudini	
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Interacționează pozitiv, fără a avea certitudinea a ceea ce crede și simte celălalt. Se simte confortabil cu diferite tipuri de persoane. Recunoaște situațiile ambigue.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Poate recunoaște când o persoană din jurul său are nevoie de ajutorul său.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Poate schimba deciziile pe care le-a luat, în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar. Schimbă modul în care explică o idee, dacă situația cere acest lucru.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care ceilalți îl/o percep.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea. Poate explica felul în care relațiile sociale sunt uneori codate în formele lingvistice folosite în conversații (de exemplu, în saluturi, forme de adresare, folosirea înjurăturilor etc.).

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să înțeleagă importanța implicării în găsirea de soluții la problemele comune;

- O2 – să analizeze propriile cunoștințe, abilități, atitudini;
- O3 – să ofere și să primească feedback constructiv;
- O4 – să-și planifice propriile acțiuni de dezvoltare a descriptorilor de competență.

Resurse: Anexa 1.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: în perechi, frontal.
- Metode și procedee didactice: discuția ghidată.

CASETA CU INFORMAȚII:

Etape de reflectare asupra experienței de învățare are în vedere conștientizarea competențelor dobândite.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul implică elevii într-un proces de reflecție organizat în două etape. În prima etapă, profesorul invită elevii să-și reamintească pașii parcurși și să discute despre elemente concrete, în baza întrebărilor:
 - ▷ Cum ați identificat problemele de pe lista inițială?
 - ▷ Cum ați selectat cele mai importante probleme ale clasei?
 - ▷ Ce surse de informații ați consultat?
 - ▷ Cum ați colaborat cu colegii în analiza diferitor soluții?
 - ▷ Cum ați selectat soluțiile?
 - ▷ Cum ați realizat sumarul etapelor/pașilor/regulilor de soluționare a problemelor?
 - ▷ Cum ați pregătit și organizat prezentarea publică? (10 min.)
2. Apoi, profesorul le oferă elevilor posibilitatea de a reflecta la emoțiile și părerile lor referitoare la:
 - ▷ Procesul – Cum v-ați simțit pe parcursul procesului:
 - Ce v-a surprins?
 - Ce a fost neclar?
 - Ce v-a plăcut să faceți?
 - Ce nu v-a plăcut să faceți?
 - Ce ați vrea să faceți diferit într-un proiect asemănător?
 - ▷ Rezultatele – Ce părere aveți despre rezultatele obținute:
 - Despre soluțiile identificate și despre sumar?
 - Despre prezentarea proiectului vostru? (10 min.)
3. În continuare, profesorul le propune elevilor să lucreze în perechi, pentru a reflecta asupra competențelor dezvoltate. În fiecare pereche, elevii se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de conținut, comportamente

Unitatea de învățare: Comportamentul social

LECȚIA 1. REGULI DE COMPORTAMENT SOCIAL (1)

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele. Susține că trebuie să promovăm comunicarea și dialogul între oamenii provenind din medii culturale diferite.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului. Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a nu rămâne un spectator, atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate. Exprimă angajamentul de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Dacă dorește să se schimbe, exprimă încrederea că poate să o facă.
Toleranța la ambiguitate	<ul style="list-style-type: none"> Interacționează pozitiv, fără a avea certitudinea a ceea ce crede și simte celălalt.
Abilități	
Abilități de gândire critică și analitică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care sunt spuse. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse.

Competențe specifice	Descriptori
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> • Își poate transmite mesajul către ceilalți. • Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> • Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea. • Poate explica felul în care relațiile sociale sunt uneori codate în formele lingvistice folosite în conversații (de exemplu, în saluturi, forme de adresare, folosirea înjurăturilor etc.).

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să explice importanța regulilor în societate;
- O2 – să enumere principalele reguli de conviețuire;
- O3 – să aprecieze importanța regulilor în societate.

STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în grup.
- ▶ Metode și procedee didactice: discuția ghidată, predarea complementară.

CASETA CU INFORMAȚII:

În cadrul acestei lecții, elevii vor face cunoștință cu unele reguli de comportament în societate. Probabil, cele mai multe dintre ele le sunt cunoscute, dar nu toate sunt aplicate. La prima lecție, accentul cade pe oferirea informației cu privire la regulile de comportament în societate. Lista cu reguli propusă poate fi extinsă ori redusă. Este important ca elevii să înțeleagă că unele reguli se schimbă în timp și diferă de la o țară la alta, de la o cultură la alta.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Cu un minut înaintea începerii lecției, până la sunet, profesorul va ieși din sala de clasă și va intra ceva mai târziu de sunet, fără a se saluta cu elevii. Profesorul va începe lecția prin a întreba cum se simt elevii. Ulterior, va reveni asupra momentului intrării lui în sala de clasă și va întreba dacă au observat ceva neobișnuit în comportamentul lui. Elevii ar fi trebuit să observe faptul că la începutul lecției profesorul nu i-a salutat. Urmează o discuție asupra importanței salutului.
 - ▷ De ce se salută oamenii?
 - ▷ Ce impresii lasă oamenii care salută/nu salută?
 - ▷ Cum ne simțim noi atunci când cineva ne salută/nu ne salută? (5 min.)

2. Elevii vor fi repartizați în grupuri a câte patru-cinci și vor primi câte o fișă de lucru (Anexa 1). Sarcina lor va fi să studieze regulile și să le grupeze după anumite criterii (de exemplu, reguli de comportament în transportul public, la teatru, pe stradă, în ospetie etc.). Elevii vor decupa fiecare regulă și o vor plasa la categoria cea mai indicată, în viziunea lor. Apoi, grupurile anunță rezultatele. Fiecare grup va prezenta câte o categorie; dacă celelalte grupuri au plasat unele reguli în alte categorii, pot comenta această alegere. (20 min.)
3. Elevii sunt invitați să se gândească și la alte reguli de comportament, pe care le consideră importante și care nu au fost menționate în lista respectivă. Aceste reguli pot fi înaintate în funcție de categoriile care au fost definite deja sau chiar pot fi sugerate noi categorii. (10 min.).
4. Urmează o discuție despre importanța respectării normelor de conduită.
 - ▷ Ce ați aflat nou în cadrul acestei activități? Faceți ceva până acum care contravine normelor etice? Dacă da, intenționați să schimbați acest comportament? De ce?
 - ▷ De ce considerați că sunt necesare normele de comportament în societate?
 - ▷ Credeți că normele se schimbă de-a lungul istoriei? Cunoașteți reguli din prezent care în trecut nu existau? Dar invers?
 - ▷ Credeți că unele norme sunt diferite de la o țară la alta?
 - ▷ Credeți că există unele norme care pot avantaja sau dezavantaja anumite grupuri din societate (de exemplu, femei, bărbați)?
 - ▷ Există unele norme de comportament pe care le considerați nepotrivite sau care v-ați dori să nu existe? Care sunt acestea?
 - ▷ Cum ar arăta viața noastră, dacă am trăi într-o societate în care nu exista reguli? V-ar plăcea să faceți parte dintr-o astfel de societate? (10 min.)

EXTINDERE:

Exersați respectarea regulilor de comportament.

ANEXA 1

1. Întotdeauna, vom ține ușa deschisă pentru o persoană care intră în sala de clasă sau în altă încăpere, mai ales dacă aceasta are mâinile ocupate.
2. Așteptăm rândul pentru a vorbi. Nu întrerupem conversația decât dacă este o urgență, iar dacă este o urgență, întrerupem întotdeauna discuția cu „vă rog să mă iertați că vă întrerup...”.
3. Dacă s-a întâmplat să distrugem ceva din greșală sau să spargem vreun obiect, îi spunem imediat gazdei și cerem scuze, nu dăm vina pe altcineva și nu ascundem cele întâmplate.
4. Cerem permisiune, atunci când vrem să vedem sau să atingem un lucru aflat în casa în care ne aflăm, nu deschidem un sertar sau un dulap decât dacă gazda ne spune să facem acest lucru.
5. Mesajele transmise online trebuie să fie politicoase. Nu se trimit poze indecente cu propria persoană sau cu altcineva.
6. Nu poreclim și nu facem haz de numele persoanelor, chiar dacă ni se pare foarte „distractiv”.
7. Nu aruncăm gunoiul pe stradă, decât în coșurile special amenajate.
8. Atunci când cerem ceva, spunem întotdeauna „te rog”, iar când primim ceva, spunem „mulțumesc”.
9. Atunci când lovim pe cineva din greșală sau blocăm accesul cuiva, cerem scuze.
10. Ducem mână la gură când tușim sau strănutăm și nu băgăm niciodată degetul în nas, când ne aflăm în public.
11. Batem la orice ușă închisă și așteptăm răspunsul, înainte de a intra.
12. Oferim locul într-un mijloc de transport în comun unui bătrân, unei femei gravide sau unei persoane infirme.
13. Nu începem să mâncăm înainte ca toată lumea să se așeze la masa.
14. La intrarea în mijloacele de transport în comun, întâi sunt lăsați să iasă afară cei care coboară, după care vor intra ceilalți pasageri.
15. Când salutăm, privim persoana în ochi și zâmbim, nu salutăm o persoană stând cu spatele la ea sau privind spre cer sau pământ.
16. Cel care primește un dar îl va deschide în fața musafirului și nu-i va strica bucuria, protestând că este prea scump, că nu era cazul sau, mai și rău, că nu-i place, nu-i trebuie, nu-l poate accepta.
17. Atunci când sunăm la telefon, întâi ne prezentăm, abia apoi spunem motivul pentru care am sunat.
18. La masă, nu vorbim cu gura plină, nu plescăim și nu sorbim supa.
19. Nu aruncăm nimic pe jos și ținem asupra noastră gunoiul, până când coborâm din mijlocul de transport în comun, pentru a-l arunca la un coș de gunoi.
20. Când ne întâlnim cu cineva pe stradă, nu vom rămâne în mijlocul străzii sau trotuarului, blocând accesul altor persoane.
21. Când strănutăm, tușim sau căscăm, se pune întotdeauna mâna la gură, indiferent de distanța sau de relația pe care o avem cu o persoană. Este indicat să avem permanent la noi șervețele.
22. În cazul în care avem oaspeți, salutăm politicos, comunicăm respectuos cu invitații, mulțumim, dacă am primit ceva în dar.
23. În autobuz sau în alt mijloc de transport în comun, vorbim cu alte persoane sau la telefon pe un ton mai scăzut, să nu-i deranjăm pe cei din jur.
24. Întotdeauna cel care merge îl salută pe cel care stă pe loc, iar cel care se află într-o mașină, pe cel care este pieton, dar întotdeauna nu trebuie să ne sfim să salutăm primii, chiar dacă regula

cere să fim salutați. A saluta este o dovadă de politețe. A aștepta să fii salutat este o dovadă de impolitețe.

25. La teatru, operă sau cinema, setăm telefonul pe modul silențios sau îl închidem și nu îl folosim deloc, pentru a nu deranja ceilalți spectatori prin sunet sau lumină.

LECȚIA 2. REGULI DE COMPORTAMENT SOCIAL (2)**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului. Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Toleranța la ambiguitate	<ul style="list-style-type: none"> Interacționează pozitiv, fără a avea certitudinea a ceea ce crede și simte celălalt.
Abilități	
Abilități de gândire critică și analitică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care sunt spuse. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Poate recunoaște când o persoană din jurul său are nevoie de ajutorul său. Exprimă compasiune, când vede lucrurile rele care li se întâmplă altor persoane.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Abilități de aplanare a conflictelor	<ul style="list-style-type: none"> Poate comunica cu părțile conflictuale în mod respectuos. Dă dovadă că are abilitatea de a genera soluții practice la conflicte.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea. Poate explica felul în care relațiile sociale sunt uneori codate în formele lingvistice folosite în conversații (de exemplu, în saluturi, forme de adresare, folosirea înjurăturilor etc.).

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să identifice comportamente sociale dezirabile;
- O2 – să înțeleagă importanța regulilor de politețe;
- O3 – să identifice cazuri concrete de comportamente politicoase/nepoliticoase.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în grup.
- Metode și procedee didactice: jocul de rol, studiul de caz, discuția ghidată.

CASETA CU INFORMAȚII:

În cadrul celei de-a doua lecții, elevii vor continua să studieze și să însușească normele etice din societate. Acum însă, accentul cade pe exersarea acestor reguli. Chiar dacă elevii vor spune unele idei care contravin normelor etice, profesorul nu va indica ce și cum trebuie făcut. Aceste reguli totuși sunt opționale, deci nu sunt bătute în cuie. Cel mai important este ca elevii să înțeleagă că trebuie să-și asume consecințele nerespectării lor.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul roagă elevii să se gândească la anumite persoane reale pe care le cunosc sau pe care le văd la televizor sau online, sau la personaje din cărți, filme sau desene animate, care se comportă politicos și care ar putea fi date ca exemple de persoane cu un comportament social demn de urmat. Inițial, elevii se gândesc individual, apoi discută în grupuri de câte patru, fiecare prezintă persoana sau personajele la care s-a gândit și explică de ce comportamentul acelei persoane/acelui personaj este exemplar. (15 min.)
2. După discuțiile în grupuri, profesorul organizează o discuție cu întreaga clasă, în baza întrebărilor:
 - ▷ A fost ușor sau dificil să identificați o persoană/un personaj care are un comportament social exemplar?
 - ▷ Care sunt calitățile persoanelor/personajelor identificate?
 - ▷ Ce anume vă place la comportamentul acestor persoane/personaje?
 - ▷ Considerați că și voi vă comportați așa? Dacă nu, ce schimbări ar trebui să faceți, pentru a vă comporta așa? (10 min.)
3. Pornind de la câteva situații propuse de profesor, elevii vor trebui să elaboreze, în grupuri de câte patru-cinci elevi, un dialog/o desfășurare a cazului (Anexa 1), din patru-cinci replici, prin prisma normelor etice. (10 min.)
4. Profesorul organizează o reflecție finală, pornind de la următoarele întrebări:
 - ▷ Cum v-ați simțit pe parcursul acestei simulări?

- ▷ În viața de zi cu zi, vi se pare uneori dificil să respectați normele etice? În ce situații?
- ▷ Sunt situații în care știți exact ceea ce ar trebui să faceți pentru a vă comporta conform normelor etice și totuși alegeți să nu vă comportați așa?
- ▷ Credeți că există reguli de comportament care nu sunt corecte? Care sunt acestea?
- ▷ Considerați că oamenii din anturajul vostru (colegii, familia, prietenii, profesorii) respectă normele de comportament? Dacă nu le respectă, cum ați putea să-i încurajați să facă acest lucru? (10 min.)

EXTINDERE:

Exersați cu fiecare ocazie respectarea normelor etice.

ANEXA 1

1. Din cauză că nu ai pus deșteptătorul să sune, ai dormit mai mult și ai întârziat la lecții.
2. Ai plecat la dirigintă să-i spui din ce cauză ai absentat ieri. Diriginta vorbește cu directoarea.
3. Ai adormit în maxi-taxi pe unul din ultimele scaune și te-ai trezit după stația la care trebuia să cobori. Riști să mai mergi câțiva km pe jos.
4. Fiind în ospetie, ai spart din neatenție un pahar.
5. Nu ți-ai făcut temele pentru acasă.
6. Aproape că întârzii la ore, iar o bătrânică te roagă să o ajuți să ducă o geantă până la etajul trei al blocului alăturat.

LECȚIA 3. COMPORAMENT SOCIAL ȘI ANTISOCIAL: MANIFESTARE ȘI IMPACT**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea diversității culturale	<ul style="list-style-type: none"> Promovează ideea că întotdeauna trebuie să ne străduim să dezvoltăm o înțelegere reciprocă și un dialog semnificativ între persoane și grupuri care sunt percepute ca „diferite” unele de altele. Susține că trebuie să promovăm comunicarea și dialogul între oamenii provenind din medii culturale diferite.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului. Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a nu rămâne un spectator, atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate. Exprimă angajamentul de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Dacă dorește să se schimbe, exprimă încrederea că poate să o facă.
Toleranța la ambiguitate	<ul style="list-style-type: none"> Interacționează pozitiv, fără a avea certitudinea a ceea ce crede și simte celălalt.
Abilități	
Abilități de gândire critică și analitică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care sunt spuse. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Poate recunoaște când o persoană din jurul său are nevoie de ajutorul său. Exprimă compasiune, când vede lucrurile rele care li se întâmplă altor persoane.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.

Competențe specifice	Descriptori
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care tonul vocii, contactul vizual și limbajul corporal pot ajuta comunicarea. Poate explica felul în care relațiile sociale sunt uneori codate în formele lingvistice folosite în conversații (de exemplu, în saluturi, forme de adresare, folosirea înjurăturilor etc.).

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să compare manifestările comportamentale de tip social și antisocial, în baza criteriilor stabilite;
- O2 – să demonstreze abilități de gestionare constructivă a situațiilor de comportament antisocial în diverse contexte;
- O3 – să evalueze impactul propriului comportament asupra celorlalți.

STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal, în perechi, în grup.
- ▶ Metode și procedee didactice: studiul de caz, discuția ghidată, organizatori grafici.

CASETA CU INFORMAȚII:

Această lecție este o continuare a celor două precedente și se concentrează pe impactul comportamentului social și antisocial asupra altor persoane, asupra comunității și asupra propriei persoane. Dacă elevii vor înțelege care este impactul comportamentului lor asupra propriei persoane și asupra celorlalți, își vor dezvolta empatia și vor înțelege mai bine de ce există anumite norme și că ele trebuie respectate nu doar pentru că cineva a decis care sunt ele, ci pentru că ele ajută la buna conviețuire între oameni.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul informează elevii că în cadrul acestei lecții vor analiza diferite comportamente, pentru a putea deduce motivele și consecințele lor. Elevii lucrează în grupuri de patru-cinci persoane și au sarcina de a discuta o listă de comportamente, cum ar fi, de exemplu:
 - ▷ Cineva a furat o poșetă.
 - ▷ Cineva a văzut când unei persoane i-a căzut o mănăușă din buzunar și a mers după ea, să i-o dea.
 - ▷ Un elev nu este lăsat de colegii lui să se joace cu ei în timpul pauzei.

- ▷ O elevă vede că un coleg a căzut și s-a lovit și merge să-l ajute.
- ▷ O elevă vede că un coleg a căzut și s-a lovit și râde de el.

Sarcina elevilor este să analizeze fiecare comportament din trei perspective:

- ▷ Care este motivul pentru care persoana respectivă s-a comportat așa?
 - ▷ Care au fost consecințele acestui comportament asupra celeilalte persoane? Cum s-a simțit și ce a gândit ea?
 - ▷ Ce credeți că au făcut ceilalți din jur? De ce? (15 min.)
2. Grupurile prezintă rezumatul discuțiilor. Primul grup prezintă ceea ce a discutat despre primul comportament, iar celelalte grupuri completează sau exprimă păreri diferite, dacă este cazul; al doilea grup prezintă al doilea comportament, iar celelalte grupuri completează sau exprimă păreri diferite, dacă este cazul ș.a.m.d. (15 min.)
3. Profesorul ghidează o discuție de reflecție în baza următoarelor întrebări:
- ▷ Cum a fost pentru voi să încercați să vă imaginați ce au gândit/simțit aceste persoane?
 - ▷ A fost ușor/dificil să vă „puneți în pielea lor”?
 - ▷ Gândindu-ne la aceste situații, putem să generalizăm care ar fi sentimentele principale pe care le are o persoană care este ținta unui comportament negativ? Dar persoana care este ținta unui comportament pozitiv?
 - ▷ Din ce motive oamenii se comportă urât unii cu alții?
 - ▷ Care sunt motivele pentru care oamenii se comportă frumos unii cu alții? (Pentru a răspunde la aceste două întrebări, elevii pot să scrie individual, pe foi de post-it, idei de motive pentru care oamenii se comportă negativ/pozitiv și să le lipească pe tablă sau să exprime ideile oral și cineva să le noteze pe tablă.)
 - ▷ Ce am putea face, fiecare dintre noi, pentru ca numărul de comportamente pozitive să crească și numărul de comportamente negative să scadă în școala/comunitatea/societatea noastră? (Lista ideilor se poate nota pe tablă sau pe o foaie, apoi se poate tehnoredacta și afișa în sala de clasă.) (15 min.)

LECȚIILE 4-5. INFORMAȚII VERIDICE ȘI INFORMAȚII FALSE

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Dacă dorește să se schimbe, exprimă încrederea că poate să o facă.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Poate identifica surse relevante de informații, pentru a realiza o sarcină de învățare. Folosește instrumente și tehnologii ale informației potrivite în mod eficace, pentru a descoperi noi informații.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Poate schimba deciziile pe care le-a luat, în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar. Schimbă modul în care explică o idee, dacă situația cere acest lucru.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica felul în care relațiile sociale sunt uneori codate în formele lingvistice folosite în conversații (de exemplu, în saluturi, forme de adresare, folosirea înjurăturilor etc.).
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să înțeleagă ce este mass-media și ce efecte are asupra oamenilor;
- O2 – să conștientizeze impactul dezinformării prin mass-media;
- O3 – să cunoască metode de a discerne informațiile și de verificare a textelor și imaginilor din materialele jurnalistice.

STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: frontal, în perechi și în grup.
- ▶ Metode și procedee didactice: discuția în grup, brainstorming, analiza de text și imagini, reflecția individuală.

Materiale necesare: imagini din ziare, markere, coli de hârtie (sau tablă).

Surse utilizate: <https://educatia.mediacritica.md/ro/2018/10/16/manual-educatie-pentru-media-clasele-a-vii-a-a-viii-a/>.

CASETA CU INFORMAȚII:

Aceste lecții își propun să contribuie la inițierea elevilor în formarea culturii media, oferindu-le unele instrumente necesare pentru a discerne între informare și dezinformare. Activitățile propuse vin să contribuie la dobândirea abilităților de analiză și evaluare a informațiilor.

Elevii de azi – cetățenii de mâine – conștientizează mai bine potențialul de manipulare al mass-mediei doar transformând procesul de consumare a mesajelor mediatice într-o activitate critică și activă. Este necesar ca elevii să-și pună întrebări frecvente față de materialele media pe care le consumă, pentru a nu se lăsa manipulați.

LECȚIA 4

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul informează elevii că în cadrul acestei lecții vor discuta despre mass-media. În prima parte a lecției, elevii lucrează în cinci grupuri. Fiecare grup are sarcina de a răspunde la una din următoarele întrebări (răspunsul nu trebuie să fie unul academic, ci să reflecte ce cred și ce gândesc elevii în momentul respectiv):

- ▷ Ce este mass-media?
- ▷ Care sunt rolurile mass-mediei?
- ▷ Care sunt mijloacele de comunicare în masă?
- ▷ Care sunt efectele pozitive pe care mass-media poate să le aibă asupra oamenilor?
- ▷ Care sunt efectele negative pe care mass-media poate să le aibă asupra oamenilor?

Elevii vor avea 10 minute să discute în grup și cinci minute să prezinte succint rezultatul discuțiilor (câte un minut pentru fiecare grup).

2. Profesorul invită un elev/o elevă să scrie pe tablă lista cu ideile propuse de grupurile care au discutat despre efectele pozitive, respectiv, efectele negative ale mass-mediei. Apoi, invită toată clasa să mai propună idei, pentru a completa lista. Profesorul informează elevii că în continuarea acestei lecții și la lecțiile următoare vor discuta despre cum se pot evita efectele negative și potența cele pozitive. (5 min.)

3. Profesorul organizează jocul „Urechea leneșă”. Un elev/o elevă sau profesorul citește o știre sau o informație, pe care elevii o transmit de la unul la altul, șoptind la ureche. Ultimul elev spune în voce informația care a ajuns la el. Elevii vor observa că informația a ajuns complet sau parțial denaturată.

- ▷ Ce s-a întâmplat pe parcursul jocului?
- ▷ Din ce cauză mesajul a ajuns distorsionat?
- ▷ Ce a influențat această distorsionare?
- ▷ Noi putem influența ca toți să perceapă informația la fel?

- ▷ Care sunt riscurile, atunci când o informație este transmisă incorect sau parțial?
 - ▷ Credeți că acest lucru se poate întâmpla în sursele media? (10 min.)
4. Profesorul propune pentru discuție o știre selectată din mass-media care are conținut dubios, tendențios. (Oferim, de exemplu, articolul din Anexa 1, însă profesorii pot alege orice articol pe care îl consideră potrivit și relevant pentru grupul de elevi cu care lucrează.) Elevii lucrează în grupuri de patru-cinci persoane, pentru a analiza știrea, în baza următoarelor întrebări, apoi fiecare grup prezintă succint rezultatele discuției.
- ▷ Sunt prezentate clar sursele de informare?
 - ▷ Sunt prezentate informații de la cât mai multe persoane, care ar putea oferi date relevante?
 - ▷ Se oferă informații despre context, astfel încât să se poată înțelege evenimentul prezentat în articol?
 - ▷ Titlul este scris în mod senzaționalist, pentru a atrage atenția nejustificat?
 - ▷ Evenimentul prezentat este cu adevărat o știre sau e scris doar ca să atragă atenția ori simpatia publicului? (10 min.)

ANEXA 1

— O FETIȚĂ DE CLASA I DE LA UN LICEU DIN CAPITALĂ AR FI FOST RĂPITĂ

„O fetiță de șapte ani ar fi fost răpită de la un liceu de la Poșta Veche, după care a fost găsită pe strada Malina Mică din cartierul Telecentru. Totul a avut loc la 16 mai.

Potrivit informațiilor, eleva de clasa I a fost luată de la liceul „George Călinescu” de o femeie necunoscută, aceasta după ce suspecta i-ar fi promis că o va servi cu o înghețată.

Potrivit oamenilor legii, micuța a fost găsită după câteva ore de o trecătoare, care a și anunțat oamenii legii.

Forțele de ordine au anunțat părinții fetei. Copila a fost interogată, însă nu a spus clar toate circumstanțele. Mai mult, după ce a luat-o de la școală, suspecta i-ar fi furat telefonul mobil, pe care îl avea fetița de șapte ani.

Anchetatorii cercetează cazul.”

(Sursa: Medianews.md, 20 mai 2018)

LECȚIA 5

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul le amintește elevilor că la lecția precedentă au discutat despre efectele pozitive și negative ale mass-mediei și au analizat un articol. La această lecție, vor analiza imagini care însoțesc articole publicate în mass-media. (1 min.)
2. Profesorul le propune elevilor să lucreze în grupuri și să analizeze câteva imagini preluate din mass-media¹, însoțite de titlul articolului (sau chiar de întreg articolul, dacă acesta este scurt), și să răspundă la următoarele întrebări:
 - ▷ Ce ilustrează fiecare imagine în parte?

¹ Recomandăm profesorilor să selecteze imagini diverse, atât cu scop publicitar, cât și fără scop publicitar, atât imagini preluate din articole în care există o legătură clară între imagine și conținutul articolului, cât și imagini care nu ilustrează corect conținutul articolului.

- ▷ Cum credeți că au fost realizate imaginile: întâmplător sau cu un scop anume?
- ▷ Care este intenția persoanei ce a realizat imaginea?
- ▷ Câte dintre imagini au conținut publicitar?
- ▷ Ce emoții/gânduri vă trezesc aceste imagini?
- ▷ Credeți că dacă ați fi primit și textul articolului, ați fi înțeles mai bine imaginea și viceversa? (10 min.)

3. Fiecare grup prezintă rezultatele discuțiilor și urmează o reflecție în grupul mare, în baza următoarelor întrebări:

- ▷ Cât de asemănătoare au fost percepțiile imaginilor în diferite grupuri?
- ▷ Pot fi folosite imaginile pentru a crea știri false?
- ▷ Pot fi folosite imaginile pentru a atrage atenția?
- ▷ De ce folosesc jurnaliștii imaginile?

Profesorul informează elevii despre faptul că o informație, după 72 de ore, nu este reținută de oameni decât în proporție de 10%, iar dacă la informație este selectată o imagine potrivită, capacitatea de reținere crește până la 65%. (15 min.)

4. În cele ce urmează, profesorul le prezintă elevilor câteva principii legate de prezentarea imaginilor în mass-media și îi invită să verifice dacă imaginile discutate anterior respectă aceste principii:

- ▷ Fotografia (imaginea) trebuie să fie însoțită de o legendă.
- ▷ Imaginea trebuie să fie în concordanță cu conținutul știrii/informației.
- ▷ Imaginile trebuie să respecte demnitatea umană.
- ▷ Imaginile nu trebuie să instige la ură sau la alte emoții puternice.

Dacă sala de clasă are acces la internet, atunci profesorul poate prezenta și instrumentele online de verificare a imaginilor: google images, tineye.com. (10 min.)

5. Cum putem să ne protejăm de dezinformare? Profesorul invită elevii să scrie, individual, o listă de acțiuni pe care le vor lua după aceste două lecții, pentru a se proteja de manipulare și dezinformare.

- ▷ Ce veți face în alt fel, după aceste două lecții?
- ▷ La ce veți fi mai atenți?
- ▷ Ce ați relata părinților/prietenilor despre/din cele învățate?

Profesorul oferă câtorva elevi, care se oferă voluntar, oportunitatea să citească ceea ce au scris. (9 min.)

EXTINDERE:

Elevii vor urmări informațiile difuzate în diverse surse media și vor recunoaște informațiile false sau tendențioase.

LECȚIA 6. RISCURILE COMUNICĂRII ONLINE**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:**

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	<ul style="list-style-type: none"> Susține că drepturile omului trebuie întotdeauna protejate și respectate. Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului.
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Spirit civic	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă angajamentul de a nu rămâne un spectator, atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate. Exprimă angajamentul de a susține și proteja drepturile celorlalte persoane.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă convingerea că situațiile dificile pot fi depășite. Dacă dorește să se schimbe, exprimă încrederea că poate să o facă.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect. Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.
Empatie	<ul style="list-style-type: none"> Poate recunoaște când o persoană din jurul său are nevoie de ajutorul său. Exprimă compasiune, când vede lucrurile rele care li se întâmplă altor persoane.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Poate lucra în mod eficace și respectuos cu alte persoane. Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	<ul style="list-style-type: none"> Poate explica de ce toată lumea are responsabilitatea de a respecta drepturile omului. Poate reflecta în mod critic asupra provocărilor legate de drepturile omului, care există în propria sa comunitate și societate.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să împărtășească propriile experiențe de navigare online;

O2 – să propună instrumente de securitate online;

O3 – să conștientizeze securitatea personală în mediul online, ca formă de protecție a drepturilor;

O4 – să cunoască metode de securizare a utilizării resurselor online.

STRATEGII DIDACTICE:

- ▶ Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: frontal și în grup.
- ▶ Metode și procedee didactice: discuția, brainstorming.

CASETA CU INFORMAȚII:

În lumea tehnologiilor informaționale și accesibilității acestora, copiii sunt primii care le testează. Fiind la vârsta la care sunt deschiși spre comunicare și preocupați de relaționarea cu cei din jur, au numeroase experiențe în lumea online, de multe ori negative sau cu frustrări, care îi pot afecta pe o durată îndelungată.

Este importantă încurajarea elevilor să folosească internetul în condiții de siguranță și flexibilitate. Această lecție intenționează să atragă atenția elevilor atât asupra importanței siguranței online, cât și a responsabilității pe care o au pentru comportamentul online.

DEMERSUL DIDACTIC

1. La începutul lecției, se inițiază o discuție în baza următoarelor întrebări:
 - ▷ Pentru ce tip de activități petreceți cel mai mult timp pe internet?
 - ▷ Ce rețele de socializare preferați? De ce?
 - ▷ Care sunt avantajele comunicării online față de cea offline?
 - ▷ Ați observat un comportament diferit al persoanelor în mediul online și în cel offline?
 - ▷ De ce credeți că se întâmplă acest lucru? (10 min.)
2. Profesorul le propune elevilor să lucreze în grupuri, pentru a discuta și prezenta pașii pe care îi parcurg, ca să-și asigure securitatea pe diverse rețele de socializare sau la utilizarea poștei electronice:
 - ▷ Cum vă dați seamă ca nu sunteți în siguranță sau că sunteți hărțuiți?
 - ▷ Cum procedați atunci când vă simțiți amenințați?
 - ▷ Unde și cui spuneți despre un mesaj amenințător sau indecent, pe care l-ați primit?
 - ▷ Cum procedați atunci când aflați că un coleg este amenințat/hărțuit/tachinat online? (10 min.)
3. Fiecare grup prezintă ceea ce a discutat. (10 min.)
4. Pornind de la discuțiile anterioare, se realizează o listă cu măsuri de precauție pe care elevii le pot lua pentru a evita riscurile comunității online și pentru a fi în siguranță. Profesorul invită un elev/o elevă să noteze la tablă toate ideile, sub forma unei liste. Ulterior, lista poate fi tehnoredactată și afișată în sala de clasă. (10 min.)
5. La finalul lecției, se poate propune vizionarea unui filmuleț video despre siguranța online. De exemplu: <https://siguronline.md/rom/copii/video>. (5 min.)

LECTIA DE REFLECȚIE

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
Atitudini	
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Responsabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Își respectă angajamentele personale față de alții la timp.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	<ul style="list-style-type: none"> Dă dovadă de abilitatea de a căuta informații în mod independent.
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect. Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care sunt spuse. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse. Poate asculta în mod eficace, pentru a decoda sensurile cuvintelor și a descifra intențiile altei persoane.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care ceilalți îl/o percep.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să analizeze propriile cunoștințe, abilități, atitudini;
- O2 – să ofere și să primească feedback constructiv;
- O3 – să-și planifice propriile acțiuni de dezvoltare.

STRATEGII DIDACTICE:

Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, frontal.

Materiale necesare: fișe de culori diferite, foi A4 sau A5.

CASETA CU INFORMAȚII:

Această lecție de reflecție se desfășoară în două etape. Prima oferă elevilor ocazia de a rememora activitățile realizate în cadrul unității de învățare și de a oferi feedback. Cea de-a doua etapă a lecției se bazează pe evaluarea reciprocă a elevilor. Profesorul atenționează elevii că activitatea se referă la toate interacțiunile cu colegii pe parcursul unității de învățare, inclusiv la cele care nu sunt legate direct de subiectele discutate în cadrul lecțiilor, și că focalizarea se va face exclusiv pe aprecierile referitoare la comportamente observate la colegi, nu la absența unor comportamente sau la comportamente considerate inadecvate. Este important ca toți elevii să plece de la lecție cu un mesaj pozitiv din partea colegilor și să simtă că au putut, la rândul lor, transmite un mesaj pozitiv, care să încurajeze dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Profesorul invită elevii să facă o scurtă recapitulare a materiei studiate în această unitate. Fiecare elev va primi lista descriptorilor de competență, incluși în metodologia de evaluare pentru clasa a VI-a, precum și câte o fișă, pe care vor scrie trei impresii despre activitățile de la ultima unitate de învățare. Fișele vor fi lipite pe tablă și toți elevii vor avea posibilitate să citească cele scrise. (10 min.). Dacă cineva solicită precizări sau clarificări, se discută tema, fără ca elevul sau eleva care a scris pe fișa respectivă să fie obligat (ă) să explice.
2. Pe o foaie, de dorit A4, fiecare elev își va scrie numele și o va lipi pe tablă sau oriunde este posibil în sala de clasă. Fiecare elev își scrie numele și pe trei bilețele, pe care le înmânează profesorului. Apoi, fiecare elev extrage la întâmplare trei bilețele cu nume ale colegilor. Dacă cineva primește același nume de mai multe ori, dublurile se întorc în pachetul general și se extrage un alt bilețel. Astfel, fiecare elev va avea trei bilețele cu numele a trei colegi.
3. Fiecare elev primește un pachet de fișe. Timp de 10 minute, elevii parcurg lista de descriptori și identifică situații concrete, pe durata unității de învățare, în care colegii ale căror nume figurează pe bilețelele primite au manifestat comportamente corespunzătoare unor descriptori, și notează pe fișă numărul descriptorului și o scurtă mențiune despre situație, astfel ca persoana în cauză să-și amintească și să înțeleagă despre ce situație este vorba. Se recomandă ca fișele să fie completate cu referire la situații diferite. Fiecare elev va completa minimum o fișă pentru fiecare din cei trei colegi, dar pot fi și mai multe.
4. Elevii lipesc fișele pe foaia cu numele corespunzător. Profesorul analizează rezultatul, evidențind câteva exemple pentru întreaga clasă.
5. La sfârșitul activității, elevii își vor lua foaia cu numele, cu fișele colegilor lipite de ea. La dorință, vor comenta, vor întreba ori își vor spune impresiile.

LECTIA FINALĂ DE REFLECȚIE

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI DESCRIPTORI:

Competențe specifice	Descriptori
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă interes pentru a lucra împreună cu alte persoane, provenind din medii culturale diferite. Îi place să aibă discuții cu oameni ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.
Respect	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă respect pentru diferite opinii, viziuni asupra lumii și stiluri de viață, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului. Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Autoeficacitate	<ul style="list-style-type: none"> Exprimă convingerea că situațiile dificile pot fi depășite. Dacă dorește să se schimbe, exprimă încrederea că poate să o facă.
Toleranța ambiguității	<ul style="list-style-type: none"> Interacționează pozitiv, fără a avea certitudinea a ceea ce crede și simte celălalt. Se simte confortabil cu diferite tipuri de persoane. Recunoaște situațiile ambigue.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	<ul style="list-style-type: none"> Poate formula concluzii în baza unei analize a informațiilor. Poate compara diferite idei, când se gândește la un subiect. Poate reflecta în mod critic asupra experiențelor trecute, pentru a obține informații utile pentru progresul viitor.
Abilități de ascultare și observare	<ul style="list-style-type: none"> Acordă atenție nu doar celor spuse, ci și modului în care sunt spuse. Urmărește gesturile și limbajul corporal general al vorbitorilor, pentru a-și putea da seama de sensul celor spuse. Poate asculta în mod eficace, pentru a decoda sensurile cuvintelor și a descifra intențiile altei persoane.
Flexibilitate și adaptabilitate	<ul style="list-style-type: none"> Poate schimba deciziile pe care le-a luat, în cazul în care consecințele acestor decizii arată că acest lucru este necesar.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	<ul style="list-style-type: none"> Își poate transmite mesajul către ceilalți. Pune întrebări, pentru a se implica în conversații.
Abilități de cooperare	<ul style="list-style-type: none"> Poate lucra în mod eficace și respectuos cu alte persoane. Își împărtășește propriile idei și resurse cu ceilalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	<ul style="list-style-type: none"> Poate descrie propriile sale motivații. Poate reflecta în mod critic asupra felului în care ceilalți îl/o percep.

OBIECTIVE OPERAȚIONALE:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

- O1 – să analizeze modul în care pune în practică diferite competențe dezvoltate la școală;
- O2 – să ofere feedback în mod constructiv;
- O3 – să dezvolte un plan de acțiune individual, pentru continuarea dezvoltării competențelor.

STRATEGII DIDACTICE:

- Forme de organizare a lucrului în grupul de elevi: individual, în perechi, în grup.

Materiale necesare: coli de hârtie și carioci/markere.

DEMERSUL DIDACTIC

1. Discuție în liniște (25 min.)

Profesorul pregătește patru coli de hârtie și le așază pe mesele elevilor, în patru colțuri ale sălii de clasă, împreună cu câteva carioci lângă fiecare dintre ele. Elevii sunt rugați să formeze patru grupuri și fiecare grup se poziționează în jurul unei coli de hârtie. Pe fiecare foaie, este scrisă una dintre următoarele întrebări:

- ▷ Ce am învățat la orele de Educație pentru societate?
- ▷ Cum am pus în practică, în alte contexte, ceea ce am învățat la Educație pentru societate?
- ▷ Ce mi-aș dori să știe alți oameni, pentru ca societatea noastră să fie mai bună?
- ▷ Ce competențe intenționez să-mi dezvolt pe parcursul vacanței de vară?

Elevii au sarcina de a scrie sau de a desena în liniște răspunsurile la întrebări. Fiecare elev/elevă poate scrie/desena în orice parte a foii, cu litere de dimensiuni, culori etc. diferite (important este să fie lizibil). Elevii pot sau nu să-și scrie numele, pot da unul sau mai multe răspunsuri și pot face legături între ceea ce au scris ei și alți colegi, pot sublinia ce a scris altcineva, cu care este de acord, pot completa cu alte idei răspunsurile colegilor etc.

Profesorul monitorizează timpul, astfel încât după ce grupurile au stat cinci minute în dreptul unei întrebări, se face o rotație și toate grupurile se deplasează la întrebarea următoare, astfel încât fiecare grup să ajungă să răspundă la toate întrebările.

După ce elevii au terminat de scris, profesorul mai acordă cinci minute tuturor, pentru a se plimba prin sala de clasă și a vedea ce au scris colegii lor pe toate foile.

2. Reflecție în grup (10 min.)

Profesorul invită elevii să împărtășească impresiile lor, pornind de la următoarele întrebări:

- ▷ Cum v-ați simțit în timpul acestei activități?
- ▷ Ce ați învățat despre voi, răspunzând la aceste întrebări? Dar despre alți colegi?
- ▷ V-a surprins ceva din ceea ce ați citit pe foi?
- ▷ Credeți că mai sunt și alte aspecte relevante de la lecțiile de Educație pentru societate, pe care nu le-a menționat nimeni?

3. Plan de acțiune în perechi (10 min.)

Pornind de la ceea ce au scris ca răspuns la ultima întrebare, elevii au sarcina de a discuta cu colegul/colega de bancă despre modalități concrete de a-și dezvolta competențele respective. De exemplu, dacă au scris că vor să-și dezvolte competențele într-o limbă străină, atunci ar putea scrie, la planul de acțiune: voi învăța zilnic 10 minute cu o aplicație pe telefon; voi citi o carte/un articol în limba respectivă; voi viziona un film în limba respectivă; voi scrie o scrisoare în limba respectivă etc. Este important ca elevii să se gândească nu doar la ce acțiuni vor întreprinde pentru a-și dezvolta competența respectivă, ci și la cum vor ști dacă au reușit să și-o dezvolte.

Profesorul poate oferi ca exemplu un tabel de acest tip:

Competența pe care vreau să o dezvolt	Ce activități concrete voi face	Când anume voi face activitățile respective	Cum voi ști dacă mi-am dezvoltat competența
---------------------------------------	---------------------------------	---	---

Proiectarea unităților de învățare

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: DEMNITATEA UMANĂ ȘI DREPTURILE OMULUI

Unități de competențe	Nr. de unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
Analiza caracteristicilor diversității la nivel de grup și în societate	1	Lección introductivă Reamintirea experienței din clasa a V-a. Stabilirea așteptărilor. Utilizarea ghidului echipei eficiente.	1		
Corelarea problemelor din viața cotidiană cu respectarea drepturilor/libertăților copilului	Demnitate umană și drepturile omului				
Manifestarea respectului față de persoane și valorile lor în condiții de diversitate	1.	Drepturile copilului Varianta 1. Elevii studiază și ilustrează cartonașele cu drepturile copilului. Discuție în grup. Varianta 2. Elevii elaborează o hartă a comunității și marchează locurile care se află în legătură cu drepturile copilului. Elevii prezintă. Debrifarea activității.	1		
	2.	De ce sunt importante drepturile Joc de rol pornind de la două grupuri cu valori diferite. Debrifarea activității. Elevii propun un set de reguli pentru conviețuirea pașnică a celor două grupuri.	1		
	3.	Demnitatea umană și egalitatea în drepturi Elevii prezintă idei despre demnitate și despre deumanizare. Video despre demnitate (opțional). Joc didactic despre egalitatea în drepturi. Debrifarea activității.	1		
	4.	Incluziunea socială Activități în care elevii sunt puși în locuri marginalizate. Elevii discută despre grupurile marginalizate, identificate în procesul realizării temei pentru acasă. Realizează și prezintă postere. Debrifarea activității.	1		
	5.	Participarea Video despre participare. Elevii discută în grupuri despre avantajele/dezavantajele/ce s-ar întâmpla în lipsa participării. Fiecare grup prezintă. Debrifarea activității.	1		

Unități de competențe	Nr. de Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
	6.	Drepturi în conflict Discuție în baza unei imagini. Studiu de caz realizat în grupuri despre drepturi aflate în conflict, pomind de la Declarația Universală a Drepturilor Omului. Fiecare grup prezintă. Debrifarea activității.	1		
	7.	Asumarea responsabilității Elevii discută despre semnificația cuvântului responsabilitate. În grupuri, fac liste cu responsabilitățile asociate cu drepturi și fiecare grup transmite lista altui grup, pentru a o studia. Debrifarea activității. În grupuri, elevii fac o listă de calitate a unei persoane responsabile. Varianta 2. Elevii urmăresc un material video și discută despre situațiile în care se comportă responsabil sau mai puțin responsabil.	1		
	8.	Reflecție Rememorarea procesului și reflecție în perechi. Discuție generală și concluzii. Debrifarea activității.	1		

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: COMUNICARE ȘI CONFLICT

Unități de competențe	Nr. de unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
Identificarea regulilor de comportament în diferite contexte sociale. Compararea manifestărilor comportamentale de tip prosocial și antisocial, în baza criteriilor stabilite. Demonstrarea abilităților de gestionare constructivă și nonviolentă a situațiilor conflictuale în diverse contexte.	1	Complexitatea procesului de comunicare. Ascultarea și observarea activă	1		
	2.	Comunicarea verbală și nonverbală Ulterior, elevii vor exersa comunicarea asertivă, pornind de la o serie de situații prestabilite. În grupuri, se va discuta care ar fi modalitatea – agresivă, pasivă, pasiv-agresivă și asertivă – de a reacționa într-o situație propusă. Discuții și concluzii, lecții învățate.	1		
	3.	Subiectele controversate Profesorul inițiază un brainstorming sau construiește împreună cu elevii un cluster de subiecte controversate. Urmează jocul didactic „Scaunele muzicale”. În cadrul unei perechi, un elev va prezenta opinia sa celui alt elev cu privire la un subiect controversat (citit de profesor). Debrifarea activității.	1		
	4.	Strategii de abordare a conflictelor Profesorul va iniția un asalt de idei cu referire la noțiunea de „conflict”, apoi va prezenta elevilor cele cinci strategii de abordare a conflictelor. Lucrând în grupuri, elevii vor prezenta o situație conflictuală și cele cinci strategii de abordare a ei. Prezentări. Reflecții. Lecții învățate.	1		
	5.	Cum reacționăm la limbajul urii Elevii vor identifica situații de manifestare a limbajului urii. Prezentări. Elevii vor spune ce ar putea face martorii la cazul respectiv. Prezentări. Debrifarea activității.	1		
	6.	Reflecție asupra unității de învățare Activitatea „Dilema”. Elevii vor ocupa locul în funcție de poziția față de afirmație („+”, „-”). Rememorarea subiectelor, activităților de învățare și a metodelor și tehnicilor de lucru utilizate pe parcursul orelor. Reflecții în baza fișei de reflecție. Debrifarea activității.	1		

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: ÎNVĂȚAREA BAZATĂ PE PROIECT – SOLUȚII LA PROBLEMELE CLASEI

Unități de competențe	Nr. de ord.	Unități de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs (dacă e cazul)	Nr. de ore	Data	Notă
Elaborarea soluțiilor pentru a transforma clasa într-un mediu educațional sigur, respectuos și tolerant.	1	Identificarea problemelor clasei	Explicarea modului de lucru în cadrul unității de învățare și a produsului care va fi realizat: un plan de acțiuni pentru rezolvarea unor probleme ale clasei. Reflectare în grupuri pentru identificarea unor probleme ce afectează elevii și care pot fi rezolvate la nivel de clasă.	1		
Cooperarea pentru soluționarea unor probleme specifice clasei. Participarea la procesul de luare a deciziilor cu referire la nevoile și problemele clasei.	2.	Analiza cauzelor și efectelor problemelor și selectarea problemelor principale	Realizarea arborelui problemelor, în baza analizei relațiilor de cauză-efect în cazul problemelor identificate. Completerea listei cu probleme sau reformularea unor probleme din listă. Decizie privind selectarea unor probleme prioritare asupra cărora se va focaliza clasa.	3		
	3.	Documentare și realizarea arborelui soluțiilor	Analiza informațiilor obținute de elevi privind modul în care pot fi soluționate problemele principale identificate.	3		
Demonstrarea abilităților de gestionare constructivă și nonviolentă a situațiilor conflictuale în diverse contexte.	4.	Elaborarea unui sumar de etape/ pași/reguli privind soluționarea problemelor clasei	Luarea unor decizii privind soluționarea problemelor și elaborarea unui plan cu responsabilități, stabilirea modului de acțiune și a modalităților de verificare a rezultatelor așteptate.	1		
Evaluarea impactului propriului comportament asupra celorlalți.	5.	Organizarea unui eveniment de prezentare	Pregătirea și organizarea unei prezentări a planului de acțiune și a modului în care se va asigura aplicarea acestuia.	2		
Manifestarea respectului față de persoane și valorile lor în condiții de diversitate.	6.	Reflecție	Elevii lucrează în perechi, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamente corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegere critică. Discuție generală și concluzii.	1		
	7.	Reflecție finală	Elevii reflectează asupra tuturor unităților și asupra modului în care au pus în aplicare competențele dezvoltate în cadrul lecțiilor. Elevii elaborează un plan de acțiune individual, pentru continuarea dezvoltării unor competențe în perioada vacanței de vară.			

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE: COMPORTAMENTUL SOCIAL					
Unități de competență	Nr. de de conținut	Activitățile de învățare principale și elemente de produs	Nr. de ore	Data	Notă
Analiza caracteristicilor diversității la nivel de grup și în societate. Identificarea regulilor de comportament în diferite contexte sociale. Compararea manifestărilor comportamentale de tip prosocial și antisocial, în baza criteriilor stabilite. Corelarea problemelor din viața cotidiană cu respectarea drepturilor/libertăților copilului. Demonstrarea abilităților de gestionare constructivă și nonviolentă a situațiilor conflictuale în diverse contexte. Evaluarea impactului propriului comportament asupra celorlalți. Manifestarea respectului față de persoane și valorile lor în condiții de diversitate.	1. Reguli de comportament social 2. Comportament social și antisocial: manifestare și impact 3. Informații veridice și informații false 4. Riscurile comunicării online 5. Reflecție asupra unității de învățare	În cadrul acestor două lecții, elevii vor fi familiarizați cu regulile de comportament în diferite contexte. Prima lecție va fi dedicată preponderent însușirii unor norme de comportament. În grupuri, elevii vor clasifica regulile după criteriile stabilite de ei. A doua lecție se va desfășura în vederea formării unor deprinderi comportamentale în spiritul respectului reciproc. Lucrând în grupuri, elevii vor medita asupra cauzelor și consecințelor unor comportamente care pot fi condamnate de societate. Debrifarea activității. Elevii împărtășesc în grupuri propriile experiențe și cunoștințe din domeniul mediatic. Se va elabora o listă a efectelor pozitive și negative ale mass-mediei. Joc didactic despre efectele distorsionării mesajelor transmise. Analiza unei știri, pentru a stabili instrumentele manipulării. Elevii vor analiza imagini din mass-media și vor învăța modalități de analiză critică a imaginilor difuzate în sursele media. Debrifarea activității. Elevii vor elabora, în baza propriilor experiențe, o listă de măsuri de protecție în mediul online. Elevii vor viziona diverse filmele online despre necesitatea siguranței online. Debrifarea activității. În cadrul lecției de reflecție, elevii vor „împodobi” câte un copac pentru fiecare elev. Profesorul, împreună cu elevii, va selecta o singură competență, va determina ce comportamente presupune aceasta și în funcție de gradul respectării de către fiecare elev, colegii vor lipi una din cele trei culori. Debrifarea activității.	1 1 2 1		

RON

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 47 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

**MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII**

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE